په الله تعالی ایمان

معنی،
دلایل
او غوښتني ئې

حکمتیار

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

عنوان | صفحه

د ناشر مقدمه ۱
سریزه.. ۳
په الله تعالی ایمان ۷
الله جل شأنه د رحمت په آثارو کي.................... ۲۷
د اوبو د تصفیې الهي نظام ۳۶
طبیعي لاربښووني ۳۹
د شپې او ورځي الهي نظام، ستره الهي پېرزوینه.......... ۴۳
د پیغمبرانو بعثت د رحمن رب بله پېرزوینه ۴۹
د ظالمانو مواخذه د الله د پېرزویني بله نښه ۵۰
الله د دې ملک مالک دئ.................................. ۵۴
ستا د مرگ پر پکړه څوک کوي؟........................ ۵۹
دا هر څه د چا ارادې ته تسلیم دي؟...................... ۵۹
په الله جل شأنه د ایمان مقتضیات........................ ۸۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازي له الله نه استعانت ۸۹

له الله جل شأنه سره كلكه مينه ۱۰۹

يوازي له الله نه وېره ۱۱۶

ولي به يوازي له الله جل شأنه نه وېرېږو؟ ۱۳۲

په خپل رزق يوازي له الله نه وېره ۱۴۰

عزت او ذلت د الله په اختيار كي دئ ۱۴۷

پر الله توكل ۱۵۳

ډاډه او مطمئن زړه ۱۶۰

اطاعت ۱۷۷

دوستي او دښمني د الله لپاره ۱۸۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د ناشر مقدمه

د الله تعالی د پېرزوینو ممنون یو چې موږ ته ئې د یوه بل ښکلي کتاب د خپرولو توفیق راکړ، دا کتاب د هغو درسونو د لړۍ یوه برخه ده چې ورور حکمتیار د اردوی سپاهیان رضاکار اسلام (اسرا) په تربیتي غونډو کي رضاکارانو ته درلودل او په ۱۳۶۹هـ ش کال کي د کتاب په بڼه کي ترتیب او چاپ شوی، د ځینو عربو ورونو په غوښتنه؛ په عربي ترجمه او په کافي شمېر کي خپور شوی، دا کتاب په الله تعالی باندي د ایمان معنی، غوښتني او هغه دلایل وړاندي کوي چې د الله تعالی د شته والي د اثبات لپاره په قرآن کي راغلي، د دې درسونو دا لړۍ د لاندي پنځو کتابونو په بڼي کي خپره شوې:

۱. په الله تعالی ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

۲. په آخرت ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

۳. په پیغمبرانو ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

۴. په کتابونو ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

۵. په ملائکو او قضا او قدر ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دغو اساسي مسايلو اهميت ته په پام سره مو دا غوره وګڼله چي یو ځل بیا ئې خپل خدای پال او په دین مین ولس ته وړاندي کړو، هغو باایمانه ځوانانو ته چي د غربي استعمار د فکري یرغل په ضد ئې د مبارزې سنګر تود ساتلی او غواړي د ایمان په حقیقت پوه شي، نورو ته ئې وښيي، خپل فردي او اجتماعي ژوند د ایمان په رڼا کي او د خپل رب د لارښوونو مطابق تنظيم کړي، او په آزاد او خپلواک افغانستان کي د اسلام پرتمین بیرغ رپانده وګوري، د دې کتابونو د ژوري او دقيقي مطالعې بلنه ورکوو، دعاء کوو چي الله تعالی موږ په دنیا او آخرت کي د هغو توریالیو مبارزینو په صف کي محسوب کړي چي له الله تعالی پرته بل چا ته سر نه ټیټوي، له بل چا طمعه او وېره نه لري، د خپل رب رضا لټوي او دې سپېڅلي هدف ته د رسېدو په لار کي هري قرباني ته چمتو دي.

اللهم اهدنا الصراط المستقیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

سریزه

ایمان هغه جازم او راسخ اعتقاد ته وایي چي له علم او معرفت نه پیل کېږي او په کلک او پوخ باور بدلېږي. یعنی علم د ایمان پیل او ایمان د پوهي او معرفت پای دئ.

د ایمان خاوندان مکلف دي چي د مؤمن به شیانو په اړه هومره علم او معرفت ولري چي همدا پوهه او معرفت ئې په یقین او ایمان بدل شي. موږ مکلف یو ټول هغه شیان وپېژنو چي د ایمان دعوی پرې کوو. د دغو مؤمن به شیانو په اړه باید زموږ علم او بیا ایمان داسي کامل او راسخ وي چي هیڅ شی او هیڅ حالت ونشي توانېدی زموږ په زړونو کي د شک باعث شي. لکه چي ویل شوي:

لیس الایمان بالتمنی ولا بالتحلی ولکن هو ما و قر فی القلب و صدقه العمل
ایمان نه په هیلي او تمنا سره دئ او نه په تحلی "سینګار او خپله بڼه بدلولو" سره؛ بلکي "ایمان" هغه څه دئ چي په زړه کي تقرر مومي او عمل ورباندي شهادت ورکوي.

قرآن عظیم الشأن د اهل کتابو د هغو کسانو په اړه چي امي او بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سواده ول، په لیک لوست نه پوهېدل، گمان ئې کولو چي په الله او د ده په کتاب ایمان لري، خو الله ته د دوی دا ایمان د منلو وړ نه وو، فرمایي:

bqZǺ ǚwĵ Ŋd Ŧĵr ¥Î$B& wĵ = »GÅ$šc qß=ê/ Ẅ bq•ËéŊĵBr

ÇĐÑÈ البقره:۷۸

او لـه دوی نه ځیني امیان دي "لیک لوست نشي کولی" په کتاب نه پوهېږي مگر "څه" هیلي او نه دي دوی مگر دا چي گمانونه کوي

گورئ چي هیلي او گمانونه کفایت نه کوي، دلته علم او یقین ته ضرورت دئ، داسي علم چي په باور او یقین بدل شي او د زړه په تل او د دماغ په سلول، سلول کي داسي ځای ونیسي چي د شک او شبهې لپاره هیڅ مجال پاته نشي.

زموږ د ایمان څو مهمي او ستري برخي دي چي په کار ده لومړی د هري برخي په مفهوم او معنی پوه شو، بیا د هغې په اړه هومره ژور او جامع دلائل ولرو چي دا پوهه او علم په کامل یقین او باور بدل شي او بیا د دې ایمان په غوښتنو او مقتضیاتو پوه شو.

په الله جل شأنه، د قیامت په ورځ، د الله په کتابونو، د ده په پیغمبرانو، په ملائکو او په قضا او قدر ایمان زموږ د عقیدې تر ټولو ستري او مهمي برخي دي، په کار ده تر هر څه د مخه د ایمان په دغو اساساتو او ارکانو ځان پوه کړو. که زده کړه کوو او د علم په تحصیل کي لگیا کېږو، باید له دې ځایه کار پیل کړو، که نورو ته څه ښیو او د دعوت په کار کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځان مصروفوو باید په همدغو اساساتو ترکیز وکړو. متأسفانه ځیني داسي دي چي دغو اساساتو ته د اعتناء او توجه په ځای، په ضمني او ثانوي مسائلو کي هومره مصروف شوي چي دغو مسائلو ته ئې د توجه او پاملرني وخت نه دی موندلی، هغوی په دې اړه بحث نشي کولی، چاته قناعت نشي ورکولی، سوالونو ته ځواب نشي ویلی او اساساً پدې اړه د ویلو لپاره څه نه لري. د قرآن د الفاظو او کلماتو په اړه صرفي او نحوي تحقیق کولی شي، د بلاغت په دقایقو او لطائفو پوهېږي، د یونان د فلسفې او منطق په اړه بحث او مجادله کولی شي . خو که ترې وغواړو چي دا ثابته کړي چي له مرګ نه بعد ژوندون حق دئ، حساب او کتاب مکافات او مجازات حق دي، هیڅ نشي ویلی، په دې اړه د قرآن له سلګونو دلائلو څخه یو هم نشي تشریح کولی. که د قضا او قدر په اړه ترې وپوښتو وایي: "په دې باب له بحث او څېړني څخه ممانعت شوی!!" حال دا چي موږ مکلف یو په قضا او قدر ایمان ولرو، ایمان د معرفت نه پرته نشي کېدی، باید د قضا او قدر په مفهوم پوه شو، دا بېله خبره ده چي په دې اړه بحث خاص حد لري چي له هغه نه تېرېدل پدې خاطر منع شوي چي هلته انسان ته مخکي تګ ممکن نه دئ، په خپل حد باید اکتفاء وکړي، لکه چي د الله جل شأنه په اړه بحث معین حد لري، د صفاتو او افعالو په اړه بحث او د ثبوت لپاره ئې دلایل لټول او وړاندي کول، نه یوازي مجاز بلکي ضروري دي او قرآن پدې اړه په سلګونو دقیق بحثونه کړي او ژور او مقنع دلائل ئې وړاندي کړي، خو د الله جل شأنه د ذات په اړه بحث او څېړنه، د انسان له توان او فهم نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوچته ده، دې ساحې ته له ننوتلو نه منع شوی.

ځيني نور بيا داسي دي چي د امريکا او روس په ارتباط او د بين المللي سياسي پېښو په اړه خو په غټو غټو الفاظو بحثونه کولی شي، له غرور نه د ډکي ناستې پاستې نه ئې داسي معلومېږي چي ته به وايې لوی لوی کتابونه به ئې په سينه کي ذخيره شوی وي، خو چي لږ ئې ولټوې او د ايمان د اساساتو او مباديو په اړه ئې د پوهې د اندازې معلومولو هڅه وکړې، نو ډېر ژر او په آسانۍ سره به درته معلومه شي چي هسې د غوښې پر پېړې پر پېړې مجسمې دي.

.... ‰Z ¡ B Ò à ä Nå(.... المنافقون:۴

داسي دي لکه تکيه کړی شوی لرگي

د دغو اعتقادي اساساتو د اهميت په خاطر به موږ هره برخه بېله بېله د قرآن د آيتونو په رڼا کي څېړو او إن شاء الله پر هغه به تفصيلي بحث کوو، اميد دئ الله جل شأنه موږ د حق په لوري هدايت کړي او په حق د پوهېدو او په هغه د عمل توفيق راکړي.

الهم ارنا الحق حقاً و ارزقنا اتباعــه

و ارنا الباطل باطلاً و ارزقنا اجتنابه

حکمتيار

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

په الله تعالی ایمان

په الله تعالی باندي د ایمان موضوع به تر دريو عنوانو لاندي څېړو:

- په الله د ایمان معنی.
- د دې ایمان او باور د اثبات لپاره دلائل.
- او په الله جل شأنه باندي د ایمان غوښتنې او مقتضیات.

په الله جل شأنه ایمان:

په الله باندي د ایمان معنی دا ده چي دا زمکه، آسمانونه او په هغه کي هر څه داسي پیدا کوونکی، پالونکی او ساتونکی لري چي هر څه ئې پیدا کړي، د هر څه پالنه او ساتنه کوي، دا عالم د هغه ملک او هغه ئې خالق او رب دئ، پدې عالم کي د هغه اراده نافذه ده او هر څه د ده په اراده تر سره کېږي، په خپل ذات، صفاتو او افعالو کي د ټولو ښېګڼو او محامدو خاوند او د ټولو ستاېنو وړ دئ او له هر عیب او نقص نه منزه او اوچت. نه د دې عالم په پیدایښت کي د چا مرستي ته اړ شوی او نه ئې په پالنه او ساتنه کي چا ته محتاج دئ، هر څه په خپل پیدایښت کي، په خپلي پالني او روزني کي او په خپلي بقاء او دوام کي ده ته اړ او محتاج دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي نه ده چي دنيا ئې پيدا کړې او بيا ئې خپلي مخي ته مهمل پرېښې وي او دلته حوادث او پېښې په خپل سر او تصادفي رامنځ ته کېږي، بلکي د دې عالم پيدا کوونکی ذات په خپل دې ملک کي، د مالک الملک په حيث تصرف کوي، هر څه اداره کوي، د عالم هر جزء ته جهت ورکوي، هر څه د ده په اراده تر سره کېږي، پېښې او حوادث د ده له ارادې سره سم او د هغو سننو او ضوابطو مطابق تحقق مومي چي الله وضع کړي او هر څه طوعاً او کرهاً د دغو الهي سننو په وړاندي مقهور او منقاد دي.

نفع او ضرر د ده په اختيار کي او عملونو ته په دنيا او آخرت کي دی بدله ورکوي، هر څه د ده په اراده او د ده له مشيت سره سم، د خاص مقصد لپاره پيدا کېږي، په خپل معين مسير او مدار کي خوځېږي او په پيدايښت او حرکت ئې خاص نتائج مرتب کېږی او د پېښو او حوادثو عواقب او نتائج هغه ټاکي.

- دا الله به څېري لټوو؟
- او د دې عقيدې لپاره څه دلائل لرو؟

قرآن عظيم الشأن چي په کوم څه موږ ته د ايمان راوړلو او باور ساتلو امر کوي، د هغه د اثبات لپاره هومره ژور او جامع دلائل وړاندي کوي چي د هر ډول شک او شبهې مجال ختم کړي او د انسان د زړه سلول، سلول د هغه په حقانيت شهادت ورکړي، خو د دې په ځای چي مبهم او غامض فلسفي دلائل وړاندي او له دې لارې د يوې اعتقادې مسئلې د اثبات

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وشي، برعكس، قرآن عظيم الشأن داسي څرګند، و اضح، محسوس او مشهود دلائل وړاندي کوي چي په دې عالم کي خواره دي او هر چا ته د درک وړ.

قرآن عظيم الشأن چي په الله تعالی باندي د ایمان په ارتباط کوم دلایل وړاندي کړي، په دریو برخو کي را خلاصه کېږي:

الف: په عالم کي د ربوبیت هغه آثار او مظاهر چي د دې عالم په پیداکوونکي، پالونکي او ساتونکي رب شهادت ورکوي او هر لیدونکی ورباندي متقاعد کوي.

ب: د رحمت او پېرزویني هغه خورې نښې چي په څرګنده توګه د رحمان رب په لور د انسان لارښوونه کوي.

ج: هغه سنن او ضوابط چي د دې عالم هر څه د هغه په وړاندي مطیع او منقاد دي او له هغه نه د سر غړاوي توان نه لري او په واضحه توګه دا په ګوته کوي چي دا عالم یو داسي مالک الملک الله اداره کوي چي دلته د ده اراده حاکمه او نافذه ده او د دې عالم د ادارې واګي ئې په اختیار کي دي.

دا هر څه په دې عالم کي چا پیدا کړي؟ د هغه ساتنه او پالنه څوک کوي؟ او هغه څوک دئ چي د دې عالم په هر ګوټ او هر جزء کي د رب په حیث تصرف کوي؟

آیا په دې عالم کي د ښاېست، نظم او ښېګڼو خورې نښې، په دې شهادت نه ورکوي چي د دې کائناتو پیدا کوونکی، پالونکی او ساتونکی ذات هغه الله جل شأنه دی چي د ټولو ستاینو وړ او د ټولو ښېګڼو خاوند

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ؟ د دې عالم بې انتهاء اجزاء چې هر یو ئې په خپل حد کې کامل دی او په جوړښت کې ئې له بشپړ دقت نه کار اخیستل شوی او هر یو د یوه خاص هدف د تحقق لپاره په کار ګمارل شوی چې په منظمه او مستمره توګه او په ټول انهماک سره د هماغه معین هدف د تحقق لپاره په کار لګیا دئ، د هر جزء وجود په خپله هم په دې عالم کې یو خالي ځای ډکوي او یوه ضرورت ته ځواب وایي او په هغو نتائجو سره هم چې د دوی په مسلسل او منظم حرکت مرتب کېږی، خالي ځایونه ډکېږی او اړتیاوو ته ځواب ویل کېږي.

په دې عالم کې څوک کوم بې هدفه ،عبث، خوشی، له ضرورت نه کم او یا له ضروري مقدار نه زیات شی نشي په ګوته کولی.

هغه څوک دئ چې دا خور عالم ئې له دې ښاېست، کمال او ښېګڼو سره پیدا کړی او په هغه کې ئې دا دقیق نظم وضع کړی، د عالم د ټولو اجزاوو ترمنځ ئې دا موزون او متناسب ارتباطات او اړیکې ټینګې کړې، د دې عالم پالنه او ساتنه کوي، او د هرې ذرې روزنه ئې کوي، رشد ورکوي کمال ته ئې رسوي، په مستمر او منظم ډول ئې مخ په وړاندې خوځوي او پر خوځېدو او حرکت ئې له مخکې نه ټاکل شوي نتائج مرتب کوي؟

موږ د دې عالم د پرله پسې، منظم او دقیق بدلون او تحول تر شا چې ټول له ثابتو سننو او ضوابطو سره سم تر سره کېږی، د یوه داسې پالونکې ذات نامرئي لاس په خپل عقل او شعور سره لمس کوو چې په پوره غور او دقت سره ټول امور سمبالوي، د هر څه پیداینښت له هیڅ نه پیلوي، له یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حالت نه ئې بل ته بدلوي، له مخکي نه تاکل شوي مراحل ورباندي پلي کوي، ورو ورو او د ثابتو سننو او ضوابطو سره سم، د کمال طرف ته وده ورکوي، خاص نتائج ورباندي مرتب کوي، يوه اړتيا او ضرورت ورباندي پوره کوي، يوه خلا او تش ځای ورباندي ډکوي او په پای کي ئې په زوال محکوموي، دور ئې پای ته رسوي او ځای ئې بل ته خوشي کوي.

د هر با شعوره او با ضميره څېړونکي د بصيرت سترګي په آسانۍ سره کولی شي دا حقيقت درک کړي چي په دې خور او پراخ عالم کي دا دقيق، تنظيم شوي او با هدفه بدلونونه او تحولات حتماً د يوه داسي حکيم او عليم رب د تصرف آثار او نښي دي چي د کمال خاوند دئ او هر څه د ده په اراده تر سره کېږي.

د خيال په دنيا کي بې ځايه هڅه پرېږده، لرې مه ځه، ستا په خپل نفس او ستا په ملموس ماحول کي او په هغه څه کي چي ته ئې عادي جريان ګڼې او د هغه په اړه ستا حساسيت په دې دليل ختم شوی چي ورسره عادي شوی يې، په هر قدم کي، هري خواته او په هر څه کي په سلهاوو نښي، د الله جل شأنه په لوري ستا د لارښوونې لپاره خورې دي او په الله باندي ايمان ته بلنه درکوي. لکه چي قرآن فرمايي:

‘, tøŝçR& Nß9 ûü7K ƒ ÓLm NÍÅ ÿ R& þîr É$ùy F $’Î $ZÏ»ƒ#ä óΟgƒÎã™

ÇÎÈ ‰Í - äó« È@ä 4?ã ¼çR& 7 hÎ É È ƒ N9r& فصلت:۵۳

ډېر ژر به خپل آيتونه په آفاق او د دوی په نفسونو کي وروښيو، تر څو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته څرګنده شي چي هغه حق دئ.

همدا راز فرمايي:

ÇÈ šú üÜ=»è$ÅU ‘ + %ô s $ الفاتحه:۱

ستاينې ټولي د عالمونو رب الله لره دي

يعنی هغه ذات چي په دې عالم کي د رب په توګه تصرف کوي او د هر څه پالنه او روزنه کوي، همدا الله هغه ذات دئ چي ستايني ټولې ده لره دي. يعني په دې عالم کي د پالني او روزني مظاهر، په خپله د الله جل شأنه لوري ته زموږ لارښوونه کوي او موږ ته دا ثابتوي چي الله جل شأنه د کمال خاوند، د ستاينو وړ او له هر عيب او نقص نه منزه دئ.

الله جل شأنه به په خپلو ذهني او خيالي تصوراتو کي نه، بلکي د عالم په غېږ کي، د ربوبيت په مظاهرو او نښو کي لټوو، بايد د الله د اثبات لپاره او له هره عيبه د هغه تنزيه او په هري ستايني سره ئې د ستاينې لپاره د دې عالم په ملموس، محسوس او مشهود ربوبيت استناد وکړو، نه دا چي د خارق العاده او فوق العاده پېښو په لټه کي وو او اعجازونو ته انتظار وکړو.
قرآن عظيم الشأن د دې خبرې مدعي دئ چي هيڅوک نشي توانېدلی په دې پراخ عالم کي، کومه خلا او قصور په ګوته کړي، نشي توانېدی کوم اضافي شی، کم شی، کوم نقص، عدم توازن، عدم تعادل، او د يووالي او تنسيق نشتوالی ومومي، هر څومره چي انسان په دې عالم کي د نقص، فطور او قصور د موندلو لپاره څېړنه او هڅه وکړي او له ډېري پلټني او ځير کېدو نه ئې سترګي ستړي او ستومانه شي، هيڅکله به ونه توانېږي چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله په مخلوقاتوکي کوم نقص، خطا، خلا او بې نظمي ونښيي، په دې اړه قرآن فرمايي:

`Ï Ç»ÏqS9$Èùz † Î3* •? $B $]$7Û ;N°q»J™ ì ÷7™ ,={ “ %!$

ŽÇ7$#ÅÆ_ö$Sè ÇÌÈ 9qëè `Ï 3* •? @d ŽÇ7$#ÅÆ_ö$Ü ;Nôÿ?

ÇÍÈ ×Å¡m qèr $¥Å%{ ŽÇ7$#7 ø]ó î)Zƒ ÈÈ?$S الملک: ۳۴

هغه ذات چي اوه پوړ پوړ آسمانونه ئې پيدا کړل، آيا د رحمان الله په پيدايښت "مخلوق" کي څه تفاوت او بېلوالی ګورې؟ نو سترګي وغړوه او وګوره آيا کوم فطور "سوری، خلا او چاود" وينې؟ بيا سترګي په وار وار وغړوه "هومره چي"ستومانه او نامراده بېرته درته راوګرځي، حال دا چي ارمانجني وي.

يعني که هر څومره په دې عالم کي د نقص، قصور او فطور په طمع څېړنه وکړې، مراد ته به و نه رسېږې، دا آرمان به دې پوره نشي او حاصل به دې د سترګو له ستړيا او نامرادۍ نه پرته بل څه نه وي.

د الإنفطار په سورې کي له هغه انسان نه چي د خپل رب په پېژندلو او موندلو کي ئې لار ورکه کړې او غولېدلی په حيرانتيا سره پوښتي:

7)=z “ %!$ ÇÏÈ Éƒî 6 $# 7ÎhÎ 8¡î $B ß»¡RM$ $k%š»ƒ

ÇÑÈ š• 7© ä$© $B ¡‘qß ë“ & þÎ ÇÐÈ 7 9‰èù 7 1§¡ù

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې انسانه! د خپل کريم پالونکي رب په اړه څه شي غولولی يې، هغه چي پيدا ئې کړې، بيا ئې سم او برابر کړې، بيا ئې متعادل او متوازن جوړ کړې، چي په کوم صورت کي ئې غوښتل ترکيب ئې کړې.

آيا ستا پيدايښت، سم او سالم وجود، موزون او متعادل جوړښت او غوره څېره او صورت د دې لپاره کافي دليل نه دئ چي ته په خپل کريم پالونکي او پيدا کوونکي رب ايمان ولرې؟

په بل ځای کي فرمايي:

‘£% “ Ï‰$r ÇÌÈ 3“ §¡ ù ,={ “ Ï‰$ÇÈ ’?ãÆ $7 Î/ ‘Oó™$ Ëx Îm7y™

ÇÎÈ 3“ qôm& ä!$sWäî ¼ã#è=yèyfsù ÇÍÈ 4ÓtçöyJø9$# ltøz& ü“Ï%©!$#ur ÇÌÈ 3“ y‰gsù

الاعلی: ۱ - ۵

د خپل اعلی رب نوم په پاکۍ سره ياد کړه، هغه چي پيدا ئې کړل، بيا ئې سم کړل، او هغه چي اندازه او هدايت ئې کړل. او هغه چي دا بوټي ئې راوايستل. بيا ئې زرغونه او توربخن کړل.

د اشياوو د پيدايښت لړۍ د هغوی تعادل او توازن په خپل ذات کي او يووالی ئې له نورو سره، د هر يوه مقدار او اندازه ټاکل او په معين مسير کي د مشخص هدف په لوري د هغوی لارښوونه او تر مشخصي نقطې پوري د هغوی وده او روزنه، هر با ضميره او با انصافه انسان دې ته اړ کوي چي په هغه پيدا کوونکي او پالونکي رب ايمان راوړي چي هر څه له هيڅ نه راپيدا کوي، له غوره جوړښت او تقويم سره، په سم اټکل او تقدير او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لزوم او ضرورت په اندزه ئې راپیدا کوي او خپل مخلوق مهمل او بې اسرې نه پرېږدي، هر یو په یوه خاص جهت کي د معیني نتیجې او غایې د تحقق لپاره گماري، وده ورکوي او کمال ته ئې رسوي، له سپېرې زمکي نه تازه گیاه راشنه کوي، چي د پخې دانې او مېوې د ورکړې نه وروسته ئې وچوي او وروستوي او خپل لومړني حالت ته ئې بېرته گرځوي.

همدا راز قرآن عظیم الشأن د انسان د پیدایښت او د هغو مختلفو مراحلو په اړه چي په ده باندي راځي فرمایي:

Sê p)-æ ôB Sê pyÖbe`B Sê 5 #•ê `B Nà6):{ “Y%$qè

%Y{qã® {qç3Fì Oê Nà2 £a®& {paèõFì Sê WyÛ Nã_ìµ

Nà6 -è9r ‘Y¡B W_& {paèõFì @6% `B 4ûqGã `B NãZBr

ÇÏÈ šc qè)ê? غافر:۶۷

دی هغه ذات دئ چي تاسو ئې له خاورې پیدا کړئ، بیا ئې له نطفې نه، بیا ئې له علقې نه "چي ژوري ته ورته وي"، بیا تاسو د ماشوم په توگه راباسي، بیا "ستاسو روزنه کوي" تر څو خپل ټینگوالي او قوت ته ورسئ، "بیا تر څو زاړه شئ"، له تاسو ځیني مخکي له دې وفات کړی شي "ومري" او تر څو ټاکلي اجل ته ورسئ او ښایي تعقل وکړئ.

څوک له مړې خاورې دانه او مېوه راشنه کوي او له هغه نه انسان ته داسي غذا جوړوي چي له مزاج سره ئې مطابقه او طبیعي اړتیاوو ته ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب ويونکې؟ بيا د انسان په خوراک کې د زمکي له همدې مړو اجزاوو نه د انسان نطفه جوړوي او همدا وړه نطفه چي ليدی نشي " مګر د هغو سترو، سترو ميکروسکوپونو په ذريعه چي هر شی له خپل اصلي حجم نه په سلهاوو ځله سترښيي" له مختلفو مراحلو نه له تېرېدو وروسته ئې د ماشوم په توګه دنيا ته راولي، روزنه ئې کوي، ټولي اړتياوي ئې، لومړی د مور په تي کي او بيا د دې عالم په غېږ کي ورته تهيه کړي، وده ورکړي، د خپل قوت، ځوانۍ او کمال آخري حد ته ئې ورسوي، له هغه ځايه ئې زوال پيل شي، زړښت ته ورسېږي او په مرګ محکوم شي.

د چا په اراده دا ټول تحولات، تغيرات او بدلونونه ترسره کېږي؟ په داسي حال کي چي انسان دا د ټولو مخلوقاتو اشرف، اکرم او اعلم په خپله په خپل پيدايښت، مرګ او ژوند، د کمال په لوري خوځښت، د زوال په لوري نزول او پرېوتو کي، د داسي مقدراتو او ضوابطو په وړاندي مقهور او محکوم دی چي له مخکي ځخه وضعه شوي او د ده په طبيعت او پر ټول عالم حاکم او مسلط دي، د دغو حاکمو او قاهرو مقدراتو او مسلطو سننو تر شا د چا اراده حکومت کوي؟ قرآن فرمايي:

`B Mêõ/B$i& @è ª! $Èè ÇÚ öR$ ÏNºq»J¡ 9$> § `B @è

@d @è #ÏÑ Ÿr $Ÿø NÛÅã RÍ bqãÎð/ Ÿw ä$Ši& ŸjÍr$

Þ& âqZ9$r $M»Ha9$ "ÈÓ @d Þ& ¿ÃÅ 7$r 4 JãR$ "ÈÓ„

(c) ketabton.com: The Digital Library

ª ! $¬Èe bÏ¿Ïã ßÙjø$m6»±Fù ¾¼hÉÜ. (qè)=z ä!.Žã ÷ (qè_

ÇÏÈ ãg)$$%ïn ºq$$qèr ãó« Èä ßî z الرعد ١٦

ورته ووايه: د آسمانونو رب او پالونکی څوک دی؟ ووایه: الله "ووایه: نو بیا له ده نه پرته مو داسي اولیاء نیولی چي نه ځان ته د ګټي "رسولو" خاوند دي او نه د ضرر؟ ورته ووایه: آیا ړوند او سترګور سره برابر دي؟ آیا تیاره او رڼا سره برابره ده؟ آیا الله لره ئې داسي شریکان (په خپل ذهن کي) جوړ کړی چي "څه ئې" پیدا کړی وي لکه الله چي پیدا کړي؟ نو " په دې ترتیب" پیدایښت په دوی مشتبه او شکمن شوی؟ ووایه: الله د هر څه خالق دئ او دی واحد قهار رب دئ.

آیا له الله جل شأنه نه پرته داسي څوک موندلی شئ چي د زمکي او آسمانونو په پیدایښت او پالني کي څه برخه او ونډه ولري؟ هغه څوک چي له الله جل شأنه نه پرته بل څه یا بل څوک مرستي ته رابلي او د ګټي طمعي یا د زیان او ضرر وېري د دروغجنو معبودانو او اولیاوو درګاه ته ودرولی؛ په حقیقت کي هغه ړانده ته ورته دئ چي د خپل ماحول له پېژندو عاجز دئ، چي هر قدم اخلي پښه ئې له مانع او خنډ سره لګېږي او یا هغه چا ته چي په سختو تیارو کي وي، نه خپل موقعیت او تم ځای پېژني او نه د بل، هر څه ورته نا آشنا وي، مسلماً داسي څوک له هغه بصیر او پوه انسان سره برابر نه دئ چي په رڼا کي وي او قضاوت ئې د هر څه په اړه او معامله ئې له هغه سره د پوهي په رڼا کي او له پېژندو نه وروسته وي، مشرک

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړوند ته ورته دئ چي شرک د هر څه حقيقت ورته مغشوش کړی، په داسي حال کي چي په څرګنده ګوري په دې خور او پراخ عالم کي داسي يوه وړه بېلګه هم نشته چي له رب العالمين نه پرته بل چا پيدا کړې وي او بل څوک د هغې ساتنه او پالنه کوي، خو سره لدې له الله سره بل څه په الوهيت او ربوبيت کي شريکوي!!

همدا راز قرآن فرمايي:

žc Ĵ #•Åtä ‘$gY9$r ï‹ì (qãã ó Ki Ÿ@š$¨Ž9 Ÿ@è_ “ï%©$ª! $

šc rãä3ô±„ w Ä $Y9$Žò2 &£Å»9r Ä $Z9$’?ã @ÒùrŠ! ©$

4Ÿù qèë ŽwÎ m»9Î w äó« @è à2 ßÎ»z Nä3š‘ ª! $Nà6 Ï%Œ ÇÏÈ

ÇÏÈ bqä3ùsê

غافر: ۶۱- ۶۲

الله هغه ذات دئ چي شپه ئې ستاسو لپاره داسي ګرځولې چي په هغې کي هوسا شئ او ورځ ئې د ليدو وسيله، بېشکه چي الله په خلکو باندي د پېرزويني خاوند دئ خو ډېری ئې شکر نه کوي، همدا ستاسو رب دئ "چي شپه او ورځ ئې پيدا کړی او په دې توګه ئې خپل ستر فضل ستاسو په برخه کړی" د هر څه خالق، نشته بل اله مګر دی، نو څنګه دوکه کېږئ؟

يعنې د شپې او ورځي هدفمندي او هغه نتايج چي په دوی مرتب کېږي، داسي چي شپه ستاسو د هوسايني او سکون لپاره ده، تر څو د ورځي له خوا د مسلسل کار په نتيجه کي ضايع شوې انرژي جبران او خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوت تجدید او اکمال کړئ او د سبا ورځې لپاره مستعد او تیار شئ او ورځ ئې ستاسو د معاش د تأمین وسیله گرځولې، داسي چي هر څه د هغې په رڼا کي پېژندلی او کارولی شئ، په دې ترتیب، رحمان رب، خپل ستر فضل ستاسو په حال شامل کړی، چي ستاسو اړتیاوو ته د دې طبیعت په غېږ کي او د هغه په تحولاتو او بدلونوو کي ځواب وایي، شپه او ورځ په دې برسېره چي د الله د فضل او پېرزویني نښې او مظاهر دي د هغوی تگ راتگ د دې عالم له گڼ شمېر موجوداتو لکه لمر، سپوږمۍ، زمکه، حتی ستوري، ستور لیکو، او هر څه چي په آسمانونو او زمکه کي دي، عمیق ربط او تړاو لري، د دغو ټولو خاص تنظیم او په خپلو منځونو کي خاص تعلق، په دې منتج شي چي شپه او ورځ په خپل موجوده شکل کي په یوه بل پسې راپیدا شي، د دې ټول عالم د بېلو بېلو اجرامو ترمنځ تناسق، یووالی او هم غږي او بیا د دوی او د انسان د طبیعت ترمنځ دا موزون او متناسب پیوند او تعلق په خپله ثابتوي چي د ټول عالم پیدا کوونکی او پالونکی رب یو دئ، هغه دا عالم اداره کوي، هر څه ته ئې د خوځېدو خاص لوری او جهت ټاکي او د ټولو ترمنځ دا توافق او یووالی راپیدا کوي.

په بل ځای کي فرمایي:

ä$B ä$J¡¡ 9$šÆ Ë Nà6 9 A“R&r Ú ö{$r Ñ°q»J¡¡ 9$, ={ ôB&

(qç.ê b& óa9 šc %Ÿ2 $B 7f ô/ šV #Œ ,ÍH‰n ¾ïhÎ $ZF;R'ù

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

النمل: ۶۰- ۶۴

هغه څوک دئ چي آسمانونه او زمکه ئې پيدا کړل؟ او له آسمانه ئې تاسو ته اوبه راکوزي کړې؟ بيا ئې په هغه سره سمسور باغونه را شنه کړل "هغه چي" تاسو لره "ممکن" نه وه چي ونه ئې را شنه کړئ، آيا له الله سره بل اله شته؟ بلکي دوی هغه خلک دي چي " له حق نه" انحراف کوي، هغه څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ چي زمکه ئې تم ځای وګرځوله او د هغې په منځ کي ئې نهرونه جوړ کړل، او هغې ته ئې لنګرونه ""غرونه" پیدا کړل، او د دوو سیندونو (تریو او خوږ) ترمنځ ئې حجاب او پرده راپیدا کړه، آیا له الله سره بل اله شته؟ بلکي د دوی اکثر نه پوهېږي. هغه څوک دئ چي د مضطر او بې وزلي (دعاء) مني کله چي ئې (مرستي ته) راوبلي، او ستونزي ختموي او تاسو د زمکي خلیفه ګرځوي، آیا له الله سره بل اله شته؟ لږ پند اخلئ. هغه څوک دئ چي د وچي او لمدې (بیدیا او سیند) په تیارو کي تاسو ته لارښیي او هغه چي بادونه د خپل رحمت "باران" نه د مخه د زېري په توګه رالېږلي. آیا له الله سره بل اله شته؟ لوړ دئ له هغه څه نه چي "له ده سره" ئې شریکوي، هغه څوک دئ چي پیدایښت شروع کوي بیا ئې اعاده کوي او هغه چي تاسو ته له آسمان او زمکي نه روزي درکوي، آیا له الله سره بل اله شته؟ ورته ووایه: خپل برهان او دلیل راوړئ که رښتوني یاست.

لکه چي په دغو آیتونو کي مو ولیدل، د قرآن عظیم الشأن ټول دلائل همداسي مشهود او محسوس دلائل دي، د خپلي مدعا د اثبات لپاره په عالم کي په خورو نښو او شواهدو باندي استناد کوي.

د الله جل شأنه په اړه د بحث په ارتباط قرآن عظیم الشأن نه د الله د ذات په اړه څه وایي، ځکه چي دا د انسان له فهم نه پورته او لوړه خبره ده او نه هم د الله جل شأنه د وجود د اثبات په اړه بحث کوي، ځکه چي دا له بدیهیاتو څخه ده، بلکي د الله د یووالي او د ده د صفاتو په اړه څېړنه کوي او دلائل وړاندي کوي، مثلاً که غواړي دا ثابته کړي چي د دې زمکي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

آسمانونو پیدا کوونکی او پالونکی رب یو دئ او د عالم په ادارې او سمبالولو کي هیڅوک له هغه سره شریک نه دئ نو فرمايي:

Ą èĕ$Ė ‘ «ł $`» s öÝù $?‰ ¡ ÿ9 ª! $ŵ ĵ pÌ#ä $JÍŽi b%. φ9

ÇËÈ bqãÅ ƒ $£Jã الانبیاء: ۲۲

که چېري په دې دواړو (آسمانونو او زمکي) کي له الله نه پرته (نور) آلهه (معبودان) وی، حتماً به دواړه تباه شوي وو، نو د عرش رب الله له هغه څه پاک دئ چي دوی ئې بیانوي.

یعنې په آسمانونو او زمکي کي د یوه الله حکم نافذ دئ او له یوې مرجع نه د ټولو ساتنه او پالنه کېږي، په همدې خاطر د عالم د دې بې حسابه اجسامو او اجرامو ترمنځ ټکر او تصادم نه راځي او هر څه په خپل مدار او مسیر کي اداره کېږي،که چېري د دې خور او پراخ عالم اداره، حفاظت او ساتنه په مختلفو لاسونو کي وی، هرومرو به د ارادو اختلاف په ټکر او تصادم منتج کېدو او د دنیا نظم به متلاشي کېدو. د زمکي او آسمان ترمنځ یووالی او هم جهتي دا ثابتوي چي د دواړو الله یو دئ ، لکه چي قرآن فرمايي:

Nà2 ‘§ ¹ r ã$Yî ä$J¡ 9$# Ý ö‡ 'Ê$ŠNà6 9 @è_ “ ï%$!$

Nà6 ŠÏ ª! $Nä3ŒÎ Ÿ M»ó¹ Ö9$`Ì L ã%–‘r Nà2 ‘qß `¡ ômr'ù

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله هغه ذات دئ چي زمکه ئې تاسو ته تم ځای وګرځوله او آسمان يې چت او تاسو ته ئې صورت درکړ، بيا ئې ستاسو صورت غوره او ښاېسته کړ او له پاکيزه "رزق" نه ئې تاسو ته روزي درکړه، دا ستاسو پالونکی رب دئ، نو با برکته دئ د عالمونو رب الله.

يعنی هغه ذات چي زمکه او آسمانونه ئې پيدا کړل، د دوی ترمنځ ئې داسي وحدت، تنسيق او يووالی راپيدا کړ چي يو ستا د اوسېدو لپاره تم ځای او مستقر وي او بل ئې چت او پدغه کور کي چي زمکه ئې فرش او آسمان ئې چت دئ، ته ئې له داسي جوړښت سره راپيدا کړې چي په دې کور کي اوسېدی شې، هغه ستا له طبيعت سره متوازن او متناسب دئ، فشار ئې، حرارت ئې، يخني ئې، سختوالی او نرم والی ئې او هر څه ئې ستا لپاره مناسب دي.

ستا د دې کور چت او فرش، يو بل ته لاس ورکوي او په ګډه کار کوي، يو اوبه راوروي، بل دانه او مېوه راشنه کوي او په دې ترتيب ستا لپاره د داسي پاک رزق انتظام کوي چي ته ئې هم له رنګه، هم له خونده او هم له بويه لذت اخلې، ستا اړتياوو ته ځواب وايي او ستا د ژوند او بقا عوامل برابروي.

هغه ذات چي د آسمان، زمکي او ستا ترمنځ ئې دا يووالی او تناسق راپيدا کړی هماغه ستاسو رب او د عالمونو رب دئ.

همدا راز که غواړې ثابته کړي چي الله جل شأنه بصير دئ او ستا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

عملونو څارونکی او بیا قضاوت کوونکی دئ نو فرمايي:

$B ¡ Ïr ÇÑÈ ÈZÅã ¼ã©@èøJ Ó9& ÇÐÈ ‰n& ÿøç/ N9©b& Ü ¡ ø&

ÇÌÈ Èø‰ ÓZ9$ç Y‰dr ÇÏÈ Éú ü©r البلد: ۷ - ۱۰

آيا گمان کوي چي هيڅوک ئې نه ويني، آيا ده لره مو دوه سترگي نه دي گرځولې، ژبه او دوی شونډې او نه مو دي ورښودلې " د خير او شر" دوې لاري؟

آيا انسان دا گمان کوي چي الله جل شأنه د ده د عملونو څارنه نه کوي؟ او د کړو وړو او ښه او بد په اړه به ئې قضاوت نه کوي؟ پداسي حال کي چي دی مخلوق دئ، سترگي لري، د ښو او بدو څارنه کوي، قضاوت کوي، ښه غوره گڼي او له بدو کرکه لري، مگر د ده رب چي دی ئې پيدا کړی، ده ته ئې دا صفات ورکړي، په ده کي ئې دا استعدادونه ايښي، ده ته ئې سترگي ورکړې، د ما فی الضمير د اظهار لپاره ئې د تکلم وسائل، ژبه او شونډي ورکړې، په ده کي ئې د ښو او بدو د تفکيک استعداد ايښی، ده ته ئې ښه، ښايسته کړي او بد کرغېړن کړی، آيا کېدی شي د دې انسان خالق او صانع د دغو صفاتو خاوند نه وي؟ دا خبره کوم عقل منلی شي چي په مخلوق او مصنوع کي دي داسي يو کمال وي چي د هغه په صانع او خالق کي دي همدا صفت او کمال په اتمه او اکمله بڼه کي نه وي؟!

د دې لپاره چي ثابته کړي، الله جل شأنه نه يوازي له هر عيب او نقص نه منزه دئ بلکي عزيز او حکيم دئ نو فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÈ Ð Š2Åtø$â'fè$qèr Çٌ óŘ $'Î $Br ÏN°q»J¡¡ 9$'Î $B + x7™

الحشر: ۱

څه چي په آسمانونو کي دي او څه چي په زمکه کي دي الله ته تسبیح کوي او هغه باحکمته عزتمن دئ.

په دې مبارک آیت کي، قرآن عظیم الشأن، د آسمانونو او زمکي هر څه د دې مطلب د اثبات لپاره د گواه او شاهد په توگه وړاندي کوي چي الله له هر عیب او نقص نه منزه، عزیز او حکیم دئ.

د تسبیح لفظ په قرآن کي په څو معنیوو راغلی:

۱ - په پاکۍ اعتراف کول، له عیب او نقص نه منزه گڼل او دا اعتراف او تنزیه او تزکیه د مخصوصو الفاظو په ذریعه څرگندول.

۲ - د حال په ژبه د خپل صانع او پالونکي په پاکۍ، شهادت ورکول او لیدونکي ته دا انتباه ورکول چي د دې توکي پیداکوونکی له عیب او نقص نه اوچت او لوړ دئ.

۳ - لامبو وهل او په سرعت او عجلې سره د یوه کار د سرته رسولو هڅه کول.

د تسبیح دغو درې گونو معانیو ته په پام سره لومړی آیت دا مطالب افاده کوي:

۱ - د آسمانونو او زمکي هر څه الله په پاکۍ یادوي، هغه له هر عیب او نقص نه منزه گڼي او ذکر ئې کوي.

۲ د دې کائناتو هر څه په کامل انقیاد سره د الله جل شأنه په عبادت او

(c) ketabton.com: The Digital Library
بندګۍ کي لګیا دي، په هماغه مسیر کي خوځېږي چي الله ورته ټاکلی او هماغه څه کوي چي الله جل شأنه ورباندي ګمارلي او هر یو د خپلي مشخصي دندي په سرته رسولو کي مصروف دئ.

۳ د زمکي او آسمانونو هر څه په دې شهادت ورکوي چي الله له هر عیب او نقص نه منزه دئ.

دا چي د الله تعالی‌په زمکي او آسمانونو کي بېهوده او بې هدفه شی نشې موندلی، هر څه سم سالم او په خپل حد کي کامل پیدا شوی، هر څه د یوه معین هدف د تحقق لپاره پیدا شوی، د عالم ټول موجودات له خاصو ضوابطو او سننو سره سم د ټاکلي منهج مطابق د معین هدف په لوري په منظم او مستمر حرکت سره هغه تر سره کوي او خاص نتائج ورړاندي کوي.

دا نظم، تعادل، ښایست او هدفمندي په خپله ثابتوي چي د دې عالم صانع، مدبر، پالونکی او ساتونکی له عیب او نقص نه منزه دئ، علیم او حکیم دئ او په هر کار کي ئې مصلحت او حکمت مضمر دئ.

د دې خور، ستر او پراخ عالم اداره او د هر جزء حرکت سمبالول او د بې انتهاء اجزاوو د ټکر او تصادم مخنیوی په خپله ثابتوي چي د دې عالم پالونکی رب، عزیز او غالب دئ او په هر کار قادر او توانا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله جل شأنه د رحمت په آثارو کي

پرون مو واورېدل چي يو له هغو دلائلو نه چي قرآن عظيم الشأن ئې د الله جل شأنه او د هغه د ټولو صفاتو د اثبات لپاره وړاندي کوي هغه په دې عالم کي د ربوبيت آثار او مظاهر دي، دا موجود حاکم نظم، د عالم د ټولو اجزاوو هدفمندي او دا چي په ټول عالم کي څوک بېهوده او عبث شی نشي په ګوته کولی او نه هم کوم اضافي شی، يا کم شی، هر څه د يوه هدف لپاره پيدا شوی، او موږ يو غيبي لاس ګورو چي د دې عالم پالنه او ساتنه کوي، دا د ربوبيت آثار او مظاهر موږ دې لوري ته هدايتوي چي کوم چا دا عالم پيدا کړی او په هغه کي د رب او پالونکي په توګه تصرف کوي هغه الله دئ.

دويم دليل چي موږ ئې په دې باب لرو هغه په دې عالم کي د رحمت، پېرزوېني او عاطفې مظاهر او آثار دي، که دا دنيا بې روح او بې شعوره اشياء او توکي وی او د هغوی ترمنځ ماشيني تعلقات وی، نو نه به يوه د بل په نسبت عاطفه او پېرزوينه درلوده او نه هم زړه سوی او ترحم؛ خو

(c) ketabton.com: The Digital Library
برعکس مورِ دلته ترحم، عاطفه، رحمت او پېرزوېنه او د دې ترحم او عاطفې آثار او مظاهر گورو، گورو چې مور د خپل اولاد په نسبت مخصوصاً په هغه وخت کي چي اړ او محتاج وي، د چا پالني او روزني ته ضرورت لري، په همدومره پېمانه چې هغه دې ته اړ وي د مور په زړه کي ورته ترحم او عاطفه وي، ایثار او د قربانۍ جذبه وي، هومره چې د هغه لپاره هر راز ستونزي کړاوونه، زحمتونه او بې خوبي گالي، هر څومره چي دا ماشوم بې نیازه کېږي، په خپل ځان متکي کېږي، له بل چا نه مستغني کېږي او په خپلو پښو ودرېږي همدومره دا رابطه هم تضعیف کېږي، شلېږي او قطع کېږي. تاسو مرغان گورئ چي کله د هغه بچونې واړه وي او یوه مدافع، حامي، پالونکي او ساتونکي ته اړ وي، گورو چي مور پلار ئې، په همغه اندازه د هغه په نسبت عاطفه لري، مینه لري، ترحم او زړه سوی لري، د هغه ساتنه کوي، د هغه د پالني او ساتنې لپاره حتی ځان هم په خطر کي اچوي، کله چي د هغه ځالي ته څوک لاس وروړي گورو چي ځان ورباندي وژني، چیغاري وهي، له یوې څانگي بلي ته الوځي، داسي لالهانده چي نه پوهېږي څه وکړي تر څو خپل بچیان له خطره وژغوري، حیوانات هم همداسي دي، حال دا چي څه موده وروسته او هغه مهال چي بچي ئې په خپلو پښو ودرېږي، خپل ضرورت خپله رفع کولی شي، له مور او پلار نه بې نیازه او مستغني شي، بیا هغه پخوانی تعلق ختم شي، بیا هغه د ترحم او عاطفې تعلق نه وي او ورو ورو تغییر مومي او له منځه ځي. دغه عاطفه او ترحم چا راپیدا کړې؟ ولي د ضرورت په وخت کي وي او د اړتیا له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ختمېدو سره سم پای ته ورسېږي؟ حال دا چې نه مور او نه پلار هغه ته اړتيا لري، او کوم ضرورت ئې رفعه کوي، برعکس هر څومره چې اولاد د مورپلار پالني ته اړ وي، نو دا مينه هم وي، او څومره چې هغوی د بل له مرستي بې نيازه کېږي دا رابطه هم تضعيف کېږي، يو وخت داسي راشي چې انسان گمان نه کوي دا به همغه مور وي او دا به ئې همغه بچی چې د هغه په اړه ئې پرون، د مور په زړه کي دومره کلکه مينه او داسي ژوره عاطفه او ترحم وو، ځيني خو مينه او عاطفه داسي توجيه کوي چې گواکي مبنا او بنسټ ئې احتياج او اړتيا ده، خو دا په دې دليل غلطه خبره ده چې دا احتياج او اړتيا خو هغه مهال هم وي چې ماشوم ستر شي، خو هغه د پرون ورځې ترحم او عاطفه نن وي، د ماشوم له سترېدو سره خو دا رابطه بايد تقويه کېدلی، هر څومره چې هغه د دې جوگه کېږي چې د مور پلار مرسته وکړي او احتياج ته ئې د ځواب ويلو شي بايد دا رابطه د مور او پلار له خوا تقويه کېدی، څومره چې بچی او ماشوم لويېږي او په خپلو پښو ودرېږي او د دې جوگه کېږي چې د مور پلار احتياج رفع کړي، د همدې په تناسب بايد دا تعلق او رابطه مزيد ټينگېدلی، خو برعکس گورو چې هغه تضعيف کېږي او يو وخت دې حد ته راورسېږي چې دا رابطه قطع شي.

مور دا د ميني، پېرزوېني، رحمت او محبت آثار او مظاهر گورو او دا نتيجه ترلاسه کوو چې د دې عالم پالونکی خدای رحمان دئ. لکه چې پيغمبر عليه السلام فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library
په دنيا کي دا ټول رحمت او پېرزوينه چي د ټولو مخلوقاتو ترمنځ ليدل کېږي، يو له بل سره مينه کوي، يو د بل په نسبت پېرزوينه او عاطفه لري، څاروي او ځناور له خپلو بچيانو سره مينه کوي، دا ټول د الله د رحمت د سلو برخو يوه برخه ده چي الله تعالی د خپل رحمت دغه وړه برخه د عالم پر ټولو مخلوقاتو وېشلې ده. .

عن سلمان قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إن الله خلق يوم خلق السماوات والأرض مائة رحمة كل رحمة طباق ما بين السماء والأرض فجعل منها في الأرض رحمة فبها تعطف الوالدة على ولدها والوحش والطير بعضها على بعض فإذا كان يوم القيامة أكملها بهذه الرحمة.

له سلمان رضي الله عنه نه روايت دئ چي رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل: په کومه ورځ چي الله آسمانونه او زمکه پيدا کړل،سل داسي رحمتونه ئې پيدا کړل چي هر يو ئې داسي طبقه لکه د آسمان او زمکي ترمنځ واټن، له دې نه ئې يو په زمکي کي کېښود چي په همدې مور له خپل اولاد سره، ځناور او مرغان يو له بل سره مينه او عطوفت کوي، کله چي د قيامت ورځ شي نو په همدې سره به خپل رحمت بشپړ کړي.

د رحمت دا آثار او مظاهر چي موږ ئې دلته گورو، دا په دې باندي شهادت ورکوي چي دا دنيا، يوه مهربان خالق پيدا کړې او هغه دا د پېرزوېني، عاطفې او رحمت علاقه په خپلو مخلوقاتو کي ايښې، موږ په دې عالم کي هري خوا ته د رحمت آثار گورو، په ټولو تعلقاتو کي، په طبيعي حوادثو او پېښو کي، د خلقو ترمنځ، د حيواناتو ترمنځ او د مرغانو ترمنځ.

(c) ketabton.com: The Digital Library
دا مينه، محبت، پېرزوينه او عاطفه چي آثار او مظاهر ئې هر لوري ته ګورو، دا مور ته لاربښوونه کوي چي دا عالم يوه ماشيني نړۍ نه ده، چي د توکو تر منځ ئې تعلقات د يوه بې احساسه ماشين د بېلو بېلو برخو ترمنځ وي، چي هلته نه عاطفه وي او نه ترحم، بلکي دا د رحمان خدای له لوري پيدا شوې دنيا ده او هغه دا د پېرزوينې احساس او د رحمت او ميني علايق د مخلوقاتو تر منځ پيدا کړي. په رواياتو کي راځي چي: يوه ورځ يوه مور چي په تناره ئې ډوډۍ پخوله ناڅاپه ئې خپل ماشوم وليد چي د اور خوا ته نږدې کېږي، ورټوپ ئې کړل او هغه ئې په خپلي غېږ کي ونيولو، له همدې سره ئې دا فکر ذهن ته ورغی چي زما زړه نه غواړي زوی مي اور ته ولوېږي، الله تعالی څنګه په دې راضي کېږي چي خپل بنده په اور کي واچوي؟ ډوډۍ او تنور همداسي پرېږدي، ماشوم په غېږ کي اخلي، پيغمبر عليه السلام ته ورځي او پوښتنه کوي چي: آيا ته د الله رسول يې؟ وئې فرمايل: هو، هغې وويل: آيا الله تر ټولو زيات مهربان نه دئ، وئې فرمايل هو! هغې وويل: مور پلار مي تر تا جار؛آيا الله پر خپلو بندګانو تر مور پر خپل اولاد زيات مهربان نه دئ؟ وئې فرمايل: هو؛ هغې وويل: مور خو نه غواړي چي ماشوم ئې اور ته ولوېږي، الله تعالی څنګه غواړي چي خپل بنده اور ته واچوي؟ د دې خبرې په اورېدو سره د رسول الله صلی الله عليه وسلم له سترګو دومره اوښکي بهېږي چي مخ ئې په اوښکو لمدېږي او بيا سر رااوچتوي او فرمايي: يقيناً چي الله نه غواړي خپل بنده اور ته واچوي مګر هغه ډېر متمرد چي د لااله الا الله له ويلو انکار کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عن ابن عمر قال كنا مع رسول الله صلى الله عليه وسلم في بعض غزواته، فمر بقوم، فقال من القوم؟ فقالوا نحن المسلمون، وامرأة تحصب تنورها و معها ابن لها، فإذا ارتفع وهج التنور تنحت به، فأتت النبي صلى الله عليه وسلم فقالت أنت رسول الله؟ قال نعم، قالت بأبي أنت وأمي أليس الله بأرحم الراحمين؟ قال بلى، قالت أو ليس الله بأرحم بعباده من الأم بولدها؟ قال بلى، قالت فإن الأم لا تلقي ولدها في النار، فأكب رسول الله صلى الله عليه وسلم يبكي، ثم رفع رأسه إليها فقال إن الله لايعذب من عباده إلا المارد المتمرد الذي يتمرد على الله وأبا أن يقول لا إله إلا الله

که څه هم د دې روايت په اسنادو کي څه ملاحظات شته؛ خو د میني او پېرزوینې په اړه دا مطلب په بل حدیث کي په دې توګه راغلی چي رسول الله صلی الله علیه وسلم یوې ښځې ته چي ماشوم ئې کلک په غېږ کي نیولی او تی ورکوي، اشاره کوي او صحابه وو ته فرمايي: آیا دا مېرمن به خپل ماشوم په اور کي واچوي؟ صحابه وو وویل: نه په خدای قسم چي ترڅو توانېږي اور ته به ئې وانه چوي، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: یقیناً چي الله پر خپلو بندګانو تر دې مور پر خپل زوی ډېر مهربان دئ.

عن عمر بن الخطاب أنه قال: قدم على رسول الله صلى الله عليه وسلم بسبي فإذا امرأة من السبي تبتغي إذا وجدت صبيا في السبي أخذته فألصقته ببطنها وأرضعته فقال لنا رسول الله صلى الله عليه وسلم أترون هذه المرأة طارحة ولدها في النار؟ قلنا لا والله وهي تقدر على أن تطرحه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لله أرحم بعباده من هذه بولدها.

قرآن عظيم الشأن همدا د رحمت آثار او مظاهر د رحمن خدای د اثبات لپاره د دلیل په توگه وړاندي کوي، لکه چي فرمایي:

bĵ $kÌìqB ‰è/ Ú öR $Çtä # øŸ2 «!$ MÏHq ‘ Ì»O#ä #<ĵ öàÝR$$

ÇÎÈ Ö%ö ó« Èä4 ã qè r 4’ qJø$ Çés 9 š• Ïº

الروم: ۵۰

د الله د رحمت آثارو ته وگوره چي څنگه زمکه له مرگه ئې وروسته بیاژوندۍ کوي؟ یقیناً همدغه الله دئ چي مړي به بیاراژوندی کوي او هغه په هر کار قدیر او توانا دئ.

زمکي ته وگورئ چي هر څه په هغې کي په مرگ محکوم شي، په سپېره ډاگ بدله شي، داسي چي څوک په هغې کي د ژوند آثار نه گوري، خو الله جل شأنه په همغه زمکه باران ووروي او دا مړه زمکه را ژوندې کړي. دا د الله د رحمت د آثارو یو مظهر دئ، په مرگ محکومه شوې، انسان د هغې دانې او مېوې ته اړ او محتاج دئ، له دې پرته د هغه ژوند امکان نه لري، د دې لپاره چي انسان او حیوان ژوندي پاته شي، د زمکي دانې، مېوې او وښو ته اړ او محتاج دي، د دې نه پرته ئې د زمکي په سر ژوند امکان نه لري، گورئ چي الله تعالی خپل وسیع رحمت د هغه په حال شامل کړي، دا مړه زمکه ژوندۍ کړي او د هغه لپاره د ژوند د اړتیاوو او د رزق او روزي انتظام وکړي.

همدا راز فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÎÈ šc rãž2 ‹? الاعراف:۵۷

او دی هغه ذات دئ چي باد تر خپل رحمت (يعني باران) مخکي، د زېري په توگه لېږي، تر څو چي درنې ورېځې اوچتي کړي، بيا ئې د مړې زمکي لوري ته خوځوو او بيا په همدې سره اوبه وروو، بيا په همدې (باران او اوبو) سره، له زمکي هر نوعه مېوې راشنې کوو. همدا راز به مړي راباسو تر څو پند واخلئ.

يعنى مخکي له دينه چي باران وورېږي سوړ او خوندور باد لگېږي او د دې زېرى ورکوي چي پدې پسې باران راځي، دا باران د رحمان خداى رحمت دئ، هغه ئې د رحمت په نامه ياد کړى، د دې رحمت د راتلو نه د مخه گورئ چي الله جل شأنه بادونه راولېږي او هغه تاسو ته د باران د راتلو زېرى درکوي، او دا په داسي حال کي چي انسان، نبات، حيوان ټول اوبو ته اړ او محتاج وي، د باران ورېدو ته منتظر او سترگي په لاره، الله جل شأنه د خپل رحمت په وجه د دوى د دې احتياج، اړتيا او نيازمندۍ د رفع کولو انتظام کوي، گورئ بادونه رالېږي، هغه د باران زېرى ورکوي، او بيا همدا بادونه دي چي هغه ورېځې چي د بحرونو د پاسه جوړې شوي په سر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلي، په زرهاوو ميله لري ئې خوځوي، له ځان سره ئې وړي، بيا همدغه وريځي دي چي له هغه نه باران راورېږي او د همدې باران په ذريعه انسان ته د رزق او د روزي انتظام کېږي او د زمکي نه دانه او مېوه را شنه کوي، دا د رحمان خدای هغه انتظام دئ چي د خپلو بندگانو په نسبت د پېرزويني او رحمت په وجه ئې تر سره کوي او د دوی لپاره مړه زمکه ژوندۍ کوي او د رزق او روزي چاره ئې کوي.

که رښتيا په طبيعت کي همدا نظم نه وی، د بادونو په ذريعه د دې وريځو خوځول نه وی او چېري چي څوک ورته محتاج دئ، کومه زمکه چي ورته محتاجه ده، چېري چي انسان حيوان او نبات اوبو ته اړ او نيازمند دئ او منتظر دئ چي په سر ئې باران وورېږي، هلته ئې نه رسولی، انسان ته به څومره گرانه وه چي د دومره اوبو انتظام وکړي چي هره ورځ د دې زمکي ټول ژوي ورته اړ او محتاج دي، خو الله جل شأنه ئې مفت، ارزانه پر ته لدې چي انسان پرې څه تکليف ايستلی وي ورته ئې مهيا کوي.

کله چي د اوبو نه بخارات راپورته شي، د لمر وړانگې له اوبو نه د بخاراتو د راپورته کېدو باعث شي، هغه تبخير کړي او دا بخارات اوچت شي، په وريځو بدل شي او بيا لرو لرو ځايونو ته د باد په ذريعه انتقال شي، زما او ستا په سر د باران په شکل ورېږي، د غرونو په غېږ کي ئې الله جل شأنه د واورو په شکل کي ذخيره کړي، غرونو واورو لپاره خپله غېږ پرانستې نيولې وي، او د دې لپاره مستعد او آماده وي چي کافي مقدار، ښه ډېره اندازه ئې په په خپلي غېږ کي ذخيره کړي او بيا چي کله انسان ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

محتاج او اړ شي، کله چي په ګرمۍ کي انسان اوبو ته محتاج شي، ورو ورو دا واوره ويلي کېږي او په ويالو او نهرونو کي خوځېږي، زما او ستا د کور مخي ته بهېږي او د زمکي لاندي په کارېزو کي خوځېږي، که دا انتظام نه وی نو د زمکي پر سر ژوند ممکن نه وو، که همدغه د اوبو تبخير، بيا په ورېځو بدلېدل، بيا د باد په ذريعه تر لرو لرو منطقو پورې انتقالېدل او بيا د غرونو په غېږ کي د واورو په شکل ذخيره کېدل، بيا په دوبي کي هملته ورو ورو ويلي کېدل او رابهېدل؛ که دا نظام نه وی نو د زمکي پر سر ژوند ممکن نه وو.

په دې کي شک نشته هغه ذات چي دا ټول امور اداره کوي، دا نظم ئې په دې عالم کي ايښی او د عالم د مختلفو اجزاوو ترمنځ ئې دا هم غږي او يووالی پيدا کړی، داسي چي هر څه ئې يو بل ته لاس ورکوي، په ګډه کار کوي او د خپل ګډ کار په نتيجه کي د خلکو اړتياوي رفعه کوي، د الله د مخلوقاتو د احتياج او نيازمندۍ د رفعه کولو لپاره په مسلسله او منظمه توګه په کار لګيا دي، که دا نه وی د زمکي پر سر به هيڅ ژوندی مخلوق نه وو پاته شوی. دا ټول د هغه الله تعالی د اثبات لپاره واضح او صريح دلايل دي چي د انسان په نسبت پېرزوېنه او رحمت لري.

د اوبو د تصفيې الهي نظام:

$Z⁄R&r ¾ïïJôn‘ ô ‰ƒ šú ü/ #Ìçx»ƒì$@™ ä ü ï‰$qèr

(c) ketabton.com: The Digital Library

$ßÜB ¼ıç«Éó ê $¢ĞB ØZ$ù ¾ïhÎ ‘ Åó ãj ÇÍÑÈ #YqßÛ £$B ä$J¡ 9$`B

ÇÍÔÈ #ŽÏŸ2 ÓÅ$R&r $VJ»èR& $Yϕ z الفرقان:۴۸-۴۹

او دی هغه ذات دئ چي له خپل رحمت نه د مخه ئې بادونه د زېري په توگه ولېږل (تر څو د باران د راتلو زېری خلکو ته ورکړي) او له آسمانه مو پاکي اوبه رانازلي کړې، تر څو د همدې اوبو په ذريعه مړ ښار (مړه زمکه) را ژوندی کړو او له همدې څخه ډېر هغه حيوانات او خلک خړوبه کړو چي موږ پيدا کړي.

بادونه د باران د مخه رالېږي تر څو زېری ورکړي او بيا له آسمان نه پاکي اوبه نازلوي، راشئ دغي موضوع ته چي له آسمانه پاکي اوبه "ماء طهورا" نازلوي، لږ دقيق شو، گورو چي اوبه له هغه وروسته چي دلته استعمال شي او بيا د بحرونو لوري ته وخوځېږي، تروې او ترخې او تيزابي شي، نور نو له استفادې ولوېږي، له تصفيې پرته ترې استفاده نشو کولی، که د دغو اوبو د بېرته تصفيې انتظام نه وی نو د دې طبيعت په غېږ کي او د دې زمکي پر سر ژوند ممکن نه وو، خو الله جل شأنه بېرته همدغه کثيفې او ناولې اوبه، تېزابي اوبه، تروې او ترخې اوبه، چي له کاره لوېدلې، د استفادی وړ نه دي، د همدې اوبو د تصفيې انتظام ئې کړی، په هغه د لمر وړانگې لگېږي، په دې سره تبخير شي، تصفيه شي، په ورېځو بدلې شي، بېرته موږ ته پاکي، صافې اوبه د باران په شکل راورېږي، د چينو په شکل، د څاگانو په شکل، په کارېزونو او ويالو کي. دا د اوبو د تصفيې الهي انتظام

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ، که دا هستي له طبیعي حوادثو څخه عبارت وی او د لته یوه حکیم ذات په هغه کي تصرف نه کولی نو د زمکي په سر ژوند، په دې دلیل هم امکان نه درلود چي یو ځل دا اوبه کثیفي شوې او له استفادې لوېدلې وی، نو انسان به د تل لپاره د څښاک له صافو اوبو محروم وو، خو الله جل شانه رحمان دئ او د خپلو بندګانو په نسبت د وسیع رحمت خاوند دئ، د همدې رحمت په وجه ده چي د باران د ورولو انتظام ئې کړی، همدا قضیه د رحمن خدای په وجود دلالت کوي، همدا تدارک او انتظام چي اوبه تصفیه کېږي، د هغه مړ ښار (چي هلته هر څه اوبو ته محتاج او نیازمند وي) د هغه په سر ئې وروي، په همدې حقیقت ګواهي ورکوي، کله کله حالت دې حد ته ورسېږي چي د بارانونو د نشتوالي په وجه، ګڼ شمېر ناروغۍ خورې شي، فضا او هوا ټوله کثیفه او ناپاکه شي، ګرمي له یوې خوا، د اوبو نشتوالی له بلي خوا، په فضا کي د مکروبونو خورېدل له بله طرفه، خو الله جل شانه نه یوازي هغه کثیفي تېزابي اوبه تصفیه کړي، په وریځو ئې بدلي کړي، تبخیر شي، وریځې ترې جوړي شي، بادونو ته ئې د انتقال امر وکړي، خوځوي ئې، په زرها وو میله لري ئې همغه ښار ته چي خلک ئې اوبو ته محتاج دي، مرضونه خواره شوي او هر څه دې ته منتظر چي سړه هوا ولګېږي او باران وورېږي، الله جل شأنه ئې همغه منطقې ته رسوي، ګورو چي هلته باران وورېږي، هلته هوا تصفیه شي، مکروبونه ومري، د هوا کثافت ختم شي، حرارت له منځه لاړ شي او د همغي سیمي د خلکو احتیاج ته ځواب وویلی شي، مړه زمکه بېرته را ژوندۍ شي او ډېرو محتاجو انسانانو او حیواناتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته چي ژوند ئې په خطر کي لويدلی وو، اوبه ورسوي.

هغه ملکونه چي د اوبو له ناحيې مشکلات لري، بحرونو ته څېرمه په ساحل کي پراته دي او غرونه نه لري، زيات بارانونه وربانديي نه ورېږي، په غرونو کي هغوی ته واورې نه ذخيره کېږي، چي ورو ورو ويلي شي او نهرونه او ويالې وبهوي، د هغو تر ټولو لويه ستونزه دا ده چي د څښلو صافي اوبه نه لري او چي د يوه واړه ښار لپاره اوبه تصفيه کوي بې حسابه مصارف ترې غواړي، د دې ملکونو خلک د نفتو په څاگانو دومره نه خوشحاله کېږي لکه د اوبو په يوې چينې.

د عربو د ملکونو يوه حاکم ته چا يو په بل پسې خبر ورکړ چي په فلان فلان ځای کي د نفتو څاگان وموندل شول، هغه وويل کور مو ودان شه، خو يو ځل مو هم خبر را نه کړ چي د خوږو او صافو اوبو څا وموندل شو!!، دا ځکه چي د هغوی لوی مشکل د صافو اوبو نشتوالی دئ.

د همدې الهي نظم په وجه چي زموږ مهربان رب ئې بندو بست کړی په دې عالم کي او د دې زمکي په سر انسان ته د ژوند امکانات برابر شوی.

طبيعي لارښووني:

#Ìð çx »ƒ ìÎ $ã@ Åöã ` Br Ìé 7ø$r Îû9$$ÎM» Jè=B ’Î Ìà6 ƒÏ%gô ` B&

šc qà2 Îô çŠ$Ïã ª! $’ ?»è? « ! $Ì B ×m»9Ï& ûïtƒ Hq ‘ ô‰ƒ šú ⁄/

ÇÏÌÈ النمل:۶۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څوک دئ چي د وچي او لمدې په تیارو کي ستاسو لارښوونه کوي او څوک دئ چي بادونه له رحمت "بارانه" مخکي د زېري په توګه لېږي؟ آیا له الله سره بل اله شته؟ "چي په دی کارونو کي څه برخه ولري او له الله تعالی سره په دې چارو کي شریک وي" لوړ او اوچت دئ الله له هغه څه چي دوی یی ور سره شریکوی "هغه له شریک نه مستغني او بې نیازه دئ" یعنی ستاسو لپاره ئې د هدایت او لارښووني انتظام کړی، په بحر کي هم، هلته چي د لوري د تشخیص لپاره هیڅ ډول علایم نشته، خو الله تعالی ستاسي لپاره د دې چاره کړې چي هلته لار بیا مومئ، یا د ستورو په ذریعه لار پیدا کوئ، یا د افق له رڼا نه او د لمر له طلوع او غروب نه پوهېږئ چي سمت مو کوم طرف ته دئ، او یا د داسي قطب نما او پرمخ تللو وسائلو بندو بست ئې کړی او داسي سنن ئې په طبیعت کي ایښي چي له هغوی نه په استفادې سره تاسو په دقیقه توګه خپله لار موندلی شئ. نو دا په وچه او لمده کي چي ستاسي د هدایت او لارښووني لپاره انتظامات شوي، دا چا کړي؟

همدا راز تاسو ته ئې ستر ګي درکړې، د دغسي وسائلو انتظام ئې په دې عالم کي کړی چي په هغه سره تاسي په سیند، صحرا، فضا، په ورځ او شپه کي خپله لاره وموئ، په دې طبیعت کي ئې د دې انتظام کړی، په تیاره کي د افق له رڼا نه خپله لار موندلی شئ، په ستورو سره لار پیدا کولی شئ، د دې انتظام چا کړی؟

که په وچه او لمده کي، هغه مهال چي تیاره وي، هیڅ څه نه ترستر ګو کېږي، ستاسو د لارښووني او هدایت انتظام شوی، دا په خپله انسان ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښيي چي دا عالم يوه رحمان ذات پيدا کړی.

آيا په رحمان خدای د باور او ايمان لپاره دا کافي نه ده چي هغه مهال په تا باندي باران وروي چي ته ئې ورېدو ته سترګي په لار او منتظر يې، تر بارانه مخکي سوړ باد ته د زړه په توګه ګورې، آيا له الله سره بل اله شته؟ په ټول عالم کي داسي څوک مومئ چي له الله تعالی سره په دې کارونو کي شريک وي؟ دا چي د وچي او لمدې په تيارو کي ستاسو د لارښووني او هدايت انتظامات شوي آيا له الله تعالی پرته داسي څوک په نظر درځي چي په دې انتظام کي هغه څه ونډه او اغېز ولري، د څه کولو واک او اختيار ورسره وي؟ آيا د باران په ورېدو، د بادونو په ذريعه د ورېځو په خوځېدو، او د سوړ او ملايم باد په لاس د دې زېري او پيغام په لېږلو کي چي باران راروان دئ، په دې کي له الله سره څوک شريک شته؟

همدا راز الله فرمايي:

qèdr ¼çGJôn‘ žçà Ÿƒr ‡(qäüZ% $B Ï‰è/ . `Ï]øŠtóø9$# ãA̍t“ãƒ ”Ï%©!$# uqèdr

ÇËÑÈ ߉ŠÏJptø:$# ’Í<uqø9$#

الشوری:۲۸

او دی هغه ذات دئ چي باران وروي له هغه وروسته چي (خلک) مأيوس او ناهيلي شوي وي او خپل رحمت خوروي او هغه ستايل شوی مولا دئ.

هغه ذات چي باران نازلوي او دا هم هغه مهال چي خلک مأيوس شوي وي، داسي څه نه مومي چي د باران د ورولو هيله ترې ولري، په ټول عالم کي له الله تعالی پرته داسي کوم شی نه ګوري چي خپل اميد ورپوري

(c) ketabton.com: The Digital Library
وتړي، هغه ته انتظار ولري او پر هغه اعتماد او تکيه وکړي، داسي څوک نه ګوري چي د ده احتياج ته ځواب ووايي، مشکل ئې رفع کړي، مأيوس او نااميده دئ، خو ناڅاپه د همدې مأيوس او نااميده انسان غوښتنه منل کېږي، دعاء ئې اورېدل کېږي او هيله ئې ترسره کېږي، دا څوک کوي؟ انسان خو په ټول عالم کي داسي څه نه ګوري چي په دې اړه له هغه نه څه طمعه ولري، په هغه پورې خپل اميد وتړي او له هغه نه د مرستي انتظار ولري، مأيوس دئ، په عالم کي داسي څه نه ګوري چي د ده احتياج او اړتيا تر سره کړي، ناڅاپه ئې دا يأس او نا اميدي ختمېږي، اړتيا او احتياج ته ئې ځواب ويل کېږي، دا کار څوک کوي؟ دا څوک دئ چي انسان ته له هغه وروسته چي مأيوس شوی، له قحطۍ سره مخامخ دئ، سختي تودوخي وارخطا کړی، هري خوا ته مرضونه خواره شوي، نباتات ئې، حيوانات ئې او په خپله دی اوبو ته محتاج او اړ دئ، تر دې حده چي د يأس مرحلې ته رسېدلی، خو ناڅاپه د همدغه مأيوس انسان غوښتنې ته ځواب ويل کېږي، دا ځواب څوک وايي؟ او د هغه دا احتياج څوک رفع کوي؟ څوک ئې ضرورت منتفي کوي؟

آيا له دې پرته بل ځواب لرو چي ووايو: دا د هغه ستايل شوي ذات کار دئ چي پر خپلو بندګانو مهربان، د دوی د اړتياوو او ستونزو د رفعه کولو ذمه وار او د دوی مولا دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شپې او ورځې الهي نظام، ستره الهي پېرزوینه

þJ»ŠÉ$Qüf 4Î #‰Bž Ÿ@ø$Nà6 øæª ! $Ÿè_ bÎ Òǫä‘& @è

ÇĐÈ šc qãJó @ Ÿxù& ãt‹Å Î Nà6 ‹ÏÜ « $ǩöî în»9Î ôB

القصص: ۷۱

ووایه: آیا پوهېږي چي که الله پر تاسو باندي شپه د قیامت تر ورځې تلپاتې ګرځولې وی، نو له الله پرته څوک داسي اله وو چي تاسو ته ئې رڼا راوړې وی؟ آیا نه اورئ.

که چېري الله جل شأنه وغواړي چي دا شپه دي دائمي شي، همره دي اوږده شي چي د قیامت تر ورځې پوري دوام وکړي، او پدې ترتیب دا د شپې او ورځې د تلو راتلو موجوده نظام چي الله تعالی ایجاد کړی ختم شي، هغه څوک دئ چي بیا تاسو ته رڼا راولي؟ په دې ټول عالم کي داسي څوک ګورئ چي د ورځې او رڼا په راوستو قادر وي؟ آیا په ټول عالم کي داسي څوک ګورئ چي د شپې د پای ته رسولو توان ولري او هغه ورځ درته راولي چي تاسو ورته اړ او محتاج یاست؟

þJ»ŠÉ$Qüf 4Î #‰Bö™ ‘$k]9$Nà6 øæª ! $Ÿè_ bÎ ÒǫEä‘& @è

Ÿxù& ÏnŠÏ šc qãΖó @ 9@øŠ Nà6 ‹ÏÜ « $ Ǩöî în»9Î ôB

القصص:۷۲ ÇĐÈ šc rçŽÅÇö7è

(c) ketabton.com: The Digital Library

"ورته" ووایه! آیا پوهېږئ چي که الله پر تاسو باندي ورځ تل پاتې کړي، د قیامت تر ورځي پوري، آیا له الله پرته به کوم اله وي چي تاسو ته شپه راولي چي په هغې کي آرام وکړئ، آیا له بصیرته کار نه اخلئ؟

(qãG,öÎ9r ïÏŠÏ (qãZä3ó¡tFÏ9 ‘$gY9$#r @ø‹©9$# ãNä3s9 Ÿ@yèy_ ¾ÏmÏGuH÷q§‘ `ÏBr

ÇÐÌÈ brãä3ô±n@ öNä3ª=yès9r ¾Ï&Î#ôÒsù `ÏB القصص:۷۳

او دا د ده له پېرزوینو څخه دئ چي تاسو ته ئې شپه او ورځ گرځولې تر څو په هغې کي هوسا شئ او د دې لپاره چي د الله فضل ولټوئ او د دې لپاره چي ښایي شکر وکړئ.

الله تعالی شپه او ورځ په متوازن او متناسب شکل پیدا کړې چي یوه په بلي پسې راځي، تر هغو پاتې کېږي چي تاسو ورته اړ او محتاج یئ، نه لنډه او نه اوږده، بلکي هومره چي ورته ضرورت شته، تاسو شپې ته اړ او محتاج یئ تر څو په هغې کي هوسا او آرامه شئ، په ورځ کي تاسو کار کوئ، خپل معاش تامینوئ او د الله جل شأنه فضل لټوئ او پدې ترتیب گورئ چي الله جل شأنه د دې انتظام هم کړی چي تاسو آرام وکولی شئ، په شپه کي چي هري خواته تیاره او چوپتیا وي، د خوب لپاره مناسب شرائط برابر شي، دا ځکه چي ته د خوب لپاره هم تیارې ته ضرورت لرې او هم چوپتیا ته، گورئ چي شپه خپله تیاره پرده په ټول عالم خوره کړي، هر څه چوپ شي، هر څه په خوب لاړ شي او ستا د خوب لپاره آرامه او مناسبه فضا جوړه شي، په رڼا کي سم خوب نشې کولی، په شور او ځوږ کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سم خوب نشي کولی، گورئ چي الله جل شأنه هر څه په خوب بيده کړي او تياره شي، په دې ترتيب ستا د آرام لپاره مناسبه فضا جوړه شي او بيا ته رڼا او ورځي ته ضرورت لرې چي په هغې کي هر څه وپېژنې، کار وکړې، خپل معاش تأمين کړې، د الله فضل ولټوې، تاته ئې د دې انتظام هم کړی. يو معمولي تغيير د شپې او ورځي په دې موجوده تناسب کي، د زمکي په سر د ژوند امکانات ختموي، نو پدې متوازن شکل کي د شپې او ورځي انتظام چا کړی؟ تاسو گورئ چي قرآن کريم په دې هم استدلال کوي، دا په متوازن شکل، د شپې او ورځي يو په بل پسې راتگ، همغسي چي ته ورته اړ او محتاج يې، لکه څنگه چي ته ورته ضرورت لرې، دا د دې خبرې د ثبوت دليل دئ چي دا د رحمن پالونکي خدای د تصرف آثار دي، د رحمن رب د ربوبيت آثار دي، هغه دا انتظام کړی، که الله جل شانه په دې کي معمولي تغيير راولي بيا داسي څوک نشته چي په دې کي تصرف و کړي، تاسي ته رڼا راپيدا کړي او يا دي شپه راولي چي په هغې کي آرام وکړئ، که الله جل شأنه وغواړي چي شپه طولاني شي او تر قيامته پورې دوام وکړي، داسي څوک نشته چي تاته رڼا راولې او که هغه وغواړي چي ورځ تر قيامته طولاني شي، داسي څوک نشته چي هغه شپه راولي. دا د الله پېرزوينه ده چي تاسو لره ئې د شپې او ورځي داسي انتظام کړی چي تاسي ورته اړ او محتاج يئ. همدا راز فرمايي:

öó« ȅä `Ë $kŽü $ZF;k&r ÓÅ°r‘ $gŠü $Zǒ)ø&r $g»RŠ‰B Ú óR$r

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÈ 5 brãqB الحجر: ۱۹

او زمکه مو خوره کړه او په هغې کي مو غرونه واچول او په هغې کي مو هر څه په موزون شکل کي راشنه کړل.

ÇÈ ûüÏÎ •Î ¼ç9 Lãó 9© `Br · Šè B $kŽÜ ÏB9 $Zùè _r الحجر: ۲۰

او تاسی ته مو په هغې کي د معيشت اسباب راپيدا کړل او هغه څه مو درته راپيدا کړل چي تاسي ورته روزي ورکوونکي نه يئ.

يعنی الله تعالی په زمکي کي ټول هغه څه راپيدا کړل چي تاسو ورته اړ او محتاج ياست او په هغه سره ژوند کولی شئ، هغه څه ئې هم درته پيدا کړي چي تاسو ورته رزق او روزي نه ورکوی بلکي الله تعالی ورته روزي ورکوي، دا مختلف حيوانات چي الله جل شأنه پيدا کړي دي او د رزق او روزي انتظام ئې هم الله ورته کړی.

ÇÈ 5qèB 9‰)Î žwÎ ÿãä\ç$Br ¼çáî“z $R‰Yä žwÎ äó« `ÏB bÎr

الحجر: ۲۱

او هيڅ داسي شی نشته چي خزانې ئې له موږ سره نه وي او نه ئې نازلوو مګر په معلومې اندازی سره

يعنی هر شی ئې په يوه معلومه او معينه اندازه کي راپيدا کړی، څو نه چي دلته ورته ضرورت وي، نه تر ضرورت زيات او نه کم، په همغه اندازه ئې پيدا کړی چي ورته ضرورت دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

$Br ɱq3a »Ŷð)ŏ"'ù ʭ$B ã$J¡ 9$`Ë $Zø″R'ù x¨Ï°q9 x»ƒìh9$$Zù"ör

ÇËÈ ûüÏΓ»ƒ2 ¼çµ9 óΟFR& الحجر:۲۲

او بادونه مو راولېږل چي القاح کوونکي دي "د بادونو په ذریعه د نباتاتو القاح کېږي او د همدوی په واسطه وربځي تشکیلوي او له یو بل سره ئې یو ځای کوي"، بیا مو له آسمان نه اوبه را نازلي کړې او په تاسو مو وڅښلې، او تاسو ئې ذخیره کوونکي نه یاست، (د ذخیره کولو انتظام ئې هم الله کوي"

دلته څو شیانو ته اشاره شوې ده: دا چي زمکه مو خوره او پراخه کړه، بیا مو په هغې کي غرونه واچول چي د هغې حرکت موزون شي، زمکه خوځېدله، د ژوند امکان په کي نه وو، الله جل شأنه په هغې باندي غرونه راپیدا کړل تر څو غیر متوازن حرکت ئې متوازن کړي، کنترول ئې کړي، بیا ئې په هغې کي هر نوع موزون نبات را شین کړ، کوم شي ته چي تاسي محتاج یاستئ، کوم شي ته چي ټول ژوي ضرورت لري، هغه ئې ټول راشنه کړل او په زمکه کي ئې ستاسو د معاش او د ژوند لپاره ټول اسباب او ذرایع تأمین کړل او هغه حیوانات ئې هم تاسو ته راپیدا کړل چي تاسو ورته اړ او محتاج یاست، د روزي انتظام ئې هم الله کوي، تاسي هغو ته روزي ورکوونکي نه یئ، هیڅ شی داسي نشته چي د الله په نزد کي د هغه خزانې نه وي، د هر شي خزانې له الله تعالی سره دي، په داسي حال کي چي له الله سره ئې خزانې دي خو هر څه ئې په خپله معینه اندازه پیدا کړي، له خپلې اندازې څخه نه زیات او نه کم، بلکي په همغه اندازه چي انسان ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضرورت لري، که په دې اندازه کې معمولي تغییر راشي مثلاً د باد حرکت لږ تېز او اضافه شي، له موجوده معمول او طبیعي سرعت نه ئې سرعت لږ اضافه شي، نو د زمکې په سر به هر څه سره ټکوي، هر څه به نسکوروي او د ژوندانه امکانات به ختموي، که باران لږ اضافه شي، که واوره لږه زیاته شي، که ورځ لږ اوږده او طولاني شي، که شپه لږه لنډه شي، که نور او حرارت لږ زیات شي او دا هر څه چې ګورئ، له معین حد نه زیات یا کم شي، د انسان ژوند تهدیدوي، خو الله جل شأنه هر څه په معینه اندازه کې راپیدا کړي، د هر شي لپاره یو معین قدر او اندازه ټاکل شوې، په همغه اندازه چې انسان ورته اړ او محتاج دئ پیدا شوي، هیڅ شی له خپلې اندازې اضافه نه دئ، هیڅ شی له خپل ضروري اندازې لږ نه دئ. الله جل شأنه له خپلې اندازې سره سم پیدا کړی. چې هر څه له خپلې اندازې نه لږ اضافه شي ګورئ چې بیا څنګه ترې تنګ شو، باران، دا د ژوند تومنه او وسیله چې لږ له خپلې اندازې اضافه شي بیا دعاګاني کوو چې الله ئې متوقف کړي، واوره، بادونه، چې کله له خپلې طبیعي اندازې لږ اضافه شي ګورئ چې بیا ترې تنګ یو، سوکالي مو تهدید او ژوند راته ګران کړي.

او بادونه رالېږي چې وریځې القاح کوي او د هر شي د القاح باعث ګرځي، بیا له آسمانه اوبه وروي او بیائې په تاسو څښي، او د اوبو د ذخیره کولو انتظام کوي، د غرونو په سر په ژمي کې واوره وروي، تر څو کافي مقدار هلته تاسو ته ذخیره کړي، د دې ذخیره کولو انتظام هم هغه کوي، دا ټول د رحمن رب د وسیع رحمت او پېرزوېنو آثار دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پیغمبرانو بعثت د رحمن رب بله پېرزوینه

د پیغمبرانو لېږنه د الله جل شأنه د رحمت یوه بله نښه ده. دا ځکه چي انسان تر هر څه د مخه او تر هر څه نه زیات دې ته محتاج او اړ دئ او دا ئې لومړي اړتیا ده چي په دې وسیع او پېچلي عالم کي چي اجزاء ئې بې انتهاء دي او په هغه کي د هر مفید او مضر شي تشخیص د انسان له عقل نه اوچت او له امکان نه لري دئ، د دې لپاره چي د انسان لارښوونه وشي او هغه په ناپوهۍ کي پاتې نشي، مفید او مضر تفکیک کړی شي او خپل دوست او دښمن سره بېل کړی شي، الله جل شأنه د دې لپاره پیغمبران را لېږلي، انسان په خپله او یوازي د عقل په مرسته د ځان او د بل حقوق نشي تثبیتولی، دوست او دښمن نشي پېژندلی، مفید او مضر، حلال او حرام نشي بېلولی، دا کار نه په تجربو سره کولی شي او نه خپل عقل ته په پناه وړلو سره، که پیغمبران نه وی او د پیغمبرانو په ذریعه د انسان لارښوونه نه وی شوی، انسان به تل په تیاره کي وو، هغه خپل ځان او دا وسیع عالم نشو پېژندلی، هغه خپل الله نشو موندلی او هغه د خپلو نږدې دوستانو حقوق نه شوای تثبیتولی. د انسان لومړۍ اړتیا او تر ټولو لوی ا حتیاج همدا دئ چي د هغه لارښوونه وشي، د ژوند لاري چاري وروښودی شي، رحمن خدای جل شأنه د همدې انتظام هم کړی، د هغه د هدایت او لارښووني لپاره ئې په هره زمانه کي او د تاریخ په هر پړاو کي چي کله ورته اړ شوی پیغمبران رالېږلي. د پیغمبرانو رالېږل د انسان لپاره او د ټول عالم لپاره د الله ستره پېرزوینه ده، لکه چي قرآن فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÈ šú ü=»èÿ ž‌ô ‘ ž‌) š• »ŸÙ™ô‌ $Br الانبیاء: ۱۰۷

او ته مو نه ئې لیږلی مگر د ټول عالم لپاره رحمت.

د ظالمانو مواخذه د الله د پېرزوینې بله نښه:

دا چې تاسو مجرم عناصر گورئ چې کله د هغوی بغي او طغیان انتهاء ته ورسېږي، داسې حد ته چې حرث او نسل او هر څه تهدیدوي، د فساد باعث شي، د نورو ژوند په خطر کې واچوي، گورو چې الله جل شأنه دا مجرم او ظالم عناصر مؤاخذه کړي، د ژوند او اقتدار ټغر ئې ورټول کړي او په دې ترتیب نه پرېږدي چې دا زمکه په فساد، ورانۍ او تباهۍ محکومه او د انسان ژوند له گواښونو سره مخامخ شي، د مجرمو عناصرو مؤاخذه، د هغوی د اقتدار ټغر ټولول او د هغوی تخت او تاج نسکورول دا هم د رحمن الله د رحمت د آثارو او علائمو څخه دي، لکه چې قرآن فرمایي:

Çã ¼ç‌ŠÙ š•ãŸr ‌pèÅr ‌p‌q ‘ rè Nà6 ‌š @ã‌) 8q‌ç Ÿ2 bî‌ù

ÇÈ šú ü Bl‌ô Q‌ö‌)‌6 الانعام: ۱۴۷

" اې پیغمبره!" که ستا تکذیب ئې وکړ، ورته ووایه چې ستاسو رب د وسیع رحمت خاوند دئ او د هغه جنگ له مجرمانو څخه نشي رد کېدی.

یعنی هیڅوک ئې د ردولو او مخنیوي توان نه لري، الله جل شأنه به حتماً د مجرمو عناصرو په خلاف جنگ پیلوي، داسې جنگ چې هیڅوک ئې د مخنیوي توان او وس نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چي د تاریخ په اوږدو کي تل لیدل شوي چي هغه مجرم عناصر له زوال او ورکاوي او سپکاوي سره مخامخ کېږي چي زمکه او د انسان ژوند له ګواښونو سره مخامخ کوي، الله تعالی سزا ورکوي او خلک د دوی له خطره ژغوري، دا موقع نه ورکوي چي په خپلو جرائمو او جنایاتو سره زمکه له فساد او تباهۍ سره مخامخ کړي، الله تعالی دوی ته تر یوې ټاکلې نېټې او تر معینه حده مهلت ورکوي، خو کله چي د دوی طغیان له حد نه واوړي او د زمکي پر سر ژوندون په خطر کي واچوي او حرث او نسل له جنایاتو نه صدمه ګوري، الله جل شأنه ئې نیسي، د هغوی په خلاف داسي جنګ اعلانوي چي هیڅوک ئې د ردولو او مخنیوي توان نه لري، بیا الله جل شأنه هغوی له شوم برخلیک سره مخامخ کوي، دا د مجرمانو، ستمګرانو، طغاتو او باغیانو موأخذه او تر پایه پورې هغو ته موقع نه ورکول، له هغو سره حساب او کتاب کول، ظالمانو ته د خپلو ظلمونو او جنایاتو سزا ورکول، دا په خپله د دې خبرې دلیل دئ چي رحمن خدای (جل شانه) ستاسو په نسبت د وسیع رحمت خاوند دئ او دا د ده د وسیع رحمت نښه ده چي مجرمان موأخذه کوي، طغیان ته ئې نه پرېږدي او د نورو د ختمولو موقع نه ورکوي.

همدا راز که تاسو ګورئ چي مظلوم انسانان، هغه چي حقوق ئې تر پښو لاندي شوي، د خپل حق لپاره پاڅېدلي وي، الله تعالی د هغوی مرسته کړې، له ظالمانو ئې ژغورلي، د دوی د ژغورني انتظام ئې کړی، هغوی ته ئې پر ظالمانو او ستمګرانو بریا او فتحه ورکړې، دا هم د رحمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای د رحمت له نښو او علائمو څخه دي، لکه چي قرآن فرمايي:

$ZÏB 7Hq•Î ¼çèB (qãB#ä ûïÏ%©!$r $Yèø‹Ü $ZŠÏŠã© $Rãb& ä!$_ $£J9ur

tûüÏJÏO»y_ öNÏdÌ»tƒÏŠ 'Îû (qßs7ô¹r'sù èpysøŠ¢Á9$ (qßJn=sß šúïÏ%©!$ ÏNx‹s{r&ur

_ ÇÒÍÈ šúïÌIÎ»_ هود:۹۴

او کله چي زموږ امر راورسېد، په خپل رحمت سره مو شعيب او هغه مؤمنان وژغورل چي له ده سره ول، او ظالمان يوې اوچتي چيغي ونيول، نو په خپلو کورونو کي پړمخي مړه پرېوتل.

يعنی هغه مهال چي د الله تعالی د پرېکړي نېټه راورسېده شعيب عليه السلام او هغه مؤمنان ئې په خپل رحمت سره وژغورل چي له ده سره ول او ظالمان يوې هيبتناکي لوړي چيغي ونيول، په مرگ محکوم شول او پرمخي پرېوتل.

دا آيت ښيي چي شعيب عليه السلام او د ده مؤمنو ملگرو ته نجات ورکول، ظالمان موأخذه کول او د عالم له صفحې نه د دوی ټغر ټولول د الله د رحمت له آثارو او علايمو څخه ده، همدا چي تاسو گورئ مظلومان چي د خپل حق لپاره د ظالمانو په ضد پاڅېږي فتحه او بری تر لاسه کوي، حالت داسي برابرېږي چي بالآخره د ظالمانو سلطه پای ته ورسي او د اقتدار کرسۍ ئې رانسکوره شي، دا په خپله د دې خبرې ثبوت وړاندي کوي چي دلته يو حکيم ذات د دې عالم په پېښو او حوادثو کي تصرف کوي، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ذات چي د انسان په نسبت رحمت او پېرزوينه لري، که دا حوادث طبيعي حوادث وی او يوه حکيم رحمان رب د عالم د حالت په بدلېدو رابدلېدو کي تصرف نه کولی او د حوادثو په تلو راتلو کي ئې لاس نه درلودی، نو مظلوم به د تل لپاره مظلوم پاته وای او هيڅ کله به د ظالمانو د ختمېدو او نسکورېدو بندو بست نه وای شوی، بس په طبيعي ډول به ظالم تل ظالم او په اوضاع مسلط او مظلوم به تل مظلوم وو. خو دا چي الله جل شأنه حالات داسي برابروي چي ضعيف او مظلوم انسان، د ظالمانو او باغيانو په مقابل کي فتحه او بری تر لاسه کړي او د ظالمانو له منگولو ئې وژغوري، دا په خپله ثابتوي چي دلته رحمن الله د رب په حيث تصرف کوي، هغه د مظلوم ملگرتيا کوي او ظالم په مرگ محکوموي، دا راز حوادث دا حقيقت ثابتوي چي دلته يو داسي ذات شته چي د خپلو بندگانو په اړه رحمان او مهربان دی او د همدې رحمن رب په اراده دا غيرطبيعي حوادث تر سره کېږي.

الله د دې ملک مالک دئ

په الله باندي د ايمان د دلائلو په ضمن کي يو مهم او اساسي دليل دا دئ چي موږ په دې عالم کي هر څه داسي گورو چي مقهور او محکوم دي او د داسي معينو ضوابطو په وړاندي کاملاً منقاد دي چي هغه تغيير نه مومي، په خپل پيدايښت کي، په خپل حرکت کي، په خپلي ودي او رشد کي، په خپل مرگ او ژوند کي او په هغو نتايجو کي چي د هغوی په حرکت باندي مرتب کېږي، په خپل زوروالي او کهولت کي او دا چي بالأخره په مرگ محکومېږي، په دې ټولو کي هغوی د معينو او ثابتو سننو او ضوابطو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وړاندي مقهور او محکوم دي، د عالم په هر جزء او په هره برخه کي ګورو چي دغه سنن او ضوابط حاکم دي او هر حرکت او هر تحول د همدغو سننو مطابق تر سره کېږي، دا حقيقت په خپله هر عاقل انسان ته ښيي چي دا عالم يو ټولواک مالک لري، يو داسي واکمن حاکم چي په هر ځای کي د ده اراده مسلطه او حکم حاکم دئ او د ټولو حوادثو تر شا د هغه اراده حکومت کوي، ګورو چي د همغه ذات د ارادې سره سم په عملونو نتايج مرتب کېږي، په همدې دنيا کي د مکافات او د مجازات سلسله ګورو، هغه غيبي لاس چي دا هستي اداره کوي او د عالم چاري سمبالوي او هر څه د هغه په اراده خوځېږي، هر څه د هغه په وړاندي محکوم او مقهور دي او همغه په عملونو باندي نتائج مرتب کوي او د عمل بدله ورکوي، د مالک په توګه او د يوه حاکم په څېر په عالم کي تصرف کوي او په عملونو نتايج مرتب کوي.

همدغو حقايقو ته قرآن عظيم الشأن په متعددو آيتونو کي اشاره کوي او همدا خبره ترې ثابتوي چي دا عالم يو مالک او ټولواک لري چي هر څه د هغه د ارادې په وړاندي مقهور دي، لکه چي فرمايي:

ìð¡ 9$ ãã îð/ `B& ÇÚ öR$r ä$J¡ 9$ `Ï Nã3Ê ã öã/ `B @è

šÆ Ï MíhJ9$ ßÌ øäur ÏMíhJ9$ `Ï ¢Ûy9$ ßÌ øä `Br •Á/ öR$

ÇÌÈ bqà)G? Ÿx ù& @à)ù ª! $bqä9qà)Šu¡ù •öB{$ ãÎn/y‰ã `Br ÇÛy9$

يونس: ۳۱

(c) ketabton.com: The Digital Library
(ورته) وایه! له آسمان او زمکي نه څوک تاسو ته رزق او روزي درکوي؟ او د دغو غوږونو او سترګو مالک څوک دئ؟ او څوک دئ چي ژوندي له مړي او مړي له ژوندیو راپیدا کوي؟ او د کارونو تدبیر څوک کوي؟ ژر ده چي وبه وایي: الله، نو ووایه: آیا (له کفر او شرک نه) ځان ساتنه نه کوئ؟

دا د رزق او روزي انتظام څوک کوي؟ د چا په اراده دا آسمان او زمکه په ګډه کار کوي چي انسان ته د رزق او روزي انتظام وکړي؟ له آسمانه اوبه راورېږي او له زمکي دانه او مېوه راټوکېږي او په دې سره د انسان اړتیاو ته ځواب ویل کېږي، دا کار د چا په اراده ترسره کېږي؟ دا د کوم مدبر ذات دقیق تدبیر دئ؟ دا غوږونه او سترګي چي ته پرې لیدل او اورېدل کوې، د دې اصلي مالک څوک دئ؟ د چا له لوري درکړی شوي؟ د چا په اراده ستا د ژوند یوه اساسي او مهمه برخه بشپړوي؟ که دا غړي دي په واک کي نه وی له څومره ستونزو سره به مخامخ وې؟

آیا دې پوښتنو ته له دې پرته بل ځواب ویلی شې چي دا د مهربان پالونکي رب له لوري درکړی شوي؟ آیا له دې اعترافه پرته بله چاره لرې؟

له دې څرګند حقیقت نه د انکار لپاره څه دلیل لرې؟ ووایه: ستا او ټولو ژوو لپاره د رزق او روزي انتظام څوک کوي؟ له آسمان او زمکي نه تاسو ته څوک رزق او روزي درکوي؟ دا د رزق او روزي وسایل چا پیدا کړي؟ باران څوک وروي؟ شپه او ورځ څوک راولي؟ لمر زموږ زمکي ته د چا په اراده نور او تودوخه ورکوي؟ د زمکي پر مخ د نور وړانګي د چا په اراده خورېږي؟ دا له زمکي نه دانه او مېوه څوک راشنه کوي؟ دا زموږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترگي او غوړونه د چا په اراده کار کوي؟ د دې مالک څوک دئ؟ دا ژوندي له مړو او مړي له ژوندیو څوک راپیدا کوي؟ دا د عالم چاري څوک سمبالوي، د امورو تدبیر ئې د چا په واک کي دئ او کارونه ئې د چا په اراده تر سره کیږي؟

له دې پرته بله چاره نه لري، دوی په دې خبري اعتراف ته اړ او مجبور دي او بله چاره نه لري چي ووایي: دا هر څه الله تعالی کوي.

همدا راز فرمایی:

í$k]9$$ß,Î$™ @d$$Ÿwr •J)$$8íÎ6èb& $l; Ó÷È7^ƒ ß§ôJ±9$$Ÿw

ÇÍÉÈ šc qßs7ó¡„ ;7=ù ’Î@ä.r

یس: ۴۰

نه لمر ته ښایي چي سپوږمۍ بیامومي او نه شپه په ورځ باندي سبقت کوي بلکي هر یو په یوه معین مدار کي خوځیږي.

ګورئ چي لمر د سپوږمۍ د جذبولو، له خپل ځانګړي مداره د هغې د ایستلو فرصت نه ترلاسه کوي، یو د بل په مدار کي نه ننوځي، هر یو په خپل مسیر کي خوځیږي، د دوی ترمنځ ټکر او تصادم نه راځي، په دې وسیع کائنات کي دا بې شمېره اجرام، هر یو په یوه معین مدار کي خوځیږي، یو بل به بیا نه مومي، چي له هغه سره ټکر وکړي او هغه جذب کړي، هر یو خپل حد پیژني، له هغه نه تېری او تجاوز نشي کولی، نه لمر له خپل مدار نه خوځیدلی شي او د سپوږمۍ په مدار کي داخلیدلی شي او نه هغه جذبولی شي، نه د دغو دواړو ترمنځ تصادم او ټکر راځي او نه هم شپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ورځ باندې سبقت کولی شي، برعکس هره يوه په خپل وخت او نېټه راځي، دا د سپوږمۍ او لمر لپاره معين حدود چا وضع کړي چي له هغه نه د يوې ذرې په اندازه د تجاوز او تېرې توان نه لري، دا څنګه او د چا د ارادې په وړاندې محکوم او مقهور دي؟

ګورئ چي لمر، زرګونه کاله په پرله پسې او منظمه توګه، له يوه ځايه طلوع کوي او په يوه ځای کي غروب کوي!! دغه معين مسير طوعاً او کرهاً پلي کوي او له هغه نه يوه خوا بله خوا د انحراف قدرت نه لري، دا څوک اداره کوي؟ دا په وسيع آسمان کي د ستورو ترمنځ ټکر او تصادم ولې نه راځي؟ ولې يو د بل مسير ته نه داخلېږي؟ دا هر يو په خپل مسير کي څوک اداره کوي؟ د دې تر شاه د چا اراده ده؟ د چا د ارادې په وړاندي هغوی محکوم او مقهور دي؟ چي په داسي منظم ډول او په ټول انقياد سره په خپل معين مدار کي خوځېږي او يو انچ، له هغه نه يوه طرف او بل طرف ته انحراف نشي کولی؟!

همدا راز شپه او ورځ خپل هغه حد پېژني چي ورته ټاکل شوی، له هغه نه تېری نشي کولی، نه اوږدېږي او نه هم لنډېږي، يوه له بلي سبقت نه کوي چي د شپې په ځای ورځ راشي يا د ورځي په ځای شپه راشي او يوه له بلي نه سبقت وکړي، بلکي هره يوه خپل حد پېژني او په خپل وخت کي راځي.

په دغي مقدمې سره دوو حقايقو ته اشاره شوې: لومړی دا چي د عالم ټول اشياء او اجزاء محکوم او مقهور دي او دا چي تحولات د معينو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضوابطو او سننو سره سم تر سره کېږي، له خپلو حدودو نه تېرى نشي کولى، په خپل وخت کي راځي، په خپل ځاى کي راځي. او دوهم دا چي شپه او ورځ د طبيعت دوه حالته دي او لمر، سپوږمۍ د طبيعت دوه اجزاء، گورئ چي دا دواړه مقهور او محکوم دي، خپل مدار طى کوي، يو د بل مدار ته نه داخلېږي، يو له بل سره ټکر او تصادم نه کوي، مالک الملک الله هر يو په خپل مسير او مدارکي ساتي، د هغه ساتنه کوي او د دغو په حرکت باندي چي کوم نتائج مرتب کېږي، کوم تحولات چي په عالم کي راځي دا هم د معينو سننو او ضوابطو سره سم، يو په بل باندي سبقت نشي کولى، آيا دا دليل د دې خبرې د ثبوت لپاره کفايت نه کوي چي دا هر څه يو مالک ټولواک اداره کوي، او هر څه د هغه مالک الله د ارادې په وړاندي محکوم او مقهور دي؟

ستا د مرگ پرېکړه څوک کوي؟

ÇÑÐÈ ûüŸŸ‰» ¹ Ìáäbĵ $kXqãÅ öÞ ÇÑÏÈ ûüŽƒŸ‰B žöî Ìáäbĵ Wöù

الواقعه:۸۶

که تاسي د الله د ارادې په وړاندي محکوم نه ياست " هغه دين چي الله وضعه کړى، هغه سنن او ضوابط چي الله جل جلاله په دې عالم کي وضع کړي، که تاسي د هغه په وړاندي محکوم نه ياست" نو چي کله ستاسي روح ستوني ته ورسېږي بېرته ئې وگرځوئ که رښتوني ياست؟

ستاسي مرگ په دې دلالت کوي چي تاسي د يوه چا د ارادې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندي محکوم یاست، نه غواړئ چي په مرگ محکوم شئ، انسان نه غواړي چي په زړښت دي محکوم شي، د هغه قوتونه او استعدادونه دي ختم شي او چي کله د خپل قوت هغه معراج ته ورسېږي، بېرته دي په زوال محکوم شي، دا نه غواړي، نه غواړي چي له مرگ سره دي مخامخ شي، خو څه چاره لري؟، دا چي کله ستا روح ستوني ته ورسېږي بېرته ئې له گرځولو عاجز یې، دا ثابتوي چي ته د یوه چا د ارادې په وړاندي محکوم یې.

که چېري تاسو د الله د ارادې او د هغه دین چي ده وضعه کړې، هغه ضوابط او قوانین او مقررات چي په دې عالم کي هغه وضع کړي، د دې په وړاندي محکوم، مقهور او منقاد نه یاست نو چي کله ستاسو روح ستوني ته ورسېږي هغه بېرته وگرځوئ که رښتوني یئ.

دا هر څه د چا ارادې ته تسلیم دي؟

قرآن د عالم د ټولو اشیاوو په اړه فرمایي چي هر څه د الله په وړاندي منقاد دي.

Ä ß öÆ $ r Ë N q» J¡ 9$'Î ` B N=ó & ÿ ã!r šc qäóö7tƒ « !$ Ç /Ï Ž ö xî sùr&

آل عمران:۸۳ ÇÑÌÈ šc qã_ yèö ãƒ Ïmøs 9Î)ur $\dö x.ur $Yãöqsû

آیا "کافران" د الله له دین نه پرته بل دین لټوي؟ حال دا چي ده ته د آسمانونو او زمکي هر څه طوعاً او کرهاً منقاد دي او په پای کي د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

طرف ته بېرته ګرځول کېږي.

تاسو د عالم هر څه ګورئ چي د دې عالم د مالک او ټولواک د احکامو او ضابطو په وړاندي منقاد دي، یو شی به هم په دنیا کي داسي و نه ګورئ چي هغه دې کاملاً آزاد وي او خپلي مخي او خپل سرته دي پرېښودل شوی وي. د اوبو قطره چي له ورېځي نه په زمکه راپرېوځي، د یوې معیني قاعدې او ضابطې سره سم راپریوځي، نن علم حتی د همدې قطرې د پرېوتو فورمولونه کشف کړي، نن علم دا معلومه کړې چي د کوم فورمول مطابق او په کوم معین سرعت سره هغه په زمکه راپرېوځي؟ کومه تیږه چي پورته ئې اچوئ او بېرته په زمکه راپرېوځي د یوې معینې ضابطې او قاعدې محکومه ده، تاسي په دنیا کي هیڅ داسي څه نشئ موندلی چي هغه دي خپلي مخي ته آزاد وي او د هغو معینو سننو په وړاندي دې محکوم او مقهور نه وي چي الله تعالی ورته ټاکلي .

نن انسان د علم په رڼا کي په دې پوهیږي چي د عالم هر حرکت د قوانینو مطابق ترسره کېږي، ساینس د دې لپاره فورمولونه وضع کړي، دا فورمولونه همغه سنن دي چي الله وضع کړي، نن د حرکت، سرعت، شتاب، ویشتلو، ارتقا او سقوط لپاره په فزیک کي داسي معین فورمولونه وضع شوي چي ثابت دي او تغییر نه مومي. آیا دا کافران د الله له دین نه پرته بل دین لټوي؟ حال دا چي د آسمانونو او زمکي هر څه، طوعاً او کرهاً، خوښ او ناخوښ، که زړه ئې غواړي او که نه غواړي د هغه په وړاندي منقاد او تسلیم دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا راز قرآن فرمايي:

7Ÿ‰ äó« Èä 4?ã qèr £ÎŽì $Br Çú öŘ$ Ä Nºq»J¡¡ 9$ã7 ù +

ÇÊÈ المائده: ۱۲۰

د آسمانونو او زمکي او څه چي په هغوی کي دي د ټولو پاچاهي الله لره ده او هغه په هر څه قدير او توانا دئ.

د زمکه او آسمانونه د الله جل شانه ملک او هغه ئې مالک دئ، دلته دی د مالک په حيث په هر څه کي تصرف کوي، د دې عالم په هره گوښه کي د ده اراده نافذه او حاکمه ده، هغه مالک الملک دئ.

د الفرقان د سورې په ۲ آيت کي فرمايي:

`ãƒ Ü9r #%9r õÏ, Èƒ Ó9r Çú öŘ$ Ä Nºq»J¡¡ 9$ã7 ù ¼çq9 "Ÿ‰$

ÇËÈ #\ƒŸ‰)? ¼çç‘£) ù äó« @à2 ,=zr Å7 ù3‰$’Î Ô ƒÎŸ ¼ã©

هغه ذات چي د آسمانونو او زمکي پاچاهي د ده ده "دلته د هغه اراده حاکمه او نافذه ده او هغه د دې عالم مالک دی" نه ئې زوی ځان ته نيولی او نه پدې پاچاهۍ کي څوک له هغه سره شريک دئ، هر څه ئې پيدا کړي او د هغه لپاره ئې معينه اندازه ټاکلې" په يوه معينه اندازه ئې هر څه پيدا کړي"

يعني الله جل شأنه د آسمانونو او زمکي ټولواک او حاکم دئ، د هغه حکم په هر ځای کي نافذ دئ، هغه مالک دئ او دا زمکه او آسمانونه د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملک دئ چي د حاکم او مالک په توگه په کي تصرف کوي، هر څه د هغه په وړاندي محکوم دي او هغه نه زوی لري، زوی ئې هم نه دی نیولی چي د هغه ځای ناستی شي او نه هم د دې عالم په اداره، کنټرول او ساتنه کي څوک له هغه سره شریک دئ، هر څه هغه پیدا کړي او د هر څه لپاره ئې معین حد او اندازه ټاکلې.

§ ö±9$•¤ ™r È@ø$ ’Î ‘$gZ9$ ßkÏqã r í$gZ9$ ’Î Ÿ@ø$ ßkÏqã

ç9 Nä3š ª! $# Ÿà6 Ïm‰E ‘K¡B @_L{ “Ìøg @à2 •J)$#r

ŽÄÜÔÏ `ÏB šc qä3Î=ôJtƒ $B ¾ÏmÏRrŠ `ÏB šc qãã ô‰s? ûïÏ%©!$#r Û• ù=ßJø9$#

ÇÊÌÈ فاطر:۱۲

شپه په ورځ کي ننباسي او ورځ په شپه کي ننباسي"خو له معیني قاعدې سره سم" او لمر او سپوږمۍ ئې مسخر کړي، "هر یوه ته ئې معین مدار ټاکلی چي دغه معین مدار په معین وقت کي پلی کوي" هر یو د ټاکلی اجل او نېټې لپاره خوځیزي، همدغه الله ستاسو رب دی چي پاچاهي او ټولواکي د ده ده او څوک چي له هغه نه پرته بل څوک مرستي ته رابلي او د هغه عبادت کوي حتی د خرما د زړي د پوستکي خاوند هم نه دئ.

گورئ چي هره ورځ څو شېبې په هغه کي تفاوت راځي، شپه په ورځ کي داخله شي او ورځ په شپه کي، ورځ د شپې ځای ونیسي اوشپه د ورځې، په خپل ماحول کي گورو چي کله شپه وي او کله ورځ، اوس دلته ورځ ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو دا ده ورو ورو شپه را روانه ده او د ورځې ځای شپې ته خالي کېږي. یا شپه کله اوږده شي او ورځ را لنډه شي، کله گورو چي ورځ اوږده شي، شپه لنډه شي. دا د شپې او ورځې یو په بل کي داخلېدل ، د الله جل شأنه کار دئ، دا الله جل شأنه دئ چي شپه په ورځ کي داخلوي.

دا څوک دئ چي دا کارونه کوي؟ شپه په ورځ کي داخلوي؟ ورځ په شپه کي داخلوي، لمر او سپوږمۍ ئې مسخر کړي او هر یو په خپل مدار کي د معینې نېټې سره سم خوځېږي او د هغه اراده په هر څه کي او هر ځای حاکمه او نافذه ده؟ یعني هغه ذات چي دا کارونه د هغه په اراده تر سره کېږي او موږ گورو چي دا د هغه د سلطنت، سیطرې او تسلط مظاهر دي، همغه ستاسو رب دئ. او له هغه پرته چي څوک مرستي ته رابلي او د هغه عبادت کوي حتی د خرما د زړي د پوستکي خاوند هم نه دئ. دومره لږ څه هم د دوی په واک کي نه دي، هیڅ شی هغوی ته نه دی سپارل شوی، د هیڅ شي واک او اختیار نه لري، کوم څه چي د الله نه پرته تاسو مرستي ته دربلئ او د هغه عبادت او لمانځنه کوئ، په دې عالم کي هیڅ واک او اختیار هغوی ته نه دی ورکړی شوی، وښیئ، د کوم څه مالک دي، چېري د هغوی اراده حاکمه ده او څه کولی شي؟

ÇÑÌÈ bqã_ ëèîøĵr äó« ÈäßIqã=B ¾íŸ‰‹Î “ Ÿ‰$`» s øÝù

یس:۸۳

نو پاکي هغه ذات لره ده چي د هر څه ټولواکي د هغه په لاس کي ده او د هغه لوري ته ورگرځول کېږئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ذات چي د هر څه واگي د ده په واک کي دي، واکمني، سلطنت او سیطره هغه لره ده، د ټولو شیانو ساتنه او پالنه کوي، د ټولو امورو تدبیر ئې په لاس کي دئ، هغه لره پاکي ده، هغه له هره عیبه منزه او له هرنقص او ضعف نه لوړ دئ.

یعني هر څه د هغه په اختیار کي او د هغه د ارادې په وړاندي مقهور دي، په پای کي د خپل رب په لوري درومي، تاسو هم د نورو شیانو په څېر د خپل ژوند په پای کي د خپل رب خوا ته درومئ.

همدا راز فرمایي:

ÇÎÈ âqãÁ\(W$B _ ë«! $'‹ Ûr ÇÚ ö‘F$ ‘ N¨q»J¡ 9$# à7 ù=ã ¼ã&©!

الحدید:۵

دآسمانونو او زمکي پادشاهي ده لره ده، او ټول کارونه الله ته محول کېږي. د الله تعالی لوري ته د کارونو د ارجاع معنی دا ده چي د هر کار پرېکړه د ده له لوري کېږي، د هر کار نتایج او پایلي د ده له لوري ټاکل کېږي، لکه څنگه چي الله تعالی ټولواک دئ او حکم ئې په هر ځای کي نافذ او حاکم، همداسي د ټولو امورو پایلي د ده له لوري ټاکل کېږي، لله الملک، لله الحکم و لله عاقبة الامور.

الله تعالی همغه ذات دئ چي چا ته وغواړي اقتدار ورکوي، له چا نه چي وغواړي اقتدار بېرته اخلي، چا ته عزت ورکوي او څوک له ذلت او سپکاوي سره مخامخ کوي، لکه چي قرآن فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

[illegible]

[illegible] آل عمران:۲۶

ووایه! ا ې باري ربه! د ملک مالکه! ته ئې چې چا لره وغواړې پاچاهي او واکمني ورکوې او له چا چې وغواړې اقتدار بېرته اخلې، چا ته چې وغواړې عزت ورکوې او څوک چې وغواړې سپکوې ئې، ښېګڼه ټوله ستا په لاس کي ده، بې شکه چې ته په هر څه قادر يې.

يعني دا هستي ستا ملک او ته ئې مالک او ټولواک يې، دلته ستا اراده حاکمه او نافذه ده، دلته هر څه ستا د مشيت مطابق ترسره کېږي. دې ته مو بايد پام وي چې د ا لله مشيت په حق او عدل ولاړ او د تغيير نه منونکو ضوابطو او سننو مطابق دئ، الله جل شأنه هغه ضوابط موږ ته توضيح کړي چي له مخي ئې چا ته د اقتدار سپارلو پرېکړه کوي، هغه ثابت سنن او ضوابط ئې هم توضيح کړي چي له مخي ئې له چا نه واکمني او اقتدار اخلي، دا تصادفي پېښې نه دي چي په خپل سر، له کومي قاعدې پرته، تصادفي او آناً فآناً ترسره شي، بلکي دا د معينو، ثابتو الهي ضوابطو او سننو مطابق ترسره کېږي، الله جل شأنه دا موږ ته توضيح کوي: هغه چاته اقتدار ورکوي چي ايمان لري ا و عمل ئې صالح وي او په اجتماع کي تر ټولو اصلح وي، لکه چي فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ôgZyîÜGóŠ9 Ë»sîÁ 9$(qëÜãr ôãZÏ{qãB#ä ûïÏ%©!$‰ãr

Nßg¨£ZÏÿÎKãø‹tGó¡uŠs9 ÏMºsÎ=»¢Á9$#(#qè=Ïãur öNä3ZÏB(#qãZtB#ä ûïÏ%©!$

Nåk°Xt©ZºuqèGô±Ï$$ Nßgt£ZÏÿÎKy‹s9ur Nßg¨ZtBÏj3uÏj‹s9urôÿÏ%©!$# ‘Ï©!$#

7ŠöE %Ïèt/ •ÿY2 `Br $\øŠx© ’Î šc qä.Îô±ç„ Ÿw ÓÍ_tRr߉ç6÷èt

ÇÎÎÈ bqà)Å¡»xÿø9$# ãNèd 7Í»s9'ré'sù

النور:۵۵

له تاسو نه چې‌چا ایمان راوړی او عملونه ئې صالح دي، له هغوی سره الله وعده کړې چې د زمکې خلافت به داسي دوی ته سپاري لکه چې تر دوی مخکنیو ته ئې خلافت سپارلی وو، هغه دین ته به تمکین او اقتدار ورکوي چې دوی لپاره ئې غوره کړی، د دوی خوف به په امن بدل وي، (داسي حالت به راولم چې) زما عبادت به کوي او هیڅ څه به له ما سره نه شریکوي.

دا وعده له چا سره شوې؟ له هغه چا سره چې ایمان لري او عمل ئې صالح وي، هغه څوک چې اصلح او تر ټولو غوره وي. خو د دې په مقابل کې هغه کسان هم موږ ته معرفي کوي چې الله تعالی ئې په ذلت محکوموي، په دې اړه الهي سنن او ضوابط هم موږ ته ښيي، چاته چې اقتدار وسپارل شو او هغه فساد وکړ او صلۀ رحم ئې قطع کړ، الله به ئې ړندوي، اقتدار به بېرته ترې اخلي او په ذلت به ئې محکوموي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرآن کریم د بني اسرائیلو په قصې کي دا موضوع توضیح کوي، او موږ ته دا ښیي چي پدې قوم کي کوم صفات راپیدا شول چي الله جل شأنه د هغه په وجه د زمکي خلافت ورکړ؟ او بیا کوم صفات په کي راپیدا شول چي دائې بېرته ترې واخیست، په ذلت ئې محکوم کړل او له فقر او مسکنت سره ئې مخامخ کړل؟ قرآن عظیم الشأن هغه الهي مشیت او هغه ضوابط او سنن موږ ته ښیي چي د هغه له مخي الله تعالی چا ته ملک او اقتدار ورکوي او یا ئې بېرته ترې اخلي او د اقتدار تخت ئې نسکوروي. ځیني کسان داسي گمان کوي چي گواکي دا هسي د چانس او تصادف له مخي ترسره کېږي، حتی دا هڅه کوي چي ثابته کړي پدې اړه څه خاص ضوابط او سنن نه مراعات کېږي، بس د الله تعالی چي چا ته خوښه شوه پاچاهي او اقتدار ورکوي او له چا ئې چي وغوښتل بېرته ئې ترې اخلي. خبره نه یوازي داسي نه ده؛ بلکي پدې اړه ثابت الهي سنن وضع شوي، قرآن عظیم الشأن موږ ته هغه الهي مشیت او هغه خاص سنن او ضوابط توضیح کړي او دائې را ښودلې چي دا کار د خاصو سننو او ضوابطو سره سم ترسره کېږي، څنگه او چاته ا لله اقتدار ورکوي او له چا نه ئې بېرته اخلي، لکه چي فرمایي:

š• ûB‰$ ăÍ\?r ã$±@ `B š• ûB‰$ ’Îsé Å ûB‰$ 7Î»B O¢g‰$ È@è

4?ã 7R) ţö, ‰$8Ÿ‰Š Î ã$±@ `B ÁÉe r ã$±@ `B “Ée r ã$±@ `£B

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇËÈ Ö‰% äó« Èä

ووايه اى بارئ ربه! د ملک مالکه! ته چي چا لره وغواړې پاچاهي ورکوې "ملک او اقتدار ورسپارې" او له چا نه چي وغواړې اقتدار بېرته اخلې، چي چاته وغواړې عزت ورکوې او چي څوک وغواړې سپکوی ئې "له ذلت سره ئې مخامخ کوې" ښېګڼه ټوله ستا په لاس کي ده "خير ټول ستا په اختيار کي دئ، ته چي هره فيصله وکړې په هغه کي خير دئ، که چاته اقتدار سپارې په هغه کي خير دئ، که له چا نه ئې بېرته اخلې په هغه کي خير دئ، که عزت ورکوې خير په همدې کي دئ، که څوک په ذلت محکوموې خير په همدې کي دئ، ښېګڼه او خير ټول ستا په اختيار کي دي، ستا په هره فيصله کي خير دئ" او ته په هر څه قادر او توانا يې.

چا ته عزت ورکول او يا ئې له سپکاوي سره مخامخ کول، د معينو سننو او ضوابطو مطابق تر سره کېږی، چي کله معين مواصفات په يوه فرد يا ټولنې او اجتماع کي راپيدا شول، الله جل شأنه عزت ورکوي او چي بيا څه مشخص مواصفات په هغه کي راپيدا شول بېرته ئې په ذلت محکوموي، سپکوي ئې او عزت بېرته ترې اخلي. يعني په دی باب الهي مشيت د خاصو سننو او ضوابطو مطابق دئ چي تغيير نه مومي، تل ثابت او تغيير نه منونکی دئ.

šÆ Ë ¢ Û$ß Ì÷ êr È@$’Î ‘$gY9$$Ïqè Í$gY9$’Î Ÿ@$$Ïqè

(c) ketabton.com: The Digital Library

5 $¡ m Îöî â$± @ ` B äãö?r ÇÛ$ ` B MíhJ$ß Ì÷ , èr MíhJ$

ÇËÈ آل عمران: ۲۷

ته ئې چې‌شپه په ور ځ کي داخلوې او ورځ په شپه کي داخلوې، ژوندی له مړي راپيدا کوې، او مړی له ژوندي نه راپيدا کوي، او چې چا ته وغواړې بې حسابه رزق ورکوې.

دا هم د الله د ملک او واکمنۍ مظاهر دي، دا د شپې او ورځې تګ راتګ، د مرګ او ژوند فيصله، د رزق او روزي اعطاء، د عزت او ذلت فيصله، چا ته اقتدار ورکول او له چا نه ئې بېرته اخيستل، دا ټول د همغه الله په اراده کېږي چې دا ملک اداره کوي او د ټولو امورو تدبير د هغه په واک کي دئ.

Ë/Ì 6 $Ä èß$> ‘ qè žw Î m»9 Î w ‘, s$ã 7 ÎJ$ª ! $’?»èGù

ÇÊÊÈ المؤمنون: ۱۱۶

نو هغه حقيقي ټولواک لوړ دئ چي له ده پرته بل معبود نشته، او هغه د پرتمين عرش رب دئ.

يعني الله تعالى حقيقي مالک دئ، له ده پرته بل د عبادت وړ معبود نشته، هغه ټولواک دئ، د عالم هر څه د ده د واکمنۍ تر عرش لاندي دي، هر څه د ده تر سيطرې او سلطې لاندي دي، له کوم عرش نه چي د دې ملک او د عالم اداره کېږي، هغه د ده عرش دئ، او دا هستي ټوله د هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیطرې او سلطې تر تخت او عرش لاندي ده، یعني دلته هغه هم مالک دی او هم حاکم. په ټوله هستي کي د ده اراده نافذه ده، هغه د عرش مالک دئ، څوک چي د الله په ملک کي ژوند کوي، نو هغه به د همغو ضوابطو او سننو سره سم چي الله وضع کړي د خپلو عملونو اجر، بدله او نتایج ویني، څوک به تعذیبوي او چا ته به مغفرت او بخښنه کوي، خو د خاصو سننو مطابق، چا ته چي بخښنه کوي د هغه په باب الله جل شأنه خپل مشیت توضیح کړی، دا بخښنه د خاصو سننو مطابق ده، همدا وجه ده چي ځیني کسان د الله له مغفرت نه محروم دي، که څوک تعذیبوي د هغه په اړه هم الله جل شأنه خاص سنن وضع کړي.

عملونو ته بدله څوک ورکوي؟

âš±„ `B Ü ÉèãÇÚ ö{ $ Ï N q» J¡ 9$Û • ùã¼ã ©$b Ñ è ? ó9&

ÇÍÈ Ö ï‰ ãó« Èà2 4 ?ã ª! $ ãš±„ `K ï ãÿøãr المائده: ۴۰

آیا نه پوهېږې چي د آسمانونو او زمکي پاچاهي د الله ده، څوک چي وغواړي تعذیبوي ئې او چا ته چي وغواړي مغفرت او بخښنه ورته کوي او الله په هر څه قدیر او توانا دئ.

دلته په دې عالم کي د بدلې، مکافات او مجازات سلسله جاري ده، چي کله انسان په ګناه لاس پورې کوي له همغه لحظې نه د هغه تعذیب پیل کېږي، عذاب د ګناه سره متصل دئ، خو د مجرم او ګنهګار د مجازات مکمله فیصله به د قیامت په ورځ کېږي، په دنیا کي د خپل عمل نسبي بدله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر لاسه کوي. د جرم او مجازات د توامیت یوه ښه بېلګه دا ده چې ګورو هر تاواني توکی انسان ته حرام شوی، الله جل جلاله هغه شیان انسان ته حرام کړي او له هغوی ئې د ډډې کولو امر کړی چې انسان ته زیان رسوي، خو که څوک حرام شیان خوري، الله ورته سزا ورکوي، له کومې لحظې چې انسان حرامو توکو ته لاس اوږدوي له همغې شېبې د ده د تعذیب لړۍ هم پیل کېږي. د دې خبرې ښه مثال دا دئ چې که څوک په مخدره موادو لاس پوري کوي، د مثال په توګه چرس څکوي، یا کوم بل داسي حرام توکي ته لاس اوږدوي چې اسلام حرام کړی، له همغې لحظې نه چې څوک دا ګناه کوي، مجازات ئې پیل کېږي، د مخدره موادو منفي اثرات ئې ورو ورو متأثره کوي، تر هغه چې لېونتوب ته ورسېږي، همدا راز که څوک شراب څښي، د دې حرام څیز له منفي اثراتو نه خوندي نه پاته کېږي، انسان چې هره ګناه کوي عذاب ئې له ګناه سره متصل پیل کېږي، خو کامله سزا به د قیامت په ورځ ګوري، هغه مهال چې د انسان ټول اعمال او د هغه اثرات له نن نه تر پایه پورې را جمع شي او د عملونو اثرات ئې تکمیل شي، ځکه هر عمل خاص اثرات لري، د عمل د اثراتو دائره ورو ورو پراخېږي، بیا به د قیامت په ورځ دغو اثراتو ته په پام سره د مکمل اجر او د مکافات او مجازات فیصله کېږي.

موږ په دې عالم کي دا د مکافات او مجازات سلسله ګورو، هغه ذات چې په عملونو نتایج مرتب کوي او عملونو ته مجازات او مکافات ورکوي، همغه الله دی چې په دې عالم کي د هغه اراده نافذه ده او دا ټوله هستي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ملک دئ.

نه ګورئ چي الله جل شأنه ظالمان مؤ اخذه کوي، وئې نیسي او د عذاب متروکه ناځاپي د هغوی په سر راپرېوځي، دا په داسي حال کي چي ټول شرائط د دوی په ګټه وي، د اجتماع حالت، او په هغه کي هر څه د دوی په ګټه، او د دوی په خدمت کي وي، پر اوضاع حاکم وي، هر څه د دوی په اختیار کي وي، د بقا لپاره ئې ټول شرائط برابر وي، ټول امکانات او وسایل د دوی په لاس کي وي، د دوی د بقا او دوام لپاره ټول شرایط مساعد وي، خو ګورو چي ناځاپي د الله تعالی د عذاب او مؤاخذې متروکه د دوی پر سر را پرېوځي او د اقتدار تخت او تاج ئې نسکور شي، لکه چي قرآن فرمایي:

ÑÉ9 ÓÉ$Ç¡È Š$Jè¾$ÏN #Œ P‘Î ÇÏÈ Š$èÏ 7 Ï‘ ©Ÿè ù #ø. •? Ñ9&

ÇÈ Š#q2$# •÷ Á 9$(qç ` ûïÏ%©$Šq3 0r ÇÈ Ÿ‰»=Î$$’Î $gè#B ÷-ø

$kŽÏù (rãV‚ø’ù ÇÈ Ÿ‰»=Î$$’Î (qóÛ ûïÏ%©$ÇÈ Š$?#F[$ “ Ë bqã ä r

7Ï‘ b]Ç ÇÈ A #‹ã Þq™ 7 Ï‘ óÓgŽæ = Á ù ÇÈ Š$¡ ÿ$

ÇÍÈ Š$ ¹ ö$Ü9

الفجر: ۶ -۱۴

آیا ودي نه لیدل چي ستا رب له عادیانو سره څه معامله وکړه؟ هغه د ا رم عاد، "په ارم کي اوسېدونکي عادیان"، د دنګو قدونو خاوندان، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library
چي په ښارونو کي د دوی په څېر بل څوک نه وو پيدا شوي او له هغو ثموديانو سره چي په (گڼ شمېر) درو او ناوونو کي ئې تيږې وتراشلې "د څلو او قصرونو جوړولو لپاره"، او د ميخونو خاوند فرعون سره، (چي ډېر فوځونه ئې درلودل، خپل مخالفين ئې په مېخونو تعذيبول او د هغوی په لاس پښو کي ئې مېخونه ټک وهل) هغه چي په ښارونو کي ئې طغيان وکړ او په هغوی کي د ډېر فساد مرتکب شول، نو ستا رب ناڅاپه په دوی باندي د عذاب متروکه راپرېښوده، يقينا چي ستا رب حتما په کمين کي دئ.
يعني دا پېښي، د دغو قومونو تعذب ښيي چي الله تعالی مترصد دئ، هر چاته تر يوه وخته پورې مهلت ورکوي، ورته مترصد پاته کېږي، په ميقات کي ورته کمين نيول شوی، په خپل وخت او ځای کي ئې ناڅاپي او کلک نيسي.

دلته د هغو قومونو د تعذيب يادونه شوې چي ځواکمن او مسلط ول، شرائط د دوی په گټه ول، اقتدار د دوی په لاس کي وو، وسائل او امکانات ټول د دوی په اختيار کي وو، هغه چي د افرادي قوت له ناحيې تر ټولو قومونو مخکي وو، د دوی په څېر بل قوم چېرې نه ترسترگو کېدو، الله جل شأنه دنگي جثې او قد و قامت ورکړی وو، له دې پلوه ئې د نړۍ پر ټولو قومونو فضيلت په برخه شوی وو، خو چي کله ئې طغيان او سرکشي و کړه، وگورئ چي الله تعالی له هغوی سره څه وکړل؟!

د ثمود له قوم سره چي د مدنيت آثار ئې تر اوسه پوري پاته دي، ځان ته د قصرونو جوړولو لپاره ئې تيږې په غرونو او سردرو کي تراشلې، په

(c) ketabton.com: The Digital Library
تمدن کي تر ټولو ولسونو مخکي ول، خو وګورئ له هغوی سره څه معامله وشوه؟!

فرعون وګورئ چي د مضبوط سیاسي اقتدار خاوند وو، د الوهیت دعوی کوي، ځان اعلی رب ګڼي، خپل مخالفین په مېخونو تعذیبوي، لښکري ئې په خدمت کي، خو چي کله ئې طغیان او سرکشي انتهاء ته ورسېده، وګورئ چي الله تعالی له ده او د ده له لښکرو سره څه معامله وکړه، دغو ظالمانو ته ئې تر یوه وخته پورې مهلت ورکړ، خو بیائې ناڅاپي مؤاخذه کړل، بیا د عذاب متروکه د دوی پر سر راپرېوته، دا ښیي چي یقیناً ستا رب په کمین کي دئ.

همدا چي ظالمان مؤاخذه کېږي، هغوی ته صرف تر یوې خاصي نېټې مهلت ورکول کېږي، خو په داسي حال کي چي د دوی د بقا لپاره ټول لازمي شرایط برابر وي، هر څه د دوی په اختیار کي وي، ناڅاپي مؤاخذه کېږي، آیا دا په خپله نه ثابتوي چي دلته د مکافات او مجازات سلسله جاري ده؟ چي څوک طغیان وکړي هغوی مؤاخذه کېږي، له هغوی سره محاسبه کېږي، ترپایه خپلي مخي ته نه پرېښودل کېږي، د جرم او ظلم سزا ورکول کېږي؟

همدا راز فرمایي چي تاسو په زمکه کي وګرځئ او وګورئ چي د مجرمینو عاقبت څنګه وو؟

ÇÏÖÈ ûüBÌó ßøèp7É ã b%. # øŸ2 (rãŸR$Ù ÇÚ óR $’Î(rçÅ @è

النمل:۶۹

(c) ketabton.com: The Digital Library
ورته ووايه: په زمکه کي وگرځئ "تاريخ ته رجوع وکړئ، د تاريخ پاڼې واړوئ" بيا وگورئ چي د مجرمينو عاقبت څنگه وو.

دا چي هر مجرم قوم ته ئې په پای کي سزا ورکړې، هغه ئې نيولی، هغه ئې له خپل شوم پای او بدمرغه برخليک سره مخامخ کړی، آيا دا نه ثابتوي چي دا عالم يو داسي ټولواک حاکم لري چي دلته ئې اراده نافذه ده او هغه عملونو ته بدله ورکوي؟ دا د بدلې او اجر ورکړه په دې دلالت کوي چي دا (ملک) څانته (مالک) لري.

همدا راز دا چي گورو ځيني د ايمان په خط کي نېک اجر تر لاسه کوي، په مستمر او انقطاع نه منونکې توگه د خپلو عملونو نېک اجر تر لاسه کوي، د زمکي وارث شي، الله جل شأنه د زمکي خلافت ورته ورکړي، الله تعالی ئې له ناتوانۍ، ضعف، اضطراب، پرېشانۍ، ذلت او بې وزلۍ نه وژغوري، قوت او عزت ته ئې ورسوي، د هغوی د وېرې او خوف هغه حالت چي په ټولنه ئې حاکم وو، هغه ختم کړي او امن امان او اطمينان ور په برخه کړي. او د دې په مقابل کي بله ډله د فساد، ظلم او د جرم په وجه په اسفل السافلين کي پرې باسي، او تر ټولو بد حالت سره ئې مخامخ کړي، دا مو ږ په خپلو سترگو گورو، آيا دا چي ځيني کسان د ايمان له خط نه د انحراف په نتيجه کي له دې زيان مندۍ او خسران سره مخامخ شوي، آيا دا په خپله د دې لپاره دليل نه دئ چي دلته يو احکم الحاکمين، مالک الملک الله دا هستي اداره کوي، او دلته د هغه اراده حاکمه ده او هغه عملونو ته اجر ورکوي. لکه چي قرآن فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

@ÿÿõ& pRŠŠ' Oê ÇÍÈ 5/Èþ? Ç¡ ôn& þÎ `» ¡ SÌM$Z}þ{ 6)9

ÇÎÈ û,ÎÏÿ»™ التين: ۴-۵

يقيناً چي موږ انسان په ډېر غوره جوړښت کي پيدا کړ، بيا مو اسفل السافلين ته رد کړ.

که څه هم ځينو درنو مفسرينو، اسفل السافلين د دوزخ په معنی تعبير کړی، خو دقيقه ترجمه او صحيح تعبير ئې د دنائت او رذالت تر ټولو ټيټ تل او پړاو دئ، تر ټولو پرېوتو او ذليلو مخلوقاتو لاندي ولاړ شي، تر ځناورو هم کوز ولاړ شي، دغه حالت د يوه پرېوتي او لاړورکي انسان اسفل السافلين دئ، که لږ دقت وکړئ درته جوته کېږي چي دلته قرآن عظيم الشأن د قيامت د ورځي د اثبات لپاره او دا چي هلته به دين قائمېږي، هلته به د عملونو بدله ورکول کېږي، د دې مدعا د اثبات لپاره دا دليل زموږ مخي ږدي چي دا دئ په خپلو سترگو گورئ چي الله تعالی مجرمينو ته په دنيا کي د دوی د جرم سزا ورکوي، فساد، ظلم، جرم او گناه دوی له داسي دردناک حالت سره مخامخ کړي، د ذلت داسي کندي ته ئې وغورځوي چي تر ځناورو هم لاندي ولاړ شي. د قيامت د ورځي د محاسبې او مکافات او مجازات د اثبات لپاره په دې استناد نشي کېدی چي کافران به د دوزخ په ژوري کندي کي لوېږي، ښه به وي چي دغه سوره مکمله ترجمه کړو.

د دې سورې په لومړيو آيتونو کي په څلورو ځايونو لوړه شوې، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرآن عظیم الشأن قسمونه د استشهاد لپاره وي، په کوم څه چي قسم يادوي، هغه د دليل په توګه وړاندي کوي، دا قسم د هغه شي په عظمت د لوړي او قسم لپاره نه؛ بلکي په هغه د استشهاد لپاره وي، په هغه باندي استدلال کېږي او هغه د دليل او شاهد په توګه وړاندي کېږي، د يوې ادعا د حقانيت ثابتولو لپاره ئې وړاندي کوي. دلته د سورې په ابتداء کي په څلورو شيانو قسم ياد شوی:

Âú üBR$ $#7$# ‹ »dr ÇÈ ûüZ•Å íqêr ÇÈ Èqç"9$r ÈüÏ9$r [illegible]

ÇÈ التين: ١ - ٣

قسم په انځر، زيتون، طور سينا او بلد امين "يعنې مکه مکرمه"

لکه څنګه چي دا دوه وروستني (طور سينا او بلد امين) ځايونه دي، دوه لومړني شيان هم د دوو ځايونو لپاره ذکر شوي، شام د انځرو د ملک په نامه مشهور دئ او فلسطين د زيتون د ملک په نامه، يعني له تين نه مراد هغه ځای دئ چي هلته زيات انځر پيدا کېږي، هغه سيمه چي د انځرو په نامه مشهوره ده او له زيتون نه فلسطين مراد دئ، دا څلور ځايونه دي، دا د وحي مهبط او د پيغمبرانو مبعث دئ، په دغو ځايونو کي ګڼ شمېر پيغمبران مبعوث شوي.

دغه څلور ځايونه چي پيغمبران په کي مبعوث شوي دي، دا شهادت ورکوي چي انسان په ډېر غوره جوړښت او تقويم کي پيدا شوی، الله تعالی په هغه کي داسي استعدادونه اېښي چي د پيغمبرانو مرحلې ته رسېدلي، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیغمبرانو وجود په دې دلالت کوي او په دې حقیقت شهادت ورکوي چې الله تعالی انسان په ډېر غوره جوړښت کې، له لوړو لوړو استعدادونو سره پیدا کړی. دا چې انسان دې مرحلې ته هم رسېدلی چې الله په پیغمبرۍ انتخاب کړی او په انساني ټولنې کې، د پیغمبرانو په شان ستر ستر شخصیتونه راولاړ شوي په دې شهادت ورکوي چې انسان په غوره تقویم او جوړښت کې ، له ډېرو اوچتو اوچتو استعدادونو سره پیدا شوی، د پیغمبرانو وجود په دې دلالت کوي:

@ÿyö& þRŠŠ‘ Ðê ÇÍÈ 5/ÐÐ? Ç¡ ôn& þÎ `» ¡ $yMš$$Zø9 } { ô)9

ÇÎÈ û,#ÿ»™ التین: ۴-۵

یقیناً چې موږ انسان په ډېر غوره جوړښت کې پیدا کړ، بیا مو اسفل السافلین ته رد کړ.

دا څلور ځایونه چې هلته وحي نازله شوې، او هلته پیغمبران مبعوث شوي، د دې خبرې شهادت ورکوي چې انسان په غوره تقویم کې پیدا شوی، خو همدغه انسان چې الله تعالی له اوچتو استعدادونو سره پیدا کړی، حتی د پیغمبرانو مقام ته رسېدلي، خو له همدې انسانانو نه ځیني د دې وړ شي چې الله تعالی ئي په اسفل السافلین کې نسکور کړي، تر ځناورو هم کوز ولاړ شي، د دنائت او رذالت تر ټولو ټیټې درجې ته سقوط وکړی، تر ځناورو زیات ظالم او جاهل شي، سترګې لري خو په هغو لیدل نشي کولی، غوږونه لري خو په هغو اورېدل نشي کولی، په غوږونو او زړونو ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهر ولگول شي، پر سترگو ئې پردې پرېوځي، په څه نه پوهېږي، د حيواناتو په څېر شي او تر هغوی نه هم ډېر پر بوتی او بد.

Nçr $kÍ brŽÅ 7ãŽ ŽäÍ Nçr $kÍ šc qß)ÿ/ Žw Ò qèÍ Nç ...

7 Í»9ré @Ê& Nè @/ É»èR[$ 7 Í»9ré $kÍ bqãKó„ Žw b#Œ#ä

ÇÐÈ šc qè»óÏ$Ïd الاعراف: ۱۷۹

دوی د د څارويو په څېر دي او تر هغوی هم ډېر ناپوه او لارورکي.

دا په داسي حال کي چي انسان په ډېر ښکلي او غوره جوړښت کي او له ډېرو اوچتو استعدادونو سره پيدا شوی، خو له دوی نه ځيني په اسفل السافلين کي پرېوځي، په اجتماع کي ئې هومره فساد او د ظلم داسي بد حالت رامنځته شي چي د ځناورو ترمنځ په ځنګله کي هم داسي حالت نه وي، تر وحشي ځناورو زيات بې رحمه او سخت زړی شي، په خپل همنوع انسان دومره ظلم او تېری کوي چي هيڅ ځناور ئې له بل سره نه کوي، آيا د نړۍ په کوم ګوټ کي به داسي ځناور ومومئ چي د بې رحمو روسانو او کمونستانو په څېر به وحشي او قسی القلب وي؟! کوم څه چي روسانو او کمونستانو زموږ له ملک او ملت سره وکړل، هيڅ حيوان به داسي و نه ګورئ چي تر دې حده سخت زړی او بې رحمه وي؟ حيوان که څيرل کوي، که خوړل کوي، دومره ئې کوی چي ورباندي اشباع شي، لوږه ئې ورباندي ختمه شي، خو انسان دې حد ته ورسېږي چي بيا په وژلو نه مړېږي، چي هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځومره وينې توی کړي، د هغه تنده نه رفعه کېږي، حيوان، زمری، لېوه، دومره خوړل او څيرل کوي چي ضرورت ئې رفعه شي، په همدې اکتفا کوي، بيا هيچاته څه نه وايي، زمری چي موړ شي چي تر څنګ ئې هم څوک تېرېږي څه ورته نه وايي، ضرورت ئې ورته نه وي، خو انسان بيا دومره وحشي، بی رحمه او قسی القلب شي چي د هغه ظلم انتها او پای نه لري. خو له دې وضعې نه څوک مستثنی دي:

[illegible]

التين:۶

مګر هغه کسان چي ا يمان ئې راوړی او نېک عملونه ئې کړي، چي دوی لره انقطاع نه منونکی، مستمر او مسلسل اجر دئ.

دا دئ ګورئ چي يوه ډله د خپلو بدو عملونو په وجه په اسفل السافلين کي پرېوځي، د ذلت، دنائت، رذالت، وحشت، جهل او ضلالت د ژوري کندي په تل کي، تر هر ټيټ نه ټيټ او تر هر پرېوتي پرېوتی، او بله ډله ګورئ چي د خپلو نېکو عملونو مسلسل او انقطاع نه منونکی اجر تر لاسه کوي. له دې نه په خپله ثابته کېږي چي دلته په دې عالم کي د مکافات او مجازات سلسله روانه ده.

[illegible]

التين:۷-۸

نو د دين په نسبت څه شي دوکه کړې؟! مګر خدای احکم الحاکمين نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ؟!

په داسي حال کي چي ته د انسانانو په ټولنه کي، په خپل ژوند کي د مکافات او مجازات سلسله ګورې، نو څه شي دې ته اړ کړی یې چي دین تکذیب کړې؟ د قیامت د ورځي حساب او کتاب ونه منې، حال دا چي په خپلو سترګو د مکافات او مجازات سلسله ګورې؟ الله تعالی د دې عالم حَکَم او حاکم دئ او د احکم الحاکمین رب پریکړې پکي نافذې او حاکمې دي.

همدا راز قرآن عظیم الشأن فرمایي:

ßtw $Br 4‹rW $Ÿèq ŽwÎ ‘ ü bÎ ÇÌÍÈ bqäq‹9 äwàd bÎ

ÇÌÎÈ ûüŸ‰» ¹ ŌĘZä bÎ $Ÿí$/$«Î (qè ÇÌÎÈ ûïÎ ³ ZßÎ

الدخان: ۳۴-۳۶

یقیناً دا ډله خلک، حتما وایي چي دا نه دئ مګر زموږ لومړنی مرګ، او موږ بېرته راژوندي کېدونکي نه یو. که رښتوني یئ زموږ پلرونه راژوندي کړئ.

یعني همدا یو مرګ لومړی او وروستی مرګ دئ، بیا ژوندون نشته، له خپلو قبرونو نه بیاراپاڅېدا نشته، څوک مو بېرته نه را ژوندي کوي، که داسي وی نو زموږ پلرونه چي مړه شوي بېرته را ژوندي کړئ که تاسو رښتیا وایئ.

که تاسو وایاست چي قیامت شته، له مرګ نه وروسته بیاژوندون

(c) ketabton.com: The Digital Library

شته، مورږ به بېرته له خپلو قبرونو نه را اوچتېږو، دا زموږ آباء او اجداد چي د مخه مړه شوي، يو خو بايد را ژوندی شي، تاسو خو يو راژوندی کړئ، که رښتوني يئ.

خو قرآن د دوی په ځواب کي فرمايي:

(qÇ. Nåî) Hà»Yô=d& Hiîô% `Ë ûiï%Çr 87ê Bq% P& Îöz Nè&

ÇÌÈ ûüËÌçè الدخان:۳۷

آيا دوی غوره دي که د تبع قوم او هغه چي تر دوی د مخه ول، موږ هلاک کړل، يقينا دوی مجرمان ول.

د تبع قوم، هغه چي له قريشو مخکي تېر شوي، په عربو ئې حکومت کړی، فساد او طغيان ئې وکړ، الله مؤاخذه او هلاک کړل، له کيسې ئې د عربو هر ماشوم خبر وو، او ټول هغه مجرم قومونه چي تر دې د مخه تېر شوي او د خپل جرم په وجه نيول شوي او د الله تعالی په شديد عذاب اخته شوي، کافي نه دي چي قريش دې ته ورته برخليک ته منتظر وي، الهي محاسبه مجازات تکذيب نه کړي؟!

دا چي ته په تاريخ کي گورې چي الله جل شأنه مجرم قومونه هلاکوي، د طغيان په سبب ئې نيسي او سخته سزا ورکوي، آيا دا په خپله د دې دليل نه دئ چي دلته يو ذات شته چي دا عالم اداره کوي، د عالم د امورو تدبير د هغه په لاس کي دئ او په عملونو مکافات او مجازات مرتب کوي، او د مجرمينو د مجازات په بڼه کي د هغه د قدرت، سيطرې او

(c) ketabton.com: The Digital Library
حاکمیت آثار او مظاهر په خپلو سترگو گورو، دغه مظاهر د مالک الملک الله د شته والي ثرگنده نښه ده.

پر الله جل شأنه د ایمان مقتضیات

نن پر الله تعالی د ایمان د مقتضیاتو په اړه بحث کوو، د دې بحث په ترڅ کي به دا موضوع روښانه کوو چي په الله جل شأنه باندي د ایمان غوښتنې کومي دي؟ که وغواړو د الله او د بنده ترمنځ د رابطې او تعلق ثرنگوالی، صرف په څو مختصرو الفاظو کي خلاصه کړو نو ویلی شو چي د بنده او د الله ترمنځ تعلق د عبادت او د استعانت تعلق دئ، یعني دا چي یوازې د الله جل شأنه عبادت وشي او صرف له هغه نه مرسته او استعانت وغوښتلی شي.

د (عبادت) اصل له (عبد) نه دئ، عبد مریي او غلام ته وایي، څوک چي موږ د مریي او غلام په توگه پېژنو، د هغه څو مهم خصوصیات او ځانگړتیاوي وي: هغه د خپل ځان مالک نه وي، هغه په خپل ژوند کي هیڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه داسي نه لري چي دی ئې مالک خاوند او صاحب وي، د هغه هر څه د ده د آقا او مالک وي، هغه په ټولو هغو شيانو کي چي د ده په اختيار کي دي، د يوه امين په توګه تصرف کوي، دا د هغه په لاس کي امانتونه دي، د ده خپل شخصي ملکيت نه وي، څنګه چي د ده آقا او مالک غواړي او د هغه خوښه وي په همغه شان په دې امانتونو کي تصرف کوي، قرآن عظيم الشأن د مؤمنانو په باب فرمايي:

c 'Î Nç qÌr Ó§ ¡ ä šú ü ZBsÇ$ šÆ Ë 3 Ž ÏÔ$©$bÎ

.... šc qè)ãr bqè)ù « $È‹Î™ ’Îšc qè»)ã pY f $DÇ

التوبه: ۱۱۱

يقيناً چي الله له مؤمنانو د دوی نفسونه او مالونه اخيستي، د دې په بدل کي چي جنت به د دوی وي، د الله په لار کي جنګېږي، وژني او وژل کېږي....

لکه چي مريي پېرل کېږي، دغسي الله جل شأنه مؤمنان د جنت په بيعه اخيستي دي، د دې معاملې له مخي نور دوی د خپل نفس او مال خاوندان نه دي، د دوی نفس او مال په حقيقت کي لدوی سره د الله امانتونه دي.

د مريي او د غلام دوهم خصوصيت دا دئ چي هغه په خپلو ټولو هڅو، هلو ځلو او تصرفاتو کي د خپل آقا رضا لټوي، همدا د هغه هدف وي، هغه خپل حرکات او سکنات، خوی او عادت، کړه وړه او خپلي اړيکي او تعلقات داسي عياروي چي د هغه اقا او مالک ترې راضي شي، هر هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه چي دی ئې د خپل آقا او مالک د رضا خلاف کوي، هغه ته بغی ویل کېږي، او پدې صورت کي هغه باغي ګڼل کېږي، قرآن عظیم الشأن د مؤمنانو په اړه فرمايي:

ª!$# « ‹$ÉV $Ê óÓ ä$óÏÜ$ç¡ ÿR “Ìô„ `B Ä$Y9$ šÆÈ Br

ÇÏÈ Š$6èù$8 râ‘ البقره: ۲۰۷

له خلکو نه ځیني هغه دي چي خپل نفس د الله د رضا په لټه کي پلوري او الله په دغو بندګانو رؤف او مهربان دئ.

الله جل شأنه په هغه بنده رؤ ف او مهربان دئ چي خپل نفس د الله د رضا په لټه کي خرڅوي، د دې لپاره چي خپل رب راضي کړي خپل هر څه وقف کوي.

د عبد او مريي دريم خصوصيت دا دئ چي هغه په خپل ټول ژوند کي، د خپل آقا د فرمان مطيع وي، هغه له خپله طرفه د هيڅ کار په اړه فيصله نه کوي، هغه ته چي د څه کولو کوم دستور او هدايت ورکول کېږي، همغه کوي، کوم اقدام چي د خپل آقا او مالک د اذن نه پرته وکړي، بغاوت ګڼل کېږي، دا د غلامۍ او مرييتوب له حده تجاوز ګڼل کېږي، هغه د ژوند په هيڅ برخه کي په خپله تصميم نه نيسي، هره خبره چي کوي او هر تصميم چي نيسي، نو هغه به د خپل آقا د امر او هدايت سره سم نيسي، قرآن عظيم الشأن د مؤمنانو په اړه فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

bq3ƒ b& #•B& ÿãeqÏ3 ‘r ª! $Ó Ó% #Œ Î) pZÏB÷sB Ÿwr 9ÏB÷sßJ Ï b%. $Br

W÷Ê @Ê ô‰s)ù ¼ã&qßÍ‘r ©!$ Ä Ètƒ `Br öNÏd̀ÍB& ôÏB äo uŽzÏ$ø:$#

ÇÌÏÈ $YΖÎ7B   الاحزاب:۳۶

او هیڅ با ایمانه نارینه او ښځې ته دا نه ښايي چې کله الله او د هغه پیغمبر د کوم کار فیصله وکړي بیا دې دوی لره په خپل کار کې څه اختیار وي، او څوک چې له الله او د هغه له پیغمبر نه سرغړاوی وکړي، یقیناً چې په څرګنده توګه بې لارې شوی.

یعني د کوم کار په اړه د الله تعالی او د ده د پیغمبر له پرېکړې وروسته له هر مؤمن بنده نه دا ا ختیار سلب کېږي چې له خپله لوري بله پرېکړه وکړي، له دې وروسته هغه په بشپړ اطاعت مکلف دئ، د بلې پرېکړې او فیصلې حق نه لري، څوک چې سرغړاوی وکړي د هغه په بې لارېتوب او ضلالت کې هیڅ شک نشته.

د عبد او مریي څلورم خصوصیت دا دئ چې هغه به خپل دوست او دښمن د خپلو تمایلاتو په بنسټ او د هوی او هوس له مخې نه ټاکي، په دې اړه هم له ده نه اختیار سلب شوی او هغه د خپل آقا او مالک د پرېکړې او حکم محکوم دئ، که کوم غلام او مریي د خپل آقا دښمن په دوستۍ ونیسي، هغه بغاوت کړی، او که هغه د خپل آقا دوست دښمن وګڼي بیا ئې هم بغاوت کړی. قرآن عظیم الشأن د مؤمنانو په اړه همدغسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمايي:

Š$m ôB šc rš‡Iqãè ÅF $$Qö ‹ør « ! $$ š c qâŠ!$uqm ‹ƒ ôtB ¨Šy

!‹ ôÓ qu‹ Ö÷ ¤ Nèdä$Y/ö ‹ Nèdä$/ä ‹qç Ÿ2 öqr ‹ãqlŠ‘r ©!$

çB 8 ra ‹ Nèd‰ƒr ` »J ƒM$# ãÍ qèè ’Î = ‹Ÿ2 7 Í»9ré Nåk ž• ±ã

š_ Â ‘ $g‹Ï ûïÏ$Î» z ãgR{ $$ ‹ÉB ` Ì “ Ì ‹B ,M»Z_ óOßèÅ ôãr

Nè « ! $ > ÷ ‹m b Î w ‹ « ! $Ü ÷ ‹m 7 Í»9ré ç ‹ã ‹qâ Ê ‘r Nåk ã ª ! $

Ç ‹È bqß î ‹ç$ المجادله: ۲۲

هغه قوم چي پر الله او پر آخرت ئې ايمان وي، هيڅکله داسي ونه مومې چي هغه چا سره دوستي وکړي چي له الله او د هغه له پيغمبر سره ئې دښمني کړې وي، که څه هم دوی ئې پلرونه وي، زامن ئې وي، ورونه ئې وي او خپلوان ئې وي، همدغه کسان دي چي الله د دوی په زړونو کي ايمان ثبت کړی او په خپله روح "يعني په غيبي فيض" سره ئې د هغوی مرسته کړې، هغوی به داسي جنتونو ته داخل کړي چي ترې لاندي نهرونه بهيږي، په هغه کي تلپاته، الله له هغوی نه راضي شوی، دوی له الله نه راضي شوي، همدا د الله حزب دئ، "دغه کسان د الله د حزب غړي دي" يقيناً چي د الله حزب بريالی دئ.

همدا راز قرآن عظيم الشأن فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

èĵ ä$Š9r& Nä3Rºq-z ĵr Nää$/#ä (yäÏ, F? Ẅ (qã3B#ä šú ïÆ$$Š»ƒ

7Í»9ré Nä3Zi OßŠ9q Gƒ `Br Ç»J ƒMš'?ã •yà6 ø9$# (qó¡s GóŠ$

ÇËÌÈ šc qßÎ=»à9$# Nèd التوبه:۲۳

اې مؤمنانو! که ستاسو پلرونه او وروڼه کفر ته پر ايمان ترجيح ورکړي نو خپل دوستان ئې مه نيسئ، او ستاسو هرڅوک چي له دوی سره دوستي وکړي هغوی ظالمان دي.

له دې مبارک آيت نه په څرگنده توگه معلومېږي چي د عبادت په اړه هغه تعبير صحيح نه دئ چي ځيني خلک ئې ترې لري او په ځينو خاصو مواردو کي ئې راخلاصه کوي، بلکي د عبادت مفهوم ډېر وسيع، جامع او شامل دئ، د انسان ټول ژوند احتوی کوي، که څه هم د علماوو ترمنځ پدې اړه اختلاف شته چي کوم څه ته موږ عبادت ويلی شو، کوم څه عبادات دي او کوم څه معاملات؟ آيا عبادت داسي جامع او شامل لفظ دی چي د ژوند ټول ابعاد احتوا کوي او که نه محدود دئ او څو مشخصو افعالو ته ويل کېږي؟

په حقيقت کي عبادت د انسان ټول ژوند ته شامل دئ، نه څه معينو لحظو او څه مشخصو افعالو ته. اسلام له دې تفکيک او بېلوالي سره موافق نه دئ، دا ځکه چي الله جل شأنه انسان د عبادت لپاره پيدا کړی، د ده د ټول ژوند مقصد بايد عبادت وي، هغه په ټول ژوند کي بايد د يو عبد او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مريي په شان عمل وکړي، او دمريي او عبد خصوصيات هماغه دي چي موږ بيان کړل.

څوک چي له الله سره د دې تعهد وکړي چي صرف د هغه عبادت به کوي، هغه له بلي هري بندګۍ نه آزاد شي، لکه چي يوسف عليه السلام د خپل زندان ملګرو ته فرمايي: آيا متعدد اربابان غوره دي که يو واحد رب چي هغه د سلطې او سيطري خاوند دئ؟

ßïn q‰$ª ! $Ï& îöz šc q‰èyGB Ò$/ö‘ä Çó Å9$$Ó‰Å9 Á»ƒ

ÇÌÈ â‘$£g)ø9$ يوسف:۳۹

آيا دا متفرق اربابان غوره دي او که يو قهار رب؟

يعني يا به انسان د واحد الله عبادت او بندګي کوي او يا به د متعددو اربابانو په وړاندي د عبادت او بندګۍ سر ټيټوي او دا ذلت به مني. د قرآن متعد د آيتونه همدا مطلب رابښيي.

يوازي له الله نه استعانت:

موږ په دې عالم کي ګورو چي دلته هر څه هغه مالک الملک الله لره دي چي د هغوی ساتنه، پالنه او روزنه کوي، کوم چي د رحمت آثار ئې په ټول عالم کي خواره دي، د سلطې او سيطرې آثار او مظاهر ئې ګورو، موږ په عالم کي بل داسي څوک نه ګورو چي د عبادت وړ وي، په دې عالم کي مو يوازي الله تعالی داسي وموند چي د عبادت او لمانځني وړ دئ، لکه څنګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي یوازي الله تعالی د عبادت او لمانځني وړ دئ او موږ صرف د ده عبادت او بندګي کوو، همدا راز صرف له هغه نه استعانت غواړو. دا په الله باندي د ایمان ستره تقاضا ده، یوازې د یوه الله عبادت او بندګي او صرف له هغه نه استعانت او مرسته. موږ په دې ټول عالم کي بل داسي څوک و نه موند چي هغه زموږ اړتیاوو ته ځواب ووایي او هغه زموږ د غوښتنو په ترسره کولو قادر وي، یوازي یو الله مو دغسي وموند چي هغه زموږ د مشکلاتو حل کوونکی دئ، په دې خاطر موږ یوازي له همغه الله نه چي د دې عالم مالک دئ او د هر څه ساتنه او پالنه کوي، د همغه عبادت کوو او فقط له هغه نه استعانت او مرسته غواړو، هغه الله چي د ستاینې وړ دئ، حمید دئ، د ټول عالم رب دئ، رحمت ئې انتها او پای نه لري او د دې عالم هر جز ته شامل دئ او هغه په هر څه باندي په خپل قاهره قدرت غلبه کړې او هر څه ئې احاطه کړي، هغه چي په خپل ملک کي د مالک الملک په توګه تصرف کوي او په دې کي هیڅوک له هغه سره شریک نه دئ او عملونو ته اجر ورکوي، صرف له همدغه الله نه مرسته غواړو.

د قرآن عظیم الشأن په متعددو آیتونو کي عبادت او استعانت له یوه بل سره مترادف او یو د بل په ځای ذکر شوی، لکه چي فرمایي:

ôã brǰÉGó„ šú ïÈ$bÎ ÉB9 ó É GŽ& bÎqãŠ$Å6 Å‘ A$%r

غافر: ۶۰ ÇÈ šú ïÌÅ#Š Lèg_ bqèz ô‹™ ’ÎŠ$6Ïã

او ستاسو رب وویل: ما ته دعاء وکړئ چي درته وئې منم، یقیناً هغه کسان

(c) ketabton.com: The Digital Library
چي زما له عبادته لويي (او سرغړاوی) کوي ډېر ژر ده چي جهنم ته به ذليل او سپک داخل شی.

يعني ما ته دعاء وکړئ چي ستاسو دعاء قبوله کړم، څوک چي تکبر او لويي وکړي، ځان تر دې لوړ وګڼي چي خپل رب ته د دعاء لاسونه اوچت کړي، دا غرور او لويي به ئې له ذلت سره مخامخ کړي او په دوزخ کي لوېدو ته به ئې چمتو کړي.

په دې مبارک آيت کي د عبادت او دعاء په ارتباط څو مهم مطالب ذکر شوي:

لومړی دا چي الله جل شأنه موږ په دعاء کولو مکلف کړي يو " وَ قَالَ رَبُّکمُ ادْعُونی أَستَجِب لَکمْ " ستاسو رب ويلي: ماته دعاء وکړئ، او د دې وعده ئې راسره کړی چي ستاسو دعاء به منم "أَستَجِب لَکم"

دويم مطلب دا چي د لويي احساس، تکبر او غرور د دې باعث شي چي انسان له الله نه د مرستي او استعانت له غوښتلو ډډه او د هغه له عبادت نه سرغړاوی وکړي، "إِنّ الّذِينَ يَستَکْبرُونَ عَنْ عِبَادَتی سيَدْخُلُونَ جَهَنّمَ دَاخِرِينَ "

تکبر، د لويي احساس او غرور د دې باعث شي چي انسان د الله له عبادت نه او بيا د هغه له استعانت نه ډډه وکړي، دا استغنا ده چي انسان طغيان ته رسوي، او په پای کي ئې له ذلت او رسوايۍ سره مخامخ کوي:

پيغمبر عليه السلام فرمايي:

و من لم يسئل الله يغضب عليه: چا چي الله ته سوال ونه کړ، دعاء ئې ونه

(c) ketabton.com: The Digital Library
کړه او له هغه نه ئې مرسته و نه غوښتله، الله په هغه باندي غصه کېږي، چي هر څومره له الله نه زيات غواړي همدومره راضي کېږي. داسي نه ده چي يوازي د لويو لويو شيانو دعاء به کوې، بلکي له واړه نه تر ستر شي، حتی که مو په کور کي مالگه نه وه دا هم له الله نه وغواړئ، حتی که د څپلۍ بند مو وشلېدو؛ دا هم له الله نه وغواړئ، پيغمبر عليه السلام همداسي فرمايي: څوک چي الله ته سوال و نه کړي، هغه ته دعاء و نه کړي، الله په هغه غصه کېږي.

- دريېم مطلب چي په دې آيت کي ذکر شوی هغه دا دئ چي عبادت ئې د دعاء په ځای راوستی، تاسو د آيت په سر کي دا الفاظ گورئ: وَ قَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونی: ستاسو رب وويل: ماته دعاء وکړئ، خو د آيت په وروستۍ برخي کي ويل شوي: إِنَّ الَّذِينَ يَستَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتی سيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ: يقيناً هغه چا چي ځما له عبادت نه ئې لويي وکړه، ځان ئې له دې نه ستر وگاڼو چي ما ته دعاء وکړي، گورئ چي د آيت په وروستۍ برخي کي د دعاء په ځای عبادت راغلی، دا په خپله ښيي چي استمداد، استغاثه او دعاء له عبادت سره مترادف ده. پيغمبر عليه السلام فرمايي:

الدعاء هو العبادة* رواه ابوداؤد و الترمذي

دعاء په خپله عبادت ده

الدعاء مخ العبادة* رواه الترمذي

دعاء د عبادت مغز ده

همدا راز فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

الدعاء سلاح المؤمن و عماد الدين و نورالسموت و الارض * المستدرک

دعاء د مؤمن وسله، د دين ستنه او د آسمانونو او زمکي نور ده.

کله چي انسان الله جل شأنه ته دعاء کوي د ده دعاء د دې مظهر ده چي هغه د الله جل شأنه په وړاندي د نيازمندۍ او احتياج احساس کوي، همدا د نيازمندۍ او احتياج احساس د دې باعث شي چي د الله جل شأنه په وړاندي دعاء وکړي او مرسته ترې وغواړي، همدغه احساس ئې د الله تعالی عبادت او بندګۍ ته رابلي، عدم دعاء او عدم استعانت، دا په دې دلالت کوي چي هغه له الله جل شانه نه ځان مستغني ګڼي، دا د ده د استغناء او بې نيازۍ نښه ده، قرآن عظيم الشأن په دې ارتباط فرمايي:

ÇÐÈ ú_ø ÇŐ Š$q#äŠ b& ÇÏÈ úöÖŠ9 ` « ¡ Ìl$Sb Î) Ÿ . العلق : ۶-۷

داسي نه ده، يقيناً چي انسان هغه مهال حتماً طغيان کوي چي ځان مستغني وګڼي.

دا د انسان طبيعت دئ چي کله ځان بې نيازه او مستغني وګڼي طغيان کوي.

د دعاء په اړه په بل آيت کي داسي لولو:

#Œ) ÆE$!$ oqãŠ Ü ‹Å é ö fÌ% ’îû Óĺã “ ÏŠ$6ã 7 9'™ #Œ)r

ÇÑÈ šc r߉©ö ƒ Nß ¯=è9 ’Î1 (qãZBsœ r ’Í< (qç‹É Gó¡Šù Èb$ãŠ

البقرة: ۱۸۶

که زما بندګان زما په اړه له تا پوښتنه وکړي، (نو ورته ووايه) يقيناً چي زه نږدې يم، کله چي کوم دعاء کوونکي راته دعاء وکړي دعاء ئې منم، نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی دي زما حکم ومني، او په ما دې ایمان راوړي، تر څو رشد او کمال ته ورسېږي.

په دې مبارک آیت کې د دعاء په اړه موږ ته دا لارښوونې شوې:

الله تعالی خپلو بندګانو ته نږدې دئ، د دوی دعاګانې مني، د الله تعالی بندګانو ته په کار ده چې د خپل رب هدایاتو ته تسلیم وي، په هغه ئې ایمان وي، د دغو درېو مهمو کارونو، دعاء، اطاعت او ایمان په وجه به ئې رشد او کمال په برخه شي.

کله چې انسان له مشکلاتو، ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي، بل ته اړ او محتاج شي او کله چې د هغه امید له هر څه قطع شي، په خپل ماحول کې داسي څوک و نه ګوري چې د ده مشکل حل کړی شي، د هغه نارې واوري، د هغه احتیاج او اړتیاوې منتفي کړي، او داسي یو شی په خپل ماحوال کې نه ګوري چې په هغه حساب وکړي، په هغه بروسه او اعتماد وکړي، ټول هغه وسائل او ذرایع چې په اختیار کې ئې دي هغه بې نتیجې پاتې شي، او ونشي توانیدی چې د ده غوښتنو او اړتیاوو ته ځواب ووایي او د هغه اضطراب او پرېشاني رفع کړي، په دې حالت کې الله جل شأنه ته پناه وړي، له هغه نه استمداد غواړي، له هغه نه مرسته غواړي او په اخلاص سره د بندګۍ تعهد کوي، خو چې کله ځان بې نیازه وګڼي، له وفرت او کثرت سره مخامخ شي، نو بیا الله هېر کړي ا و خپل مؤکد تعهدات شا ته وغورځوي، او د الله جل شأنه په نسبت د شرک مرتکب شي، لکه چې قرآن عظیم الشأن فرمایي:

ÑG9gÜ $÷=ù ûïÏ!$ç9 ûüÅÎ=øƒèC ©!$#(qãŠ Å ùçµs9 'Î #(qç7Å2 ' #Œîù

ÇÎÈ bqäÎô çÎ #Œ) Î9s' <Î)

العنكبوت:۶۵

کله چي په کشتۍ کي سپاره شي نو په داسي حال کي الله مرستي ته رابلي چي ده لره د خپل ديانت خالصوونکی دي، (د دې تعهد کوي چي له الله تعالی پرته به د بل چا عبادت او بندگي نه کوي) خو کله چي هغوی د وچي لوري ته وژغوري ناڅاپه بيا شرک کوي.

دلته په بېړۍ کي د سپرېدو يادونه د دې لپاره شوې چي په بېړۍ کي د انسان رابطه له ډېرو هغو شيانو سره قطع شي چي په واک کي ئې وو، ټول هغه وسائل، ذرايع او امکانات چي په اختيار کي ئې وو، د ده مرسته ئې کوله، ده پرې اعتماد کولو، اوس ئې ارتباط ورسره شلېدلی، په هغه حساب نشي کولی ، په هغه تکيه او اعتماد نشي کولی، د ده مرسته نشي کولی، کله چي وگوري په کشتۍ کي له سپرېدو سره سم ئې له ټولو دغو وسايلو لاس قطع شوی، د سيند له څپو سره مخامخ دئ خو داسي څه ورسره نشته چي له خطره ئې وژغوري، نو په دې وخت کي الله تعالی ته مخه کړي، مرسته ترې غواړي، اوږدې اوږدې دعاگاني ورته کوي، د خطر په زياتېدو سره نه يوازي د ده دعاگاني اوږدې او پرله پسې شي بلکي له الله تعالی سره ژمنه کوي چي که له خطره ئې وژغوري په اخلاص او صداقت سره به د ده بندگي کوي، خو کله چي څپې تم شي، خطر پای ته ورسېږي، الله تعالی ئې روغ رمټ ساحل ته ورسوي، بيا نو په دې ژغورني

(c) ketabton.com: The Digital Library
او نجات کي له الله تعالی سره بل څه او بل څوک شریکوی، خپلي مخکني ژمني هېري کړي، مخکني حالت ته وګرځي، طمعه ئې له الله تعالی پرته له نورو او اعتماد ئې له الله تعالی پرته پر نورو شي!!

دا آیت نه یوازي د خطرونو او ګواښونو په وخت کي د انسان حالت او له الله تعالی سره د ده د تعلق څرنګوالی په دقیقه توګه انځور کړی بلکي په دین کي د اخلاص حقیقت ئې هم موږ ته واضح کړی. په دین کي د اخلاص معنی دا ده چي انسان له الله تعالی پرته په بل چا اعتماد و نه لري، له بل چا طمعه ونه لري، په بل څه باندي توکل او تکیه ونه کړي، طمعه ئې یوازي له الله وي، او د دعاء لاسونه ئې یوازي د الله تعالی په وړاندي لوړ کړي وي، داسي وګڼي چي په دي عالم کي له الله تعالی پرته داسي څه نشته چي د ده مشکل حل کړی شي، د ده اړتیاوو ته ځواب وویلی شي، او د ده مرسته وکړی شي، نو ځکه ئې هم طمعه له الله تعالی وي او هم ئې اعتماد پر الله تعالی، دې حالت ته په دین کي اخلاص وایي.

ته چي هر څومره د الله تر څنګ په بل څه حساب کوې، په هغه اعتماد او بروسه کوې، هغه ته امید ساتې او له هغه نه طمع کوې، دې حالت ته د شرک حالت وایي، خو کله چي ستا حالت هغه چا ته ورته شي چي په بېړۍ کي سپور دئ او د طوفان څپو احاطه کړی، هري خوا ته چي سترګي اړوي داسي څه په نظر نه ورځي چي د ده مرسته وکړی شي، نو الله جل شأنه ته مخه کړي او له هغه مرسته غواړي، خپل دین د هرراز شرک له شوائبو پاکوي، په اخلاص سره د الله تعالی د بندګۍ تعهد کوي، له الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعالی سره ژمنه کوي یوازې د ده عبادت به کوي، له ده سره به په عبادت او بندګۍ کې بل څه او بل څوک نه شریکوي، ستا دا حالت په دین کې د اخلاص او سوچه والي په معنی دئ، او که ستا حالت د هغه چا په څېر شو چې د طوفان له څپو ژغورل شوی، ساحل ته روغ رمټ رسېدلی، خو په دې ژغورني کې له الله تعالی پرته د بل چا د مرستې او عنایت په اغېز باور لري، او خپل نجات د نورو عواملو مرهون ګڼي، له الله تعالی سره خپلې ژمنې هېروي او د مخکنيو شېبو اخلاص له لاسه ورکوي، نو تا د الله تعالی په نسبت شرک کړی.

همدا مطلب قرآن عظیم الشأن، د روم د سورې په "۳۳" آیت کې داسي توضیح کوي:

çZB Og%#Œ& #Œ) Oêïhø) ûüÎ•ŸB Nå® (ïqãŠ ŽãÑ ¨ $Z9$¡§ B #Œ)r

ÇÌÌÈ bqäÎô³ç Nåkîh•Î/ NåkÏiB ×,ƒÌsù #Œ) pHq‘

کله چې خلکو ته څه تکلیف او سختي ورسېږي، "له ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي" خپل رب په داسې حال کې مرستې ته رابللي چې د هغه لوري ته رجوع کوونکي وي "په پوره انابت سره الله تعالی ته دعاء کوي او مرسته ترې غواړي" خو کله چې (الله تعالی) له خپل لوري کومه پېرزوینه وروڅکي "د کوم رحمت او پېرزوینې خوند وروڅکي او له رحمت نه ئې برخمن کړي" ناڅاپه د دوی یوه ډله د الله په نسبت شرک کوي.

یعنې د مصیبتونو، ستونزو او کړاوونو په وخت کې په ټول انابت سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ته رجوع کوي، خو چي کله الله جل شأنه خپله پېرزوېنه او رحمت د دوی په حال شامل کړي، بیا د الله په نسبت د شرک مرتکب شي.

همدا راز فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

لقمان: ۳۱-۳۲

نه گورې چي کشتۍ د الله په فضل سره په بحرونو کي مخ په وړاندي درومي، تر څو خپل آيتونه تاسو ته وښيي، يقيناً په دې کي هر صبر کوونکي شکور بنده لره نښي دي او کله چي څپې هغوی د سيورو په څېر وپوښي، "څپې ئې احاطه کړي، په دې حالت کي" الله پداسي حال کي مرستي ته رابلي چي په دين کي ورته مخلص وي، خو چي کله ئې د وچې په لوري وژغوري "په نتيجه کي به ئې گورې چي يوازي" د دوی ځيني مقتصد او منځ لاري وي، او زموږ له آيتونو نه انکار نه کوي مگر هر عهد ماتوونکی او ناشکره.

يعني څوک چي د الله د نعمتونو قدر کوي، له ستونزو او کړاوونو سره د مخامخېدو پر مهال د صبر لار غوره کوي، هغوی ته په دې وينا کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېري نښي او لارښووني دي، معنی ئې دا ده: چي الله جل شأنه بحر درته مسخر کړی، په دې عالم کي ئې داسي ضوابط او سنن وضع کړي چي ته له هغوی نه په استفادې سره کشتۍ جوړه کړی شې، څوک چي د نعمتونو قدر پېژني او د منعم شکر په ځای کوي، په دې مقدمه کي يقينا هغوی لره نښي دي. او دا چي ګورئ کله کشتۍ په بحر کي له طوفانونو سره مخامخ او د بحر له څپو سره ټکر شي، خو الله جل شأنه ئې له خطره وژغوري او د نجات ساحل ته ئې ورسوي، په دې کي صبر کوونکو لره دا لارښوونه ده چي که دوی هم له داسي ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي او صبر وکړي کشتۍ به ئې له څپو روغه تېره ږي او ساحل ته به رسېږي، خو تر ساحله پوري تر رسېدلو له طوفانونو سره مخامخېدل شته او له موجونو او څپو سره ټکرونه په مخکي دي، پدې کي هر شاکر او صابر بنده ته ډېري نښي دي.

همدا راز فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

یونس:۲۱-۲۳

او کله چي خلکو ته د پېرزويني څه خوند وروڅکو، وروسته له هغه چي كوم كړاو وررسېدلی وي، نابېره له دوی سره زمونږ د آيتونو په اړه د مکر اراده راپيدا شي. ورته ووايه: الله تعالی په مکر کي تر ټولو سريع دئ، بيشکه چي زمونږ رسولان ستاسو مکرونه ليکي، الله هغه ذات دئ چي تاسي په وچه او اوبو کي بيايي، تردې چي تاسي په کښتۍکي وئ او کښتۍ له سورو سره يوځای د ملايم او خوندور نسيم سره وخوځي او پدې سره خوشحاله شي، خو ناڅاپه تېز باد او طوفان وربانديي راشي او له هر لوري څپې وربانديي راتاو شي او گمان وکړي چي محاصره شول، پدې وخت کي الله ته پداسي حال کي دعاء کوي" او مرسته ترې غواړي چي په خپل" ديانت کي ورته مخلص شوي وي او وايي: که دي لدې نه وژغورلو نو حتماً به شکر کوونکي بندگان وو، خو کله چي نجات ورکړو بيا د خپل تعهد خلاف په ناحقه په زمکي کي سرکشي او بغاوت کوي. اې خلکو! په يقين

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره چي ستاسي سرکشي او بغاوت ستاسي په ضرر ده " دا درکړی شوی فرصت " د دنیوی ژوند یوه متاع ده، بیا مو زمونږ لوري ته راتګ دئ او په هغه څه به مو خبر کړم چي تاسو کول.

ګورئ چي د کښتۍ په خوځېدو او د نرم باد په لګېدو سره خوشحاله شي، خو کله چي تند او تېز بادونه د دوی لوري ته مخه کړي، او د طوفان څپې ئې احاطه کړي، حالت ورته داسي وبرېښي چي د نجات ټولي لاري تړل شوې، د نجات هیڅ لاره په نظر نه ورځي، داسي څه په لاس کي نه لري چي اعتماد پرې وکړي او طمعه ترې ولري، نو الله جل شأنه ته مخه کړي، هغه ته د دعاء لاسونه اوچت کړي، په داسي حال کي چي په خپل دیانت کي د اخلاص ژمنه کوي، وایي: که مونږ ته له دې مشکل او مصیبت نه نجات راکړې نو حتماً به ستا له شاکرو بندګانو څخه وو، ځان به ستا د دې او ټولو نورو نعمتونو مرهون او پوروړي ګڼو، خو کله چي هغوی له کړاوه وژغوري ناڅاپه به ګورې چي د خپلو مخکنیو تعهداتو په خلاف به هغوی په زمکه کي په ناحقه تېری او بغاوت کوي، هغه ژمني به ترې هېري وي چي ویل ئې: که مو وژغورې نو بیا به ستا مخلص بندګان وو!!

همدا راز فرمایي:

$ـ=ù $ـVـí$% ـ& #%ـä$% ـ& ـyـiـîـY f ـ $R%æŠ ـØ 9$ ` » ¡ RـY$¡§ B #Œ ـr

7ـ ‹ . ¼ـçـ¡ B ـÑ 4ـÎ $Yãـ ƒ ـ©b(Ÿ2 ـB ¼ـçـÑ ـçـã $Zـ± .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چي انسان ته څه تکلیف ورسېږي، نو په داسي حال کي موږ مرستي ته بلي چي په اړخ به پرېوتی وي، یا به ناست وی، یا به ولاړ وي "په هر حالت کي به مسلسل الله تعالی ته دعاء کوي او مرسته به تري غواړي، که په اړخ پروت وي، یا ناست وي یا ولاړ او روان وي دعاګاني به کوي"، خو کله چي ده ته هغه رسېدلی مصیبت لري کړو بیا به داسي درومي لکه چي موږ ئې له هغه تکلیف نه خلاصون ته نه وو وربللي "موږ ته ئې دعاء نه وه کړې او په هغه مشکل وخت کي ئې له موږ نه مرسته نه وه غوښتې، الله تعالی به هم هېر کړي او له الله تعالی سره خپل ټول تعهدات او ژمني هم"، مسرفینو ته خپل عملونه داسي ښاېسته او مزین کړی شوي.

په دې ټولو آیتونو کي ګورو چي له الله تعالی سره د انسان د تعلق څرنګوالی او عبادت ئې په دې پورې مربوط دئ چي هغه له الله نه د استعانت په اړه څه تصور لري، په کومو لحظاتو کي چي هغه د نیازمندۍ او احتیاج احساس وکړي، ګورو چي دعاء کوي، عبادت کوي، تعهد کوي او الله جل شأنه مرستي ته رابلي، خو چي کله هغه ته د بې نیازۍ او استغنا تصور پیدا شي، بیا ګورو چي عصیان او سرکشي کوي، بغي او طغیان کوي. په دې ترتیب معلومېږي چي هر څو مره انسان د الله جل شأنه په نسبت پراخ او زیات معرفت ولري، د الله د ربوبیت او د هغه د رحمت د آثارو په اړه او دا چي په دې عالم کي د امورو تدبیر د هغه په اختیار کي دئ، هر څومره چي په دې باب وسیع معلومات ولري، همدومره به د الله تعالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبادت کوي او له هغه نه به مرسته غواړي.

استعانت څو صورتونه لري:

یو صورت ئې دا دی چې ته له چا نه د هغه په غیاب کې مرسته وغواړې، په دې گمان چې هغه له لرې تا گوري او ستا غږ اوري، داسې استعانت له الله جل شأنه نه پرته له بل هیچا نه جائز نه دئ. بل صورت ئې دا دئ چې ته په ورځني عادي معاملاتو کې له چا نه مرسته غواړې، په هغه عادي معاملاتو کې چې خلک عادتاً او معمولاً له یوه بل نه په هغه کې مرسته غواړي، مثلاً د اوبو گیلاس راکړه! دراوازه در سره بنده کړه ! قلم دې راکړه او هغه کتابچه راکړه، پدې عادي شیانو کې غوښتنه جائز ده خو استغنا غوره ده. خو سوال کول، له چا نه څه غوښتل او گدایي حرام ده، اسلام د دې نه ممانعت کوي، څوک چې په دنیا کې سوال کوی، د قیامت په ورځ به هغه د الله په وړاندې داسې ودرېږي چې پر مخ به ئې غوښه نه وي، سپک او ذلیل به وي، سوال حرام دئ، په عادي معاملاتو کې غوښتنه او مطالبه جائز ده، خو صحابه وو له دې نه هم ډډه کوله، د هغوی په شان کې راځي چې څوک به په آس سپور وو، متروکه به ئې په زمکه ترې ولوېدله، د دې په ځای چې چا ته ووایي: مرسته را سره وکړه او دا راکړه، له دې نه ئې هم استغنا کوله، په خپله به له آس نه کوزېدو او هغه به ئې رااخیستله، هغوی غوښتل چې په ځان بسیا وي، چا ته ئې لاس اوږد نشي، له چا نه مرسته و نه غواړي، د بل مرسته وکړي، خو له هیچا نه څه و نه غواړي، که څه هم دا جائز ده خو د کمال تقاضا دا ده چې انسان له دې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم ډېره وکړي.

خو د چا په غیاب کي له هغه نه مرسته غوښتل دا له الله جل شأنه نه پرته له بل هیچا نه جائز نه ده، دا چي څوک ګمان وکړي، بل په غیاب کي د هغه په حال واقف دئ، د هغه غږ اورېدلی شي، او مشکل ئې رفع کولی شي، دا امید او طمع له الله جل شأنه نه پرته له بل هیچا نه جائز نه ده. همدا وجه ده چي موږ مکرر وایو: $ƒÎ , $ƒÎr ‰ç7èR , üëGóϛ Úú: خاص ستا عبادت کوو او یوازې له تا نه مرسته غواړو، نه له ملائکو، پیغمبرانو، اولیاءالله، پیرانو، شیخانو، قبرونو او زیارتونو نه او نه له الله جل شأنه نه پرته له بل چا نه، هر څه او هر څوک چي وي، له هغه نه مرسته غوښتل حرام، ناجائز او شرک ده، یوازې الله جل شأنه عالم بالغیب دئ، او هغه د دعاګانو اورېدونکی او منونکی دئ. موږ هره ورځ په وار وار، لږترلږه دوه دېرش ځله په لمانځه کي له الله سره مکرر تعهد کوو چي یوازې ستا عبادت کوو، او یوازې له تا نه مرسته غواړو إیاک نستعین، لکه چي یوازې ستا عبادت کوو همدا راز یوازې له تا نه مرسته غواړو.

خو تداوي کول، د جنګ لپاره زره اغوستل او د وسائلو نه کار اخستل، نه یوازې دا چي له الله جل شأنه نه د استعانت او مرستي غوښتلو سره منافي نه ده، بلکي موږ دین په دې مکلف کړي یو چي مریض شو تداوي وکړو، د ځان حفاظت وکړو ، تداوی او د ځان حفاظت، شرعي واجب او فرض دئ، خو په دې عقیده به یو چي په تداوي او تدبیر باندي الله جل شأنه اثرات او نتایج مرتب کوي، الله د هر مرض لپاره دوا پیدا کړې، خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا په خپله او مستقل بالذات نتيجه نه ورکوي، الله جل شأنه په دې باندي نتائج مرتب کوي، موږ په کارونو کي تدبيرونه کوو، جنګ ته ځو؛ زره اغوندو، خندقونه کينو، صفوف منظم کوو، د صف په مقدمه او په آخر کي د احتياط لپاره خاص افراد موظف کوو، پيره داران ټاکو، دا ټول کارونه، نه يوازي جائز دي، بلکي شرعي او ديني مکلفيتونه او وجائب دي، په دې ټولو کي زموږ عقيده دا ده چي په دې باندي نتائج الله جل شأنه مرتب کوي او عاقبت د الله په واک کي دئ.

دا مطلب چي رجاء، تمه او اميد به صرف له يوه الله نه وي، او يوازې له همغه يوه الله نه به مرسته غواړو، د قرآن عظيم الشأن په ګڼ شمېر آيتونو کي راغلي لکه چي فرمايي:

$èJÛr $]ìöz qçã÷Š$r $gÅ»n=ô¹Î) y‰÷èt/ ÇÚö‘F{$# †Îû (#r߉šøÿè? Ÿwr

ÇÎÏÈ tûüÏZÅ¡ósßJø9$# šÆÏiB Ò=ƒÌs% «!$# |MuH÷qu‘ ¨bÎ) الاعراف:۵۶

په زمکه کي د هغې له اصلاح نه وروسته فساد مه کوئ، او الله په وېره او اميد سره مرسته ته رابلئ، "په داسي حال کي چي هم له هغه وېرېږئ او هم طمع او هيله ترې لرئ، دعاء ورته کوئ، په دې حالت کي ئې مرستي ته دربلئ او له هغه نه استعانت غواړئ" يقيناً چي د الله رحمت نېکانو ته نږدې دئ. "ځوک چي نېک وي، الله به د خپل رحمت او پېرزويني سيوری پرې غوړوي، هغوی به د الله تعالی رحمت ځان ته نږدې ومومي.

همدا راز فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

šú ïÆ$ žc Ĵ ÿã ÷qãÜGÖ$ @WB >ÎÃ ã $Z9$ $gƒ'»ƒ

bÎr ¼ç9 ÷qãJGô $Èr $Ï$/è ÷q)ÿ ` 9 « $ÈrB `Ë šc qãô?

Ü 9$Ö9$ # ãÊ ç‡B çrä ÉZFó„ ž $ø© Ü $/%!$ ãô„

ÇÐÌÈ Ü qãÖJ9$ الحج:۷۳

اې خلکو! یو مثال راوړل کېږي، ورته غوږ شئ: بیشکه څوک چې تاسي له الله پرته خپلي مرستې ته رابولي، یو مچ هم نشي پیدا کولی او که دا مچ څه ترې وتښتوي نه ئې شي ترې ژغورلی، طالب او مطلوب دواړه بې وسه شول، د الله تعالی قدر ئې لکه څنګه چې له ده سره ښایي ندی پېژندلی، بیشکه چې الله زورور عزتمند دئ.

یعني له الله تعالی نه پرته چې تاسي له بل هر څه او هرکس نه مرسته وغواړئ، که دا په آسمان کي وي او که په ځمکه کي، انسان وي که پرښته، ژوندی وي که مړ، یو هم نشي کولی یوه وړه او حقیره حشره پیدا کړي او که دا حشره څه ترې وتښتوي نو د هغه د ژغورني توان هم نه لري، نه څه شی پیدا کولی شي او نه ئې ژغورلی شي، په دې معامله کي طالب او مطلوب دواړه کمزوري او بې وسه دي، مطلوب کمزوری او بې وسه دئ ځکه چې نه د کوم څیز د خلقت او پیدا کولو توان لري او نه پر نورو د حکمرانۍ او واکمنۍ قدرت ورسره شته او طالب ځکه کمزوری او ضعیف دئ چې پداسي یوی بې وسه او کمزوری متکاء ئې تکیه وکړه او مرسته ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترې وغوښتله چې د هيڅ څه واک او توان نه لري. وَ إِن يَسلُبهُمُ الذُّبَابُ شَيْئاً لا يَستَنقِذُوهُ مِنْهُ: كه چېرې دا مچ له دوی نه څه وتښتوي له هغه نه ئې ژغورلی نشي، ضَعُفَ الطالِبُ وَ الْمَطلُوبُ: طالب او مطلوب دواړه ضعيف او ناتوانه شول، هم دا مطلوب ضعيف او ناتوانه دئ، دومره چې يوه حقيره حشره هم نشي پيدا کولی، نه يوازې پيدا کولی ئې نشي بلکې که هغه ترې څه وتښتوي ترې خلاصولی ئې هم نشي، نه په پيدايښت کې څه اثر لري او نه په ژغورنه او نجات کې څه اغېز، لکه څرنګه چې په خلقت او پيدايښت کې هيڅ ونډه نه لري، د امورو په تدبير کې هم دومره بې وسه او ناتوانه دئ چې د مچ په شان له حقيرې حشرې نه څه نشي ژغورلی، او طالب "هغه څوک چې له بل نه مرسته غواړي، هغه هم ضعيف شو، دا ځکه چې چا په ناتوانه او ضعيف شي تکيه او بروسه وکړه هغه هم ضعيف شو.

موسی عليه السلام خپل قوم ته وايي:

ﻬ Ú ötF$žc Î (#ÿrçŽÉ9ô¹$#ur «!$$Î/ (#qãYŠÏètGó™$# ÏmÏBöqs)Ï9 4ÓyqãB A$s%

ÇÊËÑÈ šúüÉ)FßJù=Ï9 èpt6É)»yèø9$#ur (¾ÍnÏŠ$t6Ïã ô`ÏB âä!$t±o„ `tB $pkèOÍ‘qãƒ

الاعراف:۱۲۸

موسی خپل قوم ته وويل: له الله نه مرسته وغواړئ او صبر وکړئ، يقيناً چې زمکه د الله ده، له خپلو بنده ګانو نه چې چاته وغواړي په ميراث ئې ورکوي، او نېکمرغه پايله او عاقبت د پرهېزګارانو دئ.

ګورئ چې موسی عليه السلام خپل قوم ته څو توصيې کوي: يوازې

(c) ketabton.com: The Digital Library
له الله تعالی نه مرسته وغواړئ، د مشکلاتو او ستونزو په وړاندي صبر وکړئ او په دې خبري باور ولرئ چي د زمکي ټولواک الله تعالی دئ، دا پر بېکړه هغه کوي چي چا ته ئې په میراث ورکړي، خپل قوم ته د موسی علیه السلام وینا په دغو اساسي خبرو کي راخلاصه کوي: یوازې له یوه الله نه استعانت، د ستونزو او کړاوونو په وړاندي صبر او په دې خبرې یقین درلودل چي د زمکي مالک الله دی او د دې فیصله به الله کوي چي له خپلو بندگانو نه ئې چاته په میراث ورکړي، له بل چا نه د دې طمع مه لرئ چي هغه د زمکي وراثت تاسو ته وسپاري، او په دی خبرې باور درلودل چي د پرهېزگارانو عاقبت نېک دئ او وروستۍ فتحه او بریا د دوی ده.

باید وگورو چي دلته له پرهېزگارانو نه مراد څوک دي؟ کومو پرهېزگارانو به الله تعالی زمکه په میراث ورکوي؟ د آیت لومړۍ برخه ئې موږ ته رامعرفي کوي، دا پرهېزگاران هغه دي چي له الله تعالی نه پرته له بل چا استعانت نه غواړي، له دې نه ځان ساتي چي له الله تعالی نه پرته بل چا ته لاس اوږد کړي، هغه چي د مشکلاتو په وخت کي بې صبره کېږي نه، د بې حوصلگۍ او بې صبرۍ نه ځان ساتي، او له دېنه هم ځان ساتي چي تصور وکړي چي له ا لله نه پرته بل څوک هم کولی شي چا ته اقتدار ورکړي او چاته د زمکي وراثت وسپاري، له دغو خبرو نه چي څوک ځان ساتي د همدغو پرهېزگارانو عاقبت غوره دئ او وروستۍ فتحه او بریا به د دوی په برخه کېږي.

لکه څنگه چي د فاتحې په سورې کي دغه آیت د سورې په صدر او

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځنۍ برخي کي راغلی، دري آيتونه تر دې مخکي او درې ترې وروسته او په منځ کي "Úú üĕGóŝ , $ƒÎr ‰Ǫè , $ƒÎ" : خاص ستا عبادت کوو او خاص له تا نه مرسته غواړو" لکه چي دا آيت د دې سورې لپاره محور دئ، همدا آيت او همدا مطلب د ټول قرآن لپاره محور دئ، يعني قرآن عظيم الشأن ټول په همدغه محور څرخېږي، د پيغمبرانو د دعوت خلاصه همدا ده، د قرآن عظيم الشأن د بلني او د دعوت تر ټولو ستر او محوري مطلب همدغه دئ (Úú üĕGóŝ , $ƒÎr ‰Ǫè , $ƒÎ) او همدا له الله سره د انسان د تعلق او رابطې څرنګوالی ښيي، او په الله جل شأنه باندي د ايمان ستره تقاضا همدا ده.

له الله جل شأنه سره کلکه مينه

نن په الله جل شأنه باندي د ايمان له غوښتنو څخه يوه بله اساسي غوښتنه چي هغه له الله سره مينه او محبت ده توضيح کوو.

انسان يا په دې خاطر له يوه شي سره مينه ساتي چي د هغه ذات، د هغه ښايست او د هغه جمال او کمال د دې باعث او مشوق وي چي انسان له هغه سره مينه وساتي او يا په دې خاطر چي هغه د ده په ژوند کي څه اثر لري، د هغه د انعام او پېرزوينې مرهون وي.

مور په دې خاطر هم بايد له الله سره مينه ولرو چي هغه زموږ پيدا کوونکی دئ، زموږ پالونکی او ساتونکی دئ، موږ ته رزق او روزي راکوي، هغه زموږ منعم دئ، او په دې خاطر هم چي هغه د ټولو ستاينو وړ دئ، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولومحامدو او ښېګڼو خاوند دئ او د کمال خاوند دئ. موږ له الله جل شأنه سره په دې خاطر هم مينه لرو چي هغه د کمال خاوند دئ، او په دې خاطر هم چي هغه زموږ منعم دئ، موږ د هغه د پېرزوېنو مرهون يو.

له الله سره بايد انسان هومره مينه ولري چي دا مينه په بلي هري ميني غالبه وي او په دغه مينه کي هيڅ شی انسان له الله سره برابر نه کړي، دا شديده مينه په الله باندي د ايمان بله غوښتنه او تقاضا ده، لکه چي قرآن فرمايي:

«Ï $ÉΖ¨9$# zÏΒuρ ä‹Ï‚−Gtƒ ÏΒ Èβρߊ «!$# #YŠ#y‰Ρr& öΝåκtΞθ™6Ïtä† Éb=ßsx. «!$# (šÏ%©!$#uρ (#þθãΖtΒ#u ‘‰x©r& $;6ãm °! 3 öθs9uρ “ttƒ šÏ%©!$# (#þθßϑn=sß øŒÎ) tβ÷ρttƒ z>#x‹yèø9$# ¨βr& nο§θà)ø9$# ¬! $YèŠÏΗsd ¨βr&uρ ©!$# ߉ƒÏ‰x© É>#x‹yèø9$#

البقره:۱۶۵

او له خلکو نه ځيني له الله پرته داسي سيالان نيسې چي له الله سره د مينې په څېر ورسره مينه کوي او هغه خلک چي ايمان ئې راوړی، د الله په مينې کي ډېر شديد دي. او کاش ظالمان په هغه څه پوه شي چي د عذاب د ليدو په وخت کي ئې په خپلو سترګو ګوري، چي يقيناً ځواک ټول الله لره دی او الله سخت عذاب ورکوونکی دئ.

دلته هغه ځوک معرفي شوی چي مشرک دئ، په مينه او محبت کي ئې له الله سره ند او سيال نيولی او له الله جل شأنه نه پرته د نورو سره هومره مينه ساتي لکه له الله جل شأنه سره، يا ئې په دې خاطر بل څه د الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

جل شأنه ند او سیال نیولی چي له هغه نه طمعه لري او د همدې طمعې او توقع په خاطر له هغه سره مینه کوي او یا دا چي په محبت او مینه کي ئې هغه د الله جل شأنه سیال او ند نیولی دئ. خو د دوی په مقابل مؤمنان داسي معرفي کوي: وَ الّذِینَ ءَامَنُوا اَشدٌ حُبًّا لِّلّهِ : او هغه چي ایمان ئې راوړی له الله سره په مینه کي ډېر شدید، کلک او قوي دي.

وروسته فرمایي: ö r • ƒ “ $ %ïû ß‰ pκ ‰ Ï‰ Î ƒ ‹•ƒ Ÿb $ ‹è # › < &b $ $)§ o ‰ ⊥

_ Ü‹ Y $ r &b $ ‹ © ‰ ïƒ ƒ %‰ $ ‹è # ‹ É : او کاش ظالمان په هغه څه پوه شي چي د عذاب د لیدو په وخت کي ئې په خپلو سترګو ګوري، چي یقیناً ټول ځواک الله لره دئ او الله سخت عذاب ورکوونکی دئ.

د دې برخي بله ژباړه خو کمزورې ژباړه داسي ده: او که یو لیدونکی هغه کسان چي ظلم ئې کړی هغه مهال وګوري چي دوی د الله عذاب وګوري، نو په دې خبره به پوه شي چي قوت ټول الله لره دئ او دا چي الله جل شأنه د شدید عذاب خاوند دئ.

دوی په دنیا کي له الله نه پرته له بل چا طمعه درلوده او ګمان ئې کاوو چي د هغوی په لاس کي هم څه قوت شته، د همدې لپاره ئې هغه له الله جل شأنه سره ند نیولی وو او د الله تعالی سیال ئې ترې جوړ کړی وو او یا په دې خاطر چي له الله جل شأنه نه پرته د بل چا له عذاب نه وېرېدل، خو چي د الله عذاب وګوري په دې خبره به پوه شي چي د قوت مالک یوازي الله دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چي په دنیا کي د نورو خلکو له عذاب او مؤاخذې نه وېرېدل په کار وه چي د دې په ځای له الله جل شأنه نه وېرېدلی او په ځای د دې چي بل چا ته ئې طمع، توقع او انتظار وو؛ له الله جل شانه نه ئې طمعه درلودی.

همدا راز قرآن عظیم الشأن فرمایي:

ßã rør Nä3çq±z Jr Nà2 ät/ör Nä.ät/#ä b%. bÎ @è

$dŠ$¡. bö±øƒB ×ot»pgÏBr $dqßJçFøùu%tIø$# ãA ºuqøBr ö/ä3è?uŽ±Ïtãr

3$gÅr ¾Ïlqß'r «! $#šÆ ÏB Nà6 øŠs9Î) ¡=ymr& $gRöqÊös? ß3Å»|¡Br

"Ÿ wö ª! $#r ¾ÍnÌøBr'Î ª! $#š† ÎAù'tƒ 4Ó®Lym (#qÝÁ/u‘Iu ¾Ïd$ygÅ™ ’Îû

ÇËÍÈ šúüÉ)Å¡»xÿø9$# tPöqs)ø9$# التوبه: ۲۴

(ورته) ووایه: که ستاسو پلرونه، ستاسو زامن، ستاسو ورونه، ستاسو ښځي، ستاسو خپلوان، ستاسو هغه مالونه چي ذخیره کړي مو دي، هغه تجارت چي د بازار د سوړوالي او کساد نه ئې وېرېږئ او هغه بنګلې چي ورسره مینه ساتئ، (که دا ټول) تاسو ته له الله نه، د هغه له پیغمبر نه او د الله په لاره کي له جهاد نه غوره وي نو انتظار وکړئ تر څو الله خپله فیصله صادره کړي، او الله دا فاسق قوم نه هدایت کوي.

د دنیا هر هغه څه چي انسان ورسره مینه ساتي په دې آیت کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

راخلاصه شوي، که تعلقات دي، دوستان او خپلوان دي، که شتمني، مال، دولت، تجارت او بنګلې دي، هر څه چي دي دا ټول يوې خوا ته او الله، د هغه پيغمبر او د الله په لاره کي جهاد بلي خوا ته، که ستا مينه او محبت له دغو سره وي او هغه تاسو ته له الله نه، د هغه له پيغمبر نه او د الله تعالی په لار کي له جهاد نه غوره وي، نو دا کسان فاسقان دي او د الهي هدايت دروازې د هغوی پرمخ تړل شوې دي، الله ئې نه هدايتوي او له الهی هدايت نه محروم دي.

دا د انسان دايمان د تللو لپاره ستر معيار او ملاک دئ، په دې سره هره لحظه انسان خپل ايمان سنجولی شي، هره لحظه د دې سوال راپيدا کېږي چي آيا ته ايمان ته ترجېح ورکوې، الله ته، د هغه پيغمبر ته، او د الله په لاره کي جهاد ته او که پلار، زامنو، ورونو، خپلوانو، ښځې، مال، تجارت او بنګلو ته ترجېح ورکوې؟ انسان هره شېبه د خپل ايمان په اړه د همدغه معيار او ملاک او تلي په اساس قضاوت کولی شي، د چا چي تر الله نه د دې شيانو سره محبت زيات وي، هغوی فاسقان دي، د الله له هدايت نه محروم دي، د هغوی پرمخ د هدايت دروازې تړل شوې دي.

همدا راز فرمايي:

ª! $'ÎÛ $ öq¡ ù ¾ÏhZÏfš `ã NäÝB £ÅÖöf `B (qã#B#ä ûïÏ%©!$$k'š7

ûïÏ÷y»3ø$'?ã ó÷Ïã& ûüÏZBs÷Gß$'?ã ÆÎ& yçRqöÏar NåÎä 5öq)Î

(c) ketabton.com: The Digital Library

@ô ù 7 ï Œ 5 íw pBö bqè$ƒ† Ÿr « $È‹î™ ’î šc r%g»ã

ÇÏÈ DŠîæ ì År ª! $r ã$±„ `BïšÏsã« $ المائده:۵۴

اې مؤمنانو! که له تاسو نه څوک له خپل دين نه په شا شو نو الله به ډېر ژر داسي قوم راپيدا کړي چي دوی پر ده ګران وي او دئ پر دوی ګران وي، پر مؤمنانو تواضع کوونکي او پر کافرانو ځان برګڼونکي، د الله په لار کي به جهاد کوي او د هېڅ ملامتوونکي له ملامتولو به نه وېرېږي، دا د الله فضل دئ، هغه چا ته ئې ورپه برخه کوي چي دئ ئې غواړي او الله پوه د وسعت خاوند دئ.

دلته مؤمنانو ته دا ډاډ ورکړی شوی چي د منافقينو په بېلېدو او له کافرانو سره د دوی په ملګرتيا مه غمجن کېږئ، که څوک مسلمانان کمزوري وګڼي، د دوی له ملګرتيا لاس واخلي، مرتد شي، کافران ورته ځواکمن معلوم شي، هغوی ته د ذلت سر ټيټ کړي، نو الله تعالی به د دوی په عوض کي داسي مؤمنان راپيدا کړي چي دا صفات به لري:

- پر الله تعالی به ګران وي.
- دوی به له الله تعالی سره مينه لري.
- تر مؤمنانو به ځان لوړ نه ګڼي، هغوی ته به د حقارت په سترګه نه ګوري، کمزوري او ضعيف به ئې نه شمېري، هر يو به تر ځان لوړ او تر ځان زيات د عزت خاوند بولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- تر کافرانو به ځان لوړ ګڼي، د هغوی په وړاندي به سر نه ټيټوي، هغوی ته به د عزت او درناوي په سترګه نه ګوري.
- د الله تعالی په لار کي به جهاد کوي.
- د هيچا له ملامتولو به وېره نه لري، نه به د چا د تبليغاتو پروا کوي او نه ئې د سپکو سپورو خبرو.
- دا د الله تعالی فضل دئ، هغه چا ته ئې په برخه کوي چي د دې وړ ئې وګومي.
- الله تعالی د پراخ فضل خاوند دی او پوهېږي چي څوک د ده د فضل وړ او مستحق دئ.

ګورئ چي په دې مبارک آيت کي نه يوازي له الله تعالی سره مينه د ايمان تقاضاء ښودل شوې بلکي د مؤمنانو درناوی هم د ايمان نښه ګڼل شوې، واقعي مؤمنان هغه دي چي د مؤمنانو په نسبت د لويي او الوړوالي احساس نه کوي، ځان تر دوی لوړ، ستر، او اوچت نه ګڼي، بلکي مؤمنان تر ځان لوړ او ځان تر دوی ټيټ ګڼي، دا ځکه چي هغه د ايمان په رڼا کي قضاوت کوي، له الله سره ئې مينه وي، همدا مينه او محبت په دې منتهي کېږي چي د ايمان خاوندان با عزته وګڼي او سپک او حقير ئې و نه شمېري، او د کافرانو په نسبت د عزت، لوړوالي او غوره والي احساس کوي.

الله تعالی هم واسع دئ او هم عليم او ښه پوه، پېرزوېنه ئې ډېره زياته او پراخه ده، دا ځکه چي هغه واسع دئ، او په دې پوهېږي چي چاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه ورکړي، خپل فضل د چا په حال شامل کړي؟ څوک د دې مستحق او وړ دی؟ دا ځکه چي هغه عليم دئ، پوهېږي چي څوک د ده د پراخ او وسيع فضل مستحق دئ؟ څوک د دې وړ دئ چي خپل فضل ورپه برخه کړي او له هغي ډلي څخه ئې وګرځوي چي الله ورسره مينه لري او دوی له الله سره مينه لري، د مؤمنانو په نسبت د ټيټوالي او انکسار او د کافرانو په نسبت د عزت او لوړوالي احساس کوي، د الله په لار کي جهاد کوي او د ملامتوونکي له ملامتولو نه وېرېږي، الله پوهېږي چي څوک د دې وړ دی چي په همدغه ډله کي ئې شامل کړي او د هغو کسانو په ځای ئې غوره کړي چي د الله د دين نه په شاتللي او مرتد شوي.

يوازي له الله نه وېره

لکه څنګه چي تاسو وليدل چي انسان به له الله سره هومره مينه ساتي چي دا مينه به په بلي هري مينې او محبت غالبه وي، هيڅ مينه به دې حد ته نه رسېږي او انسان به په خپلي ميني کي هم له الله سره ند، شريک او سيال نه نيسي، همدا راز به انسان يوازې له يوه الله نه وېره لري، له الله تعالی نه وېره، په الله باندي د ايمان بله تقاضا ده.

دا مطلب هم د قرآن عظيم الشأن د ګڼ شمېر آيتونو په ترڅ کي توضيح شوی:

لکه چي د انفال د سورې په دوهم آيت کي راځي:

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

يقيناً خبره دا ده بله نه ده چي مؤمنان هغه کسان دي چي کله د الله نوم واخستل شي نو زړونه ئې رېږدي او کله چي د ده آيتونه پرې ولوستی شي نو ايمان ئې لازيات مضبوط شي او پر خپل رب توکل کوي.

واقعي مؤمنان هغه دي چي د الله تعالی د نامه په اورېدو سره ئې زړونه رېږدي، د خدای د نوم له هيبته او له هغه نه د وېرې او خوف په وجه د دوی زړونه پرېږې، کله چي د الله نوم ياد شي، نو په دوی وېره او هيبت مسلط شي. دا هم د مؤمن د پېژندو لپاره ملاک دئ، په دې سره ته مؤمن انسان پېژندلی شې، ځوک چي د الله د نامه په وړاندي بې اعتنا او بې تفاوته وي، که د ده په وړاندي د الله نوم هم واخستل شي، په ده کي هيڅ تبديلي رانشي او زړه ئې له خوف او وېرې ونه پرېږی، او کله چي د الله آيتونه واوري ايمان ئې لازيات مضبوط نشي او پر خپل رب توکل او اعتماد نه لري، هغه دې په خپل ايمان ووېرېږي، لکه چي دلته قرآن په همدې صيغه فرمايي: وَ إِذَا تُلِيَت عَلَيهِمۡ ءَايَتُهُۥ زَادَتهُمۡ إِيمَناً وَ عَلى رَبِّهِمۡ يَتَوَكلُونَ: او کله چي د الله آيتونه پرې ولوستی شي د دوی ايمان تقويه کړي، د آيتونو په آورېدو سره ئې د الله تعالی په نسبت اعتماد او توکل زيات شي، يقين ئې پوخ شي، الله ته ئې اميد اضافه شي او په خپل رب توکل او اعتماد کوي.

د احد د جنگ نه وروسته، د دښمن ځيني مبلغين راتلل او په مدينه کي ئې دا تبليغات کول چي قرېشو لوی لښکر تعبيه کړی او په مدينې د لويي حملې اراده لري، ستاسو د ختمولو لپاره ئې پوره تياری نيولی، له دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ووېرېږئ، خو په ځای د دې چي د دښمن دا تبلیغات او راغونډ شوي فوځونه په دوی کي وېره او خوف راپیدا کړي، برعکس دا خبره د هغوی د ایمان د تقویي باعث شوه:

Ñèdö±÷z $ì Ñã9 ¡qã K_ 6% ¨ $Z9$bÎ â¨ $Z9$Ag9 A$% ûïÏ%$

ÇÊÐÌÈ @‹Å2 qè$Nèìr ª! $Z6ó m ¡q$%r $Y J ƒÎ Ñèdš#“ù

آل عمران: ۱۷۳

هغه چي خلکو ورته وویل: "د دښمنانو" ډېر خلک درته راغونډ شوي، له دوی نه باید ووېرېږئ، نو دې خبري د دوی ایمان لازیات کړ او ویل به ئې: الله مونږ ته کافي دئ، ځومره غوره پالونکی.

خو د همدغه کس په اړه چي د مؤمنانو په صفوفو کي ئې دا تبلیغات کول، هغوی ئې وېرول، او په هغوی کي ئې خوف او وېره راپیدا کوله، قرآن داسي فرمایي:

bÎ Èqè{ r Ñèdqè$, ? Ÿx ù ¼ çä$Š Ï9ö‹r& ß$ q©Ü± 9$ãNä3Ï9ºŒ $JRÎ

آل عمران:۱۷۵ ÇÊÐÎÈ ûüZÏB÷s•B Läê Zä

دا خو فقط شیطان وو چي خپل دوستان ئې وېرول، نو له هغوی نه مه وېرېږئ، له ما ووېرېږئ که مؤمنان یاست.

قرآن کریم همدې کس ته چي له کافرانو نه مؤمنان وېروي د شیطان لقب انتخاب کړی. دا یقیناً شیطان دئ چي خپل اولیاء وېروي، د چا چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیطان سره څه تعلق او رابطه وي او له هغه سره ئې دوستي قائمه کړې وي هغه به د شیطان د تبلیغاتو تر تاثیر لاندي راځي او په دې ترتیب به شیطان د هغه په زړه کي وېره او خوف راپیدا کوي، شیطان خپل اولیاء وېروي یا شیطان د خپلو اولیاوو او دوستانو څخه خلک وېروي.

ûüZBs÷B LôZä bÎ] Èqè {r Ndqè$, ? Xù

نو له دوی نه مه وېرېږئ، له مانه ووېرېږئ که ایمان لرئ.

که تاسو په رښتیا پر الله ایمان لرئ نو یوازې له یوه الله نه به وېرېږئ، د دښمن له فوځونو او لښکرو نه به وېره نه لرئ، کوم تبلیغات چي د دښمن په ګټه ستاسو په صفوفو کي، د دې لپاره روان دي چي په تاسو کي وېره او خوف راپیدا کړي، د دې تبلیغاتو نه به نه متاثره کېږئ، له دښمن نه به وېره نه لرئ، که تاسو رښتیا پر الله ایمان لرئ نو یوازي له مانه ووېرېږئ.

همدا راز قرآن عظیم الشأن د مؤمنانو په شان کي فرمایي:

$YJÛr $]öqz Nåk® bqãã÷‰tƒ ÆìÅ$ÒyJø9$# Ç`tã öNåkæ5qãZã_ 4]$ f tF?

ÇÊÏÈ bqà)ÏÿZãƒ öNßg»oYø%y— $£JÏBur السجده:۱۶

اړخونه ئې د خوب له ځای نه کناره شي، خپل رب له وېرې او طمعې سره رابلي او له هغه څه نه انفاق کوي چي موږ وررروزي کړي.

دلته د مؤمنانو حال بیانوي او فرمایي چي: د شپې له خوائې اړخونه له مضجع او د پرېوتو له ځای نه لري او کناره کېږي، خوب او آرام بستر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېږدي، د شپې په خلوت کي، د آرام له بستر نه د هغوی اړخونه کناره شي، د عبادت لپاره خلوت شي، خپل رب ته دعاء کوي، د شپې په خلوت کي له بستر نه اوچت شي، خوب او آرام پرېږدي، خپل رب ته په دعاء او د هغه په عبادت کي مصروف شي، "خوفاً و طمعاً: له وېري او هيلي سره"، له يوې خوا له الله جل جلاله او د هغه له عذاب نه وېرېږي او په همدې خاطر د شپې په زړه کي د الله په عبادت لگيا شي، خوب پرېږدي او له آرام بستر نه کناره شي او له بلي خوا، الله جل جلاله ته طمعه او هيله لري چي د همدې طمعې او هيلي په وجه بستر پرېږدي، د الله په وړاندي ودرېږي او د هغه عبادت کوي.

همدا راز فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible] الحديد:۱۶

آيا مؤمنانو ته هغه وخت نه دئ را رسېدلی چي د الله په ذکر او د حق وينا په نزول سره د دوی زړونه خشوع وکړي؟ (آيا مؤمنان هغي مرحلې ته نه دي رسېدلي چي اوس د الله تعالی د نوم او د قرآن د آيتونو په اورېدو سره د دوی په زړونو کي وېره راولاړه شي، اوس خو بايد هغې مرحلې ته رسېدلي وي چي د الله جل شأنه د نامه او د قرآن د حق وينا په اورېدو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library
د دوی په زړونو کي خشوع او وېره راپيدا شي)، او د هغو کسانو په څېر نه وي چي له دوی نه د مخه کتاب ورکړی شوی چي زمانه پرې اوږده شوه نو زړونه ئې سخت شول او اکثر د دوی فاسقان دي.

دوی بايد د اهل کتابو په څېر نشي چي د زمانې په تېرېدو او د مبارزې په اوږدېدو سره ئې د زړونو لومړنۍ خشوع ختمه شوه، په زړونو کي ئې سختي راپيدا شوه، په ځای د دې چي د زمانې طولاني کېدل د هغوی د مزيدې تربيې او د رشد او کمال باعث شي، له الله جل شأنه سره ئې رابطه مزيد ټينګه شي او د الله جل شأنه په ذکر سره ئې په زړونو کي خشوع راپيدا شي او هر څومره چي الهي آيتونه په دوی تلاوت کېږي، د دوی په زړونو کي خشوع او وېره اضافه شي، برعکس د زمانې په تېرېدو او د سفر په اوږدېدو سره، د هغوی د زړونو سخت والی اضافه شوی. دوی ګمان کاوو چي دا لنډ سفر دئ، ډېر ژر به منزل ته رسېږي، شايد په طولاني سفر امتحان نشي، د اوږده سفر په پلی کولو و نه آزمويل شي، مبارزه ئې اوږده نشي او له لوړو ژورو او کړلېچونو سره مخامخ نشي، ګمان ئې کاوه چي سفر لنډدی، ډېر ژر به مقصد ته رسېږو او بيا به فتح او بری وي، په دې خاطر په اخلاص او صداقت او په شور، شوق او نشاط سره لاړل په صفوفو کي ودرېدل، خو چي لږ مبارزه اوږده شوه، سفر اوږد شو او ژر مقصد ته و نه رسېدل، د دې په وجه د هغوی زړونه سخت شول. په کار خو دا وه چي هر څومره په دې مسير کي زيات درومي، همدومره د دوی رابطه او تعلق له الله جل شأنه سره ټينګېدلی، همدومره په معنوي لحاظ لوړ تللی، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی زیاته تربیه کېدی، ولې برعکس د زمانې د طولاني کېدو په وجه هغوی خپل ابتدایي او د لومړیو شپو او ورځو اخلاص له لاسه ورکړ او د دوی په زړونو کي چي کومه خشوع وه هغه هم ختمه شوه.

زه ډېر داسي کسان گورم چي د دې آیت مصداق دي، په ابتداء کي ډېر په اخلاص سره راوړاندي شول، خو متأسفانه ورو ورو، د دې په ځای چي له فکري، اخلاقي او عملي پلوه ئې ارتقاء په برخه شي او لوړ ولاړ شي، برعکس په شا ولاړل، زړونه ئې سخت شول، سقوط ئې وکړ، او د همدې آیت مصداق شول "فقست قلوبهم"... په ابتداء کي ښه په اخلاص سره لگیا ول، خو څومره چي مبارزه طولاني کېده، د دوی اخلاص کمېدو، هغوی دومره اخلاص او قوي ایمان نه درلود چي په دې طولاني موده کي په خپل حال پاته شي او په فتنو کي صدمه و نه گوري، بلکي اخلاص ئې دومره وو چي د څو شپو ورځو لپاره مقاومت وکولی شي، په دې فکر کي ول چي ښایي په کومه کودتا سره به انقلاب کامیاب شي او دوی ته به ریاستونه او وزارتونه په لاس ورشي، سفر ئې لنډ گڼلو او گمان ئې نه کاوو چي دا مبارزه به دومره اوږده او طولاني شي، په دې خاطر ئې د همغه لومړیو شپو ورځو اخلاص له لاسه ورکړ او د هغو کسانو په څېر شول چي له دوی نه د مخه کتاب ورکړی شوی وو، چي زمانه پرې طولاني شوه، زړونه ئې سخت شول، نه یوازې زړونه ئې سخت شول؛ بلکي د دوی اکثر د فسق مرتکب شول، له حدودو نه ئې تېری وکړ او د الله تعالی له اوامرو ئې بغي او سرغړاوی وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مائدې د سورې په ۴۴ آيت کي هم دا مطلب توضيح شوی، هلته فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

يقيناً چي دا تورات مو نازل کړ چي په هغه کي لارښوونه او رڼا ده، په دې سره هم هغو پيغمبرانو يهودانو ته پرېکړي اورولې چي مسلمانان ول او هم خدای پالونکو او علماوو په هغه څه چي د الله له کتابه ئې په حفاظت گمارل شوي وو او پرې شاهدان ول، نو له خلکو مه وېرېږئ او له ما ووېرېږئ او زما پر آيتونو ناڅيزه بيه مه پېرئ او چا چي په ماانزل الله حکم ونکړ نو همدا دوی کافران دي.

په دې مبارکو آيتونو کي لاندي لارښووني موږ ته شوې:

- تورات يو لارښود الهي کتاب وو چي خلک ئې له تيارو نه ايستل او د نجات او سعادت روښانه لار ئې ورښوده.
- خدای او د ده دين ته منقاد انبياوو د يهودو تر منځ د دغه کتاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطابق پرېکړې کولې.

د يهودو خدای پالو علماوو او مذهبي شخصيتونو هم د دوی ترمنځ د دغه کتاب احکام پلي کول، په خپله هم د دې کتاب ساتونکي او د پلي کولو ئې عملي بېلگې ول، عملاً ورته منقاد ول او د دوی په عملي ژوند باندې دې کتاب داسې سيوری غوړولی وو چې د هر چا تر سترگو کېدو.

تاسو هم بايد د مخکنيو انبياوو او خدای پالو علماوو په څېر عمل وکړئ، د خلکو له وېرې او د دنيوي گټې په طمعه الهي احکام شا ته مه غورځوئ.

څوک چې د الله تعالی له لوري د لېږل شوي کتاب مطابق حکم ونه کړي، کافر دئ، د الله تعالی په نزد ئې د ايمان ادعاء هيڅ اعتبار او وزن نه لري.

په دې آيت کې هم گورئ چې الله جل شأنه فرمايي: يوازې له ما ووېرېږئ.

همدا راز د التوبه د سورې په ۱۳ آيت او ورپسې په ۱۸آيت کې هم دې مطلب ته اشاره شوې، هلته چې فرمايي:

Éq ß $ /E•z î (q'Jdr Óß Z» J‡& (pè3 $Yq‰ šc qè»)ê Ÿw&

bÎ) ö±ø‹B b& ‘,m& ª! $‹u Óß Rö±ø‹B& ES šˆ ë& Nà2 râ‰/ Nèd r

ÇÊÌÈ šú üÏZÏB÷sB OFZä

(c) ketabton.com: The Digital Library

آیا له هغو خلکو سره نه جنگېږئ چي خپلي ژمني ئې ماتې کړې، د پیغمبر د ایستلو هوډ ئې وکړ او د لومړي ځل لپاره ئې له تاسو سره جگړه پیل کړه، آیا له دوی وېرېږئ، نو الله خو د دې زیات وړ دئ چي ترې ووېرېږئ که ایمان لرئ.

همدا راز فرمایي:

P$%&r ÌÅÝ $ÜQö×ø&r «ï $!Î šÆ B#ä ôB «ï $‰É» ¡ B ãGèƒ $JRÎ)

b& 7Í »9ré& ¤èù ©!$ žwÎ) · ø‚s† óOs9r oqŸ2¨“9$ ’A#är o4qn=¢Á9$

التوبه: ۱۸ ÇÊÑÈ šú ïÏ‰Fô gßJø9$ `ÏB (#qçRqä3tƒ

یقیناً چي د الله جوماتونه هغه څوک آبادوي چي په الله او د آخرت په ورځ ئې ایمان راوړی، لمونځ ئې وکړ او زکات ئې ورکړ او له الله نه پرته له بل چا و نه وېرېدل، هیله ده دا کسان له مهتدینو څخه وي.

یعني له معنوي پلوه د جوماتونو او مساجدو د اعمارکار هغه خلک کولی شي چي صفات ئې په دې آیت کي ښودل شوی، د جوماتونو ظاهري آبادي او اعمار بېل کار دی او د هدایت له پلوه ئې رغول او اعمار بېل. لکه چي په یوه روایت کي راغلي چي په آخره زمانه کي به جوماتونه په ظاهر کي ښه آباد، مزین او ښایسته وي خو د هدایت له پلوه به خراب او وران وي.

جوماتونه د هدایت له ناحیې هغه څوک آبادولی شي او هغه داعي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله د دين خدمت کولی شي چي د مخکنيو صفاتو ترڅنګ، دا صفت هم ولري چي له الله جل شأنه نه پرته له بل چا ونه وېرېږي. د آيت په پای کي دا وينا چي هيله ده دغه کسان هدايت مندونکي وي، ښيي چي له دغو صفاتو نه علاوه هم داسي څه شته چي د هدايت لپاره ضروري دي، يوازي دغه صفات کفايت نه کوي، پر دغو صفاتو سربېره ځيني داسي پړاوونه شته چي له هغوی نه د تېرېدو په صورت کي دا ثابتېږي چي آيا دوی له هغو کسانو څخه دي چي لار ئې موندلې که نه؟ يوازي دا څو خبرې کافي نه دي، بلکي مزيد څه ته ضرورت شته، چي هغه په ورپسې آيت کي توضيح کېږي، عملي جهاد به دا ثابتوي چي د چا په زړه کي له الله جل شأنه نه وېره ده او څوک په رښتيا هدايت شوی دئ او ايمان لري، په جهاد کي دا معلومېږي، جهاد هغه ملاک او معيار دی چي د هغه په ترڅ کي د چا د ايمان حقانيت او حقيقت څرګندېږي، د جهاد په دوران کي به دا معلومېږي چي څوک په خپل ايمان کي رښتينی دئ او څوک دروغجن، څوک مخلص مؤمن دئ او څوک منافق؟ په همدې خاطر د دغو صفاتو د بيانولو نه وروسته ويل کېږي چي: šú ïŸ‰Fô3ä$`Ë (qŗqä/ b& 7Í»9ré#t ¤èù

همدا راز فرمايي:

žw]‌ #‰n& böqt±øƒs† Ÿwr ¼çmtRöqt±øƒs†r «!$Ï»=y™Í bqäóÏk=t7ãƒ šú ïÏ%©!$#

ÇÌÒÈ $Y7Å¡ym «!$$Î/ 4’s"x.ur ©!$#

الاحزاب: ٣٩

هغه کسان چي د الله پېغامونه خلکو ته رسوي، "خلکو ته د الهي پيغام د

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولو مسئولیت ورپه غاړه شوی" او ترې وېرېږي او له الله پرته له هیچا نه وېرېږي، او الله د حساب کوونکي په توګه کافي دئ.

د النساء د سورې په ۷۷ آیت کي هم دا مطلب په دې الفاظو توضیح شوی:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] النساء:۷۷

هغو ته دې ونه کتل چي ورته وویل شو: لاسونه مو راتم کړئ، لمونځ وکړئ او زکات ورکړئ، خو کله چي پر دوی جهاد فرض کړی شو نو یوه ډله ئې له خلکو نه داسي وېرېده لکه له الله نه او یا تر دې هم سخته وېره او ویل ئې: اې زمونږ ربه! ولي دې پر مونږ جنګېدل فرض کړل؟ ولي دې تر یوې نږدې نېټې ونه ځنډولو؟ ورته ووایه: د دنیا متاع خو وړوکی شی دئ او آخرت غوره دئ، د هغه لپاره چي تقوا ئې غوره کړه او د بخرکي په اندازه به پر تاسو تېری ونشي.

ګورئ چي دلته د هغو کسانو حالت انځور شوی چي ورته ویل شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو: خپل لاسونه راتم کړئ، په دې مرحله کي يوازي دا کار وکړئ چي خپل لاسونه له تېري نه وساتئ، د بل پر حقوقو تېری او تجاوز مه کوئ، يا ترې مقصد دا دئ چي له جنګ نه ځان وساتئ، مطالبه ئې مه کوئ، مه واياست چي ولي د جنګ احکام نه نازلېږي، ترڅو د کافرانو په خلاف وجنګېږو، يعني د بل چا پر حقوقو له تېري او تجاوز نه ځان وژغورئ او له جنګ نه ډډه وکړئ. ښايي دا خطاب هغو کسانو ته متوجه وي چي د قتال د حکم له نازلېدو نه د مخه ئې په لجاجت او اصرار سره ويل: ولي دا فرصتونه له لاسه ورکوو؟ ولي بايد دښمن ته يو قاطع ګوزار ورنه کړو؟ ولي وسله وا نه خلو؟ ولي يو انقلابي اقدام ونه کړو؟ د جګړې د مناسب فرصت له را رسېدو نه د مخه ئې د هغې د پيل کولو مطالبه کوله، په دې ئې اصرار کولو، د دې لپاره ئې تبليغات کولو او ويل ئې: ولې يو انقلابي، قاطع او جدي اقدام نه کېږي؟ تر څو به د مسلح جهاد د پيل کېدو نه د مخکني مرحلې مشکلات او ستونزي ګالو؟ بايد په يوه قاطع اقدام سره دا مشکلات حل کړو.

يا ئې مقصد دا دی چي په دې مرحله کي د فرد، فرد وظيفه دا ده چي د جګړې په ځای بايد په لمانځه او زکات سره د ځان روزني او تربيې ته توجه وکړي، خو کله چي قتال پرې فرض کړی شو، ناڅاپه د دوی يوه ډله له خلکو داسي وېرېده لکه له الله تعالی نه، د جنګ د حکم له نازلېدو وروسته د دوی حالت داسي شو چي له دښمن نه ئې هومره وېره او خوف وو لکه له الله نه، او تر دې نه هم زياته وېره، له الله جل شأنه نه ئې دومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وېره نه وه لکه له خلکونه، او ويل ئې: اې زموږ ربه! ولې دې جنګ راباندې فرض کړ؟ ولې دې مزيد مهلت او فرصت رانه کړ، چې تعداد مو زيات شوی وی، کافي وسائل مو برابر کړی وی، تر اوسه لا موږ هغې مرحلې ته نه يو رسېدلي چې وسلې ته لاس کړو او جنګ شروع کړو!

زموږ روان جهاد هم له دې مرحلې تېر شوی، د جهاد په شروع کې زموږ له ملګرو نه هم ځينو کسانو همداسې تبليغات کول، ښه مو په ياد دي چې موږ ته ئې ښه ډېر مشکلات راولاړ کړي وو، همدغه الفاظ ئې ويل: لَوْ لا أَخَّرْتَنَا إِلى أَجَلٍ قَرِيبٍ: ولې دې موږ تر يوې نږدې نېټې ونه ځنډولو، ولې موږ ته څه مهلت او فرصت رانه کړی شو، تر څو مو ځان برابر کړی وی، پوره تياری مو نيولی وی، وسائل مو تهيه کړي وای، دومره ژر مو له کمونستانو سره تصادم او ټکر نه وی راغلی، د سردار داؤد په خلاف مو بايد وسله نه وی اوچته کړې، بايد څه موده نور مو تربيتي، فکري او فرهنګي کار ته ادامه ورکړې وی، دا په موږ باندې جنګ ولې ژر تحميل کړی شو. له دې خبرو نه ئې يا مقصد دا وو چې جنګ له خپل مناسب وخت نه د مخه پيل شو، لا موږ کافي فرصت ته ضرورت لرو تر څو د روزني او تربيې کار تکميل شي، بيا وسلې ته لاس کړو، او يائې مقصد دا وو چې جنګ ئې له مرګ او استيصال سره مترادف ګڼلو او ګمان ئې کولو چې د جنګ له شروع کېدو سره سم به زموږ استيصال کېږي او له منځه به ځو، جنګ د مرګ سره مترادف ګڼي، نو ځکه وايي: الهي! کاشکې يو څه موده نور دې موږ ته وخت راکړی وی، په دې جنګ سره خو زموږ بنياد ختمېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د تحریک جرړې قطع کېږي. الله تعالی د دغو خلکو په ځواب کي فرمايي: قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَ الاَخِرَةُ خَيرٌ لِّمَنِ اتَّقَى وَ لا تُظلَمُونَ فَتِيلاً : ورته ووایه: د دنیا متاع قلیله او ناڅیزه ده او آخرت د هغه چا لپاره غوره دئ چي تقوی ئې وکړه، او د بڅرکي او تار په اندازه به هم په تاسو ظلم ونه شي.

يعني له دنيوي ژوند او مال و متاع سره ئې ميني په تاسو کي دا وېره راپيدا کړې، له جنگ نه ډډه کوئ او د مزيدې مودې، فرصت او مهلت غوښتنه کوئ، گمان کوئ چي ښايي وسلې ته د لاس کولو په وجه به له هر څه محروم شئ او مخکني هلي ځلي به مو ضايع شي، د دوی د دغه غلط تصور او انگېرني په ځواب کي ویل شوي چي الله تعالی دا ظلم نه کوي چي ستاسو مخکنۍ هڅي او عملونه ضايع کړي او هيڅ نتيجه پرې مرتب نه کړي، ستاسو دا گمان بې ځايه دئ د جگړې په نتيجه کي به ستاسو ټولي مخکنۍ هلې ځلې هدر شي، دا د اصلاح په لور د دعوت او بلني کوم کار چي تر ننه مو تر سره کړی، ټول به ضايع شي! الله جل شأنه د دوی په ځواب کي فرمايي: نه، د يوه بڅرکي په اندازه به هم په تاسو باندي ظلم ونه شي، تاسو به د خپلو عملونو اجر په مکمل ډول تر لاسه کوئ، په دنيا کي هم او په آخرت کي هم، ډېر کسان له دې وېرې له دښمن سره د روغي جوړي لار غوره کوي چي گمان کوي د عدم مداهنت او روغي جوړي په صورت کي به د دوی هلې ځلې او قربانۍ ضايع او حبط شي، ډېر کار ئې کړی داسي نه چي ټول ضايع شي، خو الله جل شأنه فرمايي: وَ لا تُظلَمُونَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَتِيلاً، الله جل شأنه انسان ته د ده د عملونو بدله او اجر په دنيا او آخرت کي ورکوي، هر څوک به د خپل عمل مکمل اجر تر لاسه کوي، الله تعالی د هيچا اجر په هيڅ صورت کي نه ضايع کوي.

دا مطلب د قرآن عظيم الشأن په ګڼ شمېر نورو آيتونو کي هم راغلی چي مؤمن بنده به يوازي له الله جل شأنه څخه وېرېږي، لکه چي فرمايي:

... Çİ È Èqçdö$ ‘ »ƒÎr ... البقره: ۴۰

خاص له مانه ووېرېږئ

... Çİ È Èqà?$ ‘ »ƒÎr ... البقره: ۴۱

خاص له مانه ويره ولرئ.

دا مطلب د يوه روايت په ترڅ کي څومره ښکلی انځور شوی: څوک چي له الله څخه وېرېږي هر څه به له هغه نه وېره ساتي، (الله تعالی به هغه ته هومره هيبت او وقار ورکړي چي د دنيا هر څه به له هغه نه ويره ساتي) او څوک چي له الله څخه نه وېرېږي له هر څه نه به وېرېږي، (له هر څه نه به ئې وېره وي، پر زړه به ئې خوف مسلط وي)، خو چي د الله جل شأنه وېره ئې په زړه کي ځای ونيو، بيا الله جل شأنه ورته هومره وقار او هيبت ورکړی چي هر څه له ده نه وېره ساتي، په دې اړه پيغمبر عليه السلام فرمايي: ما ته په داسي رعب نصرت راکړی شوی چي د يوې مياشتې په فاصلې لري ئې اغېز رسي، هلته هم د دښمن په زړه کي وېره او خوف

(c) ketabton.com: The Digital Library

راپیدا کېږي، څوک چي له الله نه وېره لري، الله دغسي وقار او هیبت ورته ورکړی چي په دومره لري فاصله کي هم د دښمن په زړه کي د هغه وېره او خوف مسلط وي خو چي له الله څخه نه وېرېږي بیا ئې حالت داسي وي لکه چي قرآن فرمايي:

ÑÓãps ø¹ @äbqç¡ ø ... المنافقون:۴

هر جګ غږ د ځان په خلاف ګڼي.

له هر جګ غږ نه وېرېږی او د ځان په خلاف ئې ګڼي.

ولي به یوازي له الله جل شأنه نه وېرېږو؟

انسان یا په خپل مرګ ژوند له بل نه وېرېږي، یا په خپل رزق او روزي او یا په خپل عزت، له هغه چا نه به وېره لري چي ګمان وکړي، د ده په مرګ، ژوند او رزق، روزي کي څه اثر لري او کېدی شي له هغه نه د ده عزت ته صدمه ورسېږي او یا د هغه په څنګ کي عزت تر لاسه کړي، یعني په خپل عزت له هغه نه وېره لري.

موږ په دې خاطر یوازي له الله نه وېره لرو چي زموږ د مرګ او ژوند د هغه په اختیار کي دئ، هغه دئ چي موږ ته رزق او روزي راکوي او د عزت او د ذلت فیصله هم د هغه په اختیار کي ده. لکه چي قرآن، د ابراهیم علیه السلام په قصې کي دا مطلب په دې توګه زموږ مخي ته ږدي:

کله چي د ابراهیم علیه السلام قوم د ده په اړه دا فیصله وکړه چي باید وئې وژني او په اور کي ئې وسوزوي، ټول قوم په دې خبره متفق شوی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه د سوزولو لپاره لوی اور بل شوی، منجنیق تیار شوی، د هغه د مرگ د وژلو او سوزولو پرېکړه شوې، موقتاً زندان ته تللی، تر څو په همغه معینه ورځ چې ټول خلک به راغونډېږي، په منجنیق کي ئې کښېنوي او په دې لوی اور کي ئې واچوي. قرآن عظیم الشأن له همدغه حالت نه حکایت کوي او فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

البقره: ۲۵۸

هغه څوک دي ونه لید چي له ابراهیم سره ئې په دې خاطر شخړه کوله چي الله ورته پاچاهي ورکړې وه؟ کله چي ابراهیم وویل: زما رب همغه دئ چي ژوندي کول او وژل کوي، وئې ویل: زه یم چي د ژوند مرگ فیصله کوم!! ابراهیم وویل: الله خو لمر له مشرقه راخېژوي ته ئې له مغربه راوله که رښتونی یې، نو هغه چي کافر شوی وو، مبهوت او حیران شو،(څه ئې د ویلو لپاره نه موندل) او الله ظالمان نه هدایت کوي.

گورئ چي په دې مبارک آیت کي دوه څېرې د مخاطب په وړاندي انځور شوې: یوه د هغه چا چي اقتدار مغرور کړی، له الله تعالی نه منکر، د

(c) ketabton.com: The Digital Library
خلکو د مرگ او ژوند اختیار ځان ته ورکوي، له یوه موحد او خدای پال انسان سره د دښمنۍ او مخالفت په مورچل کي، او بله ئې د هغه چا چي د همدې مغرور واکمن دربار ته بېول شوی، د مرگ او په اور کي د سوزېدو پرېکړه ئې شوې، خو هغه ډاډه او مطمئن دئ او په همدې حالت کي وايي چي د چا د مرگ او ژوند پرېکړه د الله تعالی له لوري کېږي، دا خبره په داسي حال کي کوي چي ټول خلک د ده په وژلو سلا شوي، د دې لپاره راغونډ شوي چي په اور کي د ده غورځولو صحنه په خپلو سترگو وگوري، په دغسي یوه هیبتناک حالت کي نمرود ته وايي: زما رب هغه ذات دئ چي د مرگ ژوند فیصله د هغه په اختیار کي ده، نه ستاسو په لاس کي، دا د دې خبرې په اړه د ابراهیم علیه السلام د بشپړ او کامل اطمینان او یقین ښودنه کوي چي د خپل مرگ او ژوند په اړه له الله نه پرته له بل چا نه وېره نه لري. کله چي نمرود هغه ته وايي: أَنَا أُحْيِ وَ أُمِيت: دا زه یم چي د مرگ او ژوند پرېکړه کوم. په روایاتو کي راځي چي نمرود دوه کسان را غواړي، یو د مرگ مستحق دئ هغه ته عفوه کوي او بل بې گناه دئ د هغه د مرگ فیصله کوي، په دې ترتیب ابراهیم علیه السلام ته ښیي چي دا ده وگوره چي د مرگ او ژوند پرېکړه زما په واک کي ده، ابراهیم علیه السلام د ده د ادعا د تردید او د دې خبرې د اثبات لپاره چي د مرگ ژوند فیصله د الله په اختیار کي ده، هغه ته وايي: ... فَإِنَّ اللّهَ يَأْتِى بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الّذِى كَفَرَ وَ اللّهُ لا يهْدِى الْقَوْمَ الظلِمِينَ*: دا دئ زما رب خو لمر له مشرق نه راپورته کوي ته ئې له مغربه را اوچت کړه که

(c) ketabton.com: The Digital Library

رښتونی يې، نو هغه چي کافر شوی وو حيران شو او الله ظالمان نه هدايت کوي.

ابراهيم عليه السلام په دې استدلال سره، دا خبره ثابتول غواړي چي لکه د لمر په راختو او لوېدو او طلوع او غروب کي چي له الله نه پرته بل هيڅوک هيڅ نوع اغېز نه لري، لکه چي د ورځي او شپې په تلو راتلو کي له الله تعالی پرته هيڅوک داسي نشته چي د هغه اراده څه اثر ولري، همدا راز د مرگ او ژوند فيصله هم صرف يو الله کوي، که چاته ژوند وربخښي، هغه ئې وربخښي او که د چا د مرگ فيصله کوي هغه ئې کوي.

قرآن عظيم الشأن په همدې اړه فرمايي:

#Œ] ßgÿr'¯»tƒ tûïÏ%©!$# (#qãZtB#uä Ÿw (#qçRqä3s? tûïÏ%©!$%x. (#rãxÿx. (#qä9$s%ur öNÍkÏXºuq÷z\} #sŒÎ) (#qç/uŽŸÑ

$Br (#qè?$B $B $R‰Yã (#qçR%Ÿ2 öqs9 “x̃ (#qçR%Ÿ2 ÷rr& ÇÚö‘F{$# ’Î (#qçZ¾

ª!$#r ã NíkÌ5qè=è% ’Î ZouŽô£ym 7Ï9ºsŒ ª!$# Ÿ@yèôfuŠÏ9 (#qè=ÏFè%

ÇÊÎÏÈ ×ŽÅÁt/ bqè=yJ÷ès? $yJÎ/ آل عمران:۱۵۶

اې مؤمنانو! د هغو په څېر مه کېږئ چي کافران شول او د خپلو وروڼو په اړه ئې چي په سفر تللي وو او يا ئې غزا کوله "او هلته يا مړه يا وژل شوي وو" وويل: که زمونږ په خوا کي وی، نه به مړه شوي وو او نه به وژل شوي وو!! تر څو الله دا خبره د دوی په زړونو کي د حسرت لامل وگرځوي، حال دا چي د ژوند، مرگ پرېکړه الله کوي او الله د هغه څه ښه ليدونکی دی چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسو ئې کوئ.

د دې آيت اساسي مطالب دا دي:

مسلمانان د مرگ او ژوند په اړه له کافرانه تصور نه منع شوي.

که چا مړينه او وژنه، سفر يا غزا ته منسوب کړه او د وژل شوي او مړ شوي خپلوان په اړه ئې وويل: که زمونږ په څنګ کي وی، په غزا کي ئې برخه نه وی اخيستې او په سفر نه وی تللی له مړينې او وژنې نه به خوندي پاتې شوی وو، د ده دا تصور او اعتقاد کافرانه دئ.

د ژوند مرگ پرېکړه يوازې الله کوي.

دا کافرانه تصور له دې نه پرته بل څه نه ده چي په زړونو کي د حسرت باعث شي، په دې حسرت سره الله جل شأنه کافران تعذيبوي.

د انسان کوم کړه وړه چي له همدې کافرانه اعتقاد نه خړوبيږي، که هغه له مرگ نه وېره وي، په جهاد کي برخه نه اخيستل وي او سنگر ته د خپلوانو له ليږلو نه ډډه کول وي، الله په ټولو خبر دی او ستاسو د ټولو عملونو شاهد او ناظر دئ.

همدا راز قرآن عظيم الشأن فرمايي:

Nà6 9 $Br ÀM‹Ü ãr ¾Çtã ÇÚ ôF $r ÏN ºq»J¡¡ 9$# ã7 ù=ãΒ ¼çµ9 ©!$# bÎ)

التوبه:١١٦ ÇÊÊÈ 9ÅÁ tΡ Ÿwr <c’Ír `ÏΒ «!$# Âc rߊ `ÏiΒ

يقيناً چي د آسمانونو او زمکي واکمني د الله ده، ژوندي کول کوي او وژل (

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژوند او مرگ پرېکړه د ده له لوري کېږي) او تاسو لره له الله پرته نه کوم ولي شته او نه نصير، (له الله تعالی پرته بل داسي څوک نشته چي ستاسو مرسته او حمايت وکولی شي).

همدا راز فرمايي:

Ẍù& í$gZ9$r È@ø$ ß# »=ï-z$ ã r ãM‹Ü ã r ¾Çtà “ Ï%©!$ qèdr

ÇÑÉ šc qè=É)÷ès? المؤمنون: ۸۰

او دی هغه ذات دئ چي د مرگ ژوند پرېکړه کوي، د شپې او ورځي يو په بل پسې راتله هم هغه لره دي "دا کار هم د ده په اختيار کي دئ"، نو آيا تعقل نه کوئ؟!

لکه چي د شپې او ورځي تگ راتگ د ده په اراده ترسره کېږي، همدا راز د مرگ ژوند پرېکړه هم د ده له لوري کېږي، لکه چي د شپې او ورځي په تلو راتلو کي له الله نه پرته د بل هيچا اراده هيڅ ډول اثر او اغېز نه لري، يوه شېبه ئې نه مخکي کولی شي او نه ئې وروسته کولی شي، همدا راز د مرگ او ژوند فيصله هم الله تعالی صادروي او پدې کار کي هم له الله تعالی پرته بل هېڅ شی هيڅ ډول ونډه او اغېز نه لري.

هيڅ نفس نه مري مگر د الله په حکم او اذن سره، او له يوې ټاکل شوې نېټې سره سم. دا نېټه مخکي له مخکي ټاکل شوې او ليکل شوې، هر ژوی په همدغه معينه نېټه د مرگ داعي ته لبيک وايي، خو د الله تعالی په اذن او حکم سره:

(c) ketabton.com: The Digital Library

Æ Br W§ sB $YFï « $ÈÕî ŽÎ Nq3? b& G ÿZ b$Ÿ2 $Br

$k]B ¾ïisçÎ•Å y $> #q0 šÏã ` Br $k]B ¾ïisç$‹R‰9$> #q0 šÏã

آل عمران:۱۴۵ ÇÊÍÈ ûïÌÅ¤±9$ “ Ìôf Z™r

او هيڅ نفس ته نه ښايي چي ومري مګر د الله په اذن سره په ليکل شوې ټاکلې نېټې او څوک چي د دنيا اجر غواړي له همدې نه ئې برخه ورکوو او څوک چي د آخرت اجر غواړي له هغه نه ئې برخه ورکوو او ډېر ژر به شکر کوونکو ته غوره بدله ورکړو.

په دې مبارک آيت کي د لاندې سترو سترو خبرو لارښوونه شوې:

د هرچا د مړيني لپاره معينه نېټه ټاکل شوې.

دا خاصه نېټه په خاص کتاب کي ليکل شوې. په داسي کتاب کي چي په هغه کي هيڅ تبديلی نه شي راتلی.

مرګ په همدې ټاکل شوې او ليکلې نېټې راځي خو د الله له اذن او اجازې نه وروسته راځي.

څوک چي د خپلو عملونو دنيايې بدله غواړي نو الله له هغه نه څه ورکړي او څوک چي د اخروي بدلې په لټه کي وي نو الله ئې له هغه نه ورکړي.

د الله شاکر بندګان به ډېر ژر خپل اجر ترلاسه کړي، نه د دوی دنيايي اجر ضايع کېږي او نه اخروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې آيت له مخې شاکر بنده هغه دئ چي مرگ ژوند د الله له لوري گڼي او د خپلو عملونو د اخروي بدلې په لټه کي وي.

دا مبارک آيت موږ ته لارښوونه کوي چي د هر ژوي لپاره د مرگ ثابته نېټه ټاکل شوې، او ليکل شوې او بيا په همدغه معينه نېټه کي هم د الله په امر او حکم سره د انسان مرگ تحقق مومي.

همدا راز قرآن عظيم الشأن فرمايي:

`Ë @d Nã‹Ïã ÓêÑà6 çÜ ãÓêÑã%–‘ ÓêÑã)-{ “ Ï%$ª! $

$Hå 4?»è?r ¼çµ» s3Ÿ ãó« `Ë Nä3Ï!%x. `Ë @èy` `B Nä3Í!%x.

ÇÍÉ bqä.Ìô³ç الروم: ۴۰

الله هغه ذات دئ چي تاسي ئې پيدا کړئ، بيا ئې تاسي ته روزي درکړه، بيا تاسي وژني، بيا مو بېرته راژوندي کوي، آيا ستاسي له شريکانو نه داسي څوک شته چي له دې کارونو نه کوم يو وکړی شي؟! پاکي ده الله لره او هغه لوړ دئ له هغه څه نه چي دوی ئې ورسره شريک گرځوي.

يعني ستاسي په پيدايښت کي، ستاسي په رزق او روزي کي او ستاسو په مرگ او ژوند کي هيڅوک له خدای سره شريک نه دي، الله تعالی له دې عيب نه پاک او له دې نه لوړ دئ چي په دې کارونوکي څوک د ځان شريک ونيسي.

په دې مبارک آيت کي ويل شوي چي په دغو څلورو کارونو کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅوک او هیڅ څه له الله تعالی سره شریک نه دي، مشرکانو ته ویل شوي چي آیا په خپلو دروغجنو معبودانو کي داسي څوک مومئ چي له دغو کارونو څخه کوم یو وکړی شي، ستاسو په پیدایښت کي، ستاسو په رزق او روزي کي، ستاسو د مرگ په فیصله کي او ستاسو په بیاژوندون کي له الله سره شریک وي؟! سبْحانَهُ وَ تَعَالی عَمّا يُشرِكُونَ: پاکي ده الله لره او اوچت دئ له دې نه چي له هغه سره څوک په الوهیت او ربوبیت کي شریکوي.

په خپل رزق یوازي له الله نه وېره:

لکه چي زموږ د ژوند او د مرگ فیصله یوازي د الله تعالی له لوري کېږي، واک ئې یوازي له ده سره دئ، او په همدې خاطر موږ په خپل ژوند له هغه نه پرته له بل چا وېره نه لرو او په دې باور یو چي په دې مسئله کي له الله نه پرته د بل چا اراده څه اثر نه لري، په دې خبرې مو کلک یقین دئ، هر مسلمان باید په دې باور وي، په دې کي به شک نه کوي او په هیڅ حالت کي به د هغه په زړه کي د دې خبرې په اړه څه شک او شبهه نه راپیدا کېږي، همدا راز موږ په دې باور لرو چي زموږ د رزق او روزي ضامن او ذمه وار الله تعالی دئ او زموږ د رزق او د روزي انتظام د ده له لوري کېږي، باران د ده په اراده ورېږي او دانه او مېوه د ده په اراده راپیدا کېږي، د همدې لپاره موږ په خپل رزق او روزي هم له یوه الله نه پرته له بل چا څخه نه وېرېږو، دا ځکه چي د رزق او روزي پیدا کولو انتظام صرف د الله جل شأنه په اختیار کي دئ، لکه چي قرآن فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

šÆ Ï NÇ Y%ø-'r Ìó 7ør Î9$'Î NÇ Yùqr PŠ#ä Ùí/ $YBS. ô)9r

ÇÐÈ WŠÂø? $Y)ø=z ôJÏ 9ÏY2 4?ã óÇ ZùÒ ùr ÏM»7Í9$

الاسراء: ۷۰

او يقيناً چي موږ د آدم اولادې ته كرامت ور په برخه كړ او په وچه (زمكه) او بحر كي مو حمل كړ (د حمل وسايل مو ورته پيدا كړل)، پاكيزه رزق مو وركړ او دوی ته مو په ډېرو هغو شيانو فضيلت وركړ چي موږ پيدا كړي.

دا آيت موږ ته لارښوونه كوي چي الله تعالى انسانانو ته عزت او كرامت ورپه برخه كړ، د دوی لپاره ئې د حمل وسائل پيدا كړل، په وچه كي د آس او اوښ په څېر حيوانات، او د موټرو گاډو په څېر وسايل، په بحركي كشتۍ، لكه څنگه چي په بحر كي كشتۍ ترې مراد دئ، همدغسي په وچه كي دا د حمل ټول وسائل ترې مراد دي، د دغو وسايلو اړوند مواد، ضوابط، سنن او قواعد هم الله تعالى پيدا كړي، كوم مواد چي له هغوی نه په استفادې سره انسان موټرې، طيارې او كشتۍ جوړوي، ټول الله تعالى پيدا كړي او په انسان كي له دغو امكاناتو نه د استفادې استعداد هم د الله تعالى پېرزوينه ده، الله تعالى د دوی لپاره د رزق او روزي انتظام هم كړی، په دنيا كي دغه پاكيزه رزق چي تاسو ئې گورئ، دغه مېوې چي الله ئې د زمكي له مړو اجزاوو، له خټي او خاوري راپيدا كوي، په دومره پاكيزگۍ سره، له ظرافت، لطافت او نظافت سره، ښايسته او خوندور، داسي چي ته ئې له خوند نه لذت اخلې، له بوی او رنگ نه ئې خوند اخلې، هغه ته ئی

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوستکی ور اغوستي او د دې انتظام ئی کړی چي پاک او ستره وي، الله جل شأنه د د وی لپاره د داسی پاک رزق او روزي انتظام وکړ، دوی ته ئې پر ډیرو هغو مخلوقاتو فضیلت ورکړی چي الله تعالی پیدا کړي، له هره پلوه ئې دوی ته فضیلت ورکړ: د صورت له پلوه، د عقل او پوهي له پلوه، د ګڼ شمېر استعدادونو له ناحیې، دا چي هغه ئې په زمکه کي خپل خلیفه وګرځولو، د دنیا هر څه ئې هغه ته مسخر کړل، د زمکي او آسمانونو هر څه د هغه په خدمت کي دي او الله جل شأنه ده ته رام او مسخر کړي او په دې ترتیب ئې د ټولو مخلوقاتو په نسبت دوی ته فضیلت او لوړوالی ورکړی.

همدا راز الله جل شأنه فرمايي:

Ïqãã † Î (qÚ©@/ ¼çm÷ 7 ¡ B& b Î) ö8èõ “ Ï%©! ‹ d ôB&

ÇËÈ Aqãr الملک: ۲۱

آ به څوک وي چي روزي درکړي، که دی خپله روزي وسپموي؟! بلکې دوی ټېنګار کوي، سرکښۍ کي او (له حق نه) په تېښتې کي.

يعني که الله تعالی خپل رزق له تاسو وسپموي هغه به څوک وي چي تاسو ته رزق درکړي؟ که الله جل شأنه خپل رزق بندکړي، باران و نه وروي، لمر راونه خېژوي چي زمکي ته رڼا او تودوخه ورکړي، له زمکي نه دانه او مېوه راشنه نه کړي، دا بادونه چي د نباتاتو د القاح وسیله ده ونه خوځوي او دا د رزق او د روزي ټول وسائل چي تاسو ئې په دې عالم کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګورئ، که الله جل شانه دا ټول ختم کړي يا ئې کار متوقف کړي، هغه څوک دئ چي بيا تاسو ته رزق او روزي درکړي؟ د سرغړاوي او له حقيقت نه د کرکي او تېښتي په وجه هغوی له دغو حقايقو نه مخ اړوي، که داسي نه وي، نو دوی دي ووايي چي که الله تعالی خپل رزق او روزي متوقف کړي، هغه څوک دئ چي له ده پرته تاسو ته رزق او روزي درکړی شي؟

همدا راز فرمايي:

qèdr Nä$Ì)r $gèãö ª! $ $g%ø ó @Üß ž p/#Š `Ï ûÉ(Y2 r

ÇÏÈ ãîè$ß‹Ü ¡ 9$ العنکبوت: ۶۰

او څومره ډېري خزندې چي خپل رزق په شا نه وړي، خدای ورته رزق ورکوي او تاسو ته هم او هغه اورېدونکی پوه ذات دئ.

د زمکي پر سر څومره حيوانات داسي دي چي د خپل رزق او روزي پېټې په اوږو نه وړي، باغ او پټی نه لري، ګودام او ذخېره نه لري، د سبا لپاره څه نه ذخيره کوي، د خپل رزق او د روزي پېټی په اوږو نه وړي، الله ورته رزق ورکوي، همداسي ئې تاسو ته هم درکوي، دا ځکه چي الله تعالی اورېدونکی او عليم دئ، د بنده دعاء د حال او قال په ژبه اوري، په اړتياوو ئې پوه دئ.

په دنيا کي دومره ژوي شته چي که ټول په شلو برخو ووېشو، نولس۱۹ برخي ئې په اوبو کي دي او يوه برخه ئې په وچه کي، او د دې يوې برخي نه يو وړوکی جزء انسانان دي، انسانان د دې شلمي برخي نه يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړه برخه ده، له دې نه تاسو د ژوو شمېر معلومولی شئ، دغو ټولو ژوو ته رزاق خدای رزق او روزي ورکوي. داسې حیوانات هم شته چې هر یو ئې، هره ورځ، د یوه کلي په اندازه رزق ته ضرورت لري، په بحرونو او ځنگلونو کې داسې ستر ستر حیوانات شته چې هر یو د یوه کلي په اندازه روزي ته، په یوه وخت کې ضرورت لري، خو نه تجارت کوي، نه پټې کري، نه د خپل رزق او روزي پېټۍ په اوږو وړي او نه د سبا لپاره څه ذخیره کوي، الله تعالی ورته رزق ورکوي او تاسو ته هم. او الله تعالی د دعاگانو اورېدونکی او د انسان په احتیاجاتو او اړتیاوو پوه دئ، په دې هم پوهېږي چې څنگه هغه ته رزق او روزي ورکړي او د رزق او روزي انتظام ئې څنگه وکړي.

پیغمبر علیه السلام په دې اړه فرمایي:

خدای له دریو کسانو سره مرسته په خپله ذمه اخیستې:

- هغه ځوان چې د عفاف لپاره د نکاح اراده کوي.
- هغه مریي چې د آزادۍ لپاره له خپل آقا سره مکاتبه کوي.
- او هغه مجاهد چې د الله په لاره کې د جهاد لپاره ملا تړي.

پیغمبر علیه السلام فرمایي: که تاسو له الله تعالی نه داسېووېرېږئ لکه چې له هغه سره ښایي، نو تاسو ته به داسې رزق او روزي درکړي لکه مرغانو ته چې ئې ورکوي، سهار تش نس له خپلو کورونو وځي او ماښام ډک نس خپلو کورونو ته بېرته راستنېږي.

قرآن فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

Ẅ ß øm ôB ççãö/r ÇìÈ %[•ßC ¼ã©@èø ©$È;Gƒ `Br ...

¾ÍÌB àÎ/ ©$bÎ ÿçÇó m qßù « $'?ã @©qGƒ `Br ÜÅFø

ÇÌÈ #Yô% ãó« È@ã) ª! $Ÿ@è_ ô% الطلاق:٢-٣

څوک چې له الله وېرېږي او د تقوی لار غوره کوي، له ستونزو او کړاوونو نه د وتلو لار به ورته پرانېزي او له هغه لارې به رزق او روزي ورکړي چې گمان ئې هم نه کوي "په خيال کې ئې هم نه گرځي او تصور ئې هم نشي کولی" او څوک چې پر الله توکل وکړي نو هغه ورته کافي دئ، يقيناً چې الله خپل کار ته رسېدونکی دئ، بې شکه چې الله د هر کار لپاره حد او نېټه ټاکلې ده.

همدا راز فرمايي:

§ ô±9$ •¤ ™r Ú ôF$ ÏN°q»J¡9$,={ ôB NßFø™ ûÈr

ÇÌÈ bqàùsãÁ"ù ª! $£9qà‹9 •J)$r العنکبوت: ٦١

که ئې وپوښتې چې آسمانونه او زمکه چا پيدا کړي، او لمر سپوږمۍ چا مسخر کړې، حتماً به وايي: الله، نو څنگه دوکه کېږي؟!

يعني د رزق او روزي اصلي اسباب خو آسمان دئ چې اوبه ترې راورېږي او زمکه ده چې دانه او مېوه ترې راشنه کېږي، که له دوی پوښتنه وکړې چې دا زمکه او آسمانونه چا پيدا کړي؟ دا لمر او سپوږمۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چا مسخر کړي؟ شپه او ورځ چي د رزق او روزي د پیدا کېدو باعث ګرځي د چا په اراده ځي راځي؟ لمر د ورځي علامه او سپوږمۍ د شپې علامه ده، دا دواړه د رزق په پیدا کېدو کي اساسي ونډه لري، که دا نه وی نو نه به په زمکه کي بوټی وو، نه ونه، نه حیوان او نه انسان، د دوی ځواب به څه وي؟ حتماً به وايي چي دا هر څه د الله تعالی په اراده ترسره کېږي، له دې پرته بل ځواب نه لري، نو څنګه او له کومه ځایه دوکه کېږي؟! د دوی د دوکه کېدو او بې لاري کېدو عامل څه دئ؟"

همدا راز وروسته فرمايي:

èaî ©$bî ÿa äÏ‰ù»/r ¾ÏiS$7Ïã ôÏB âä!$±„ `JÏ9 -ãô$s ¯Ýò ª! $

ÇÏÈ ÒÎû Ïæ äó« العنکبوت:۶۲

دا الله دئ چي له خپلو بندګانو نه هر چا ته چي وغواړي په رزق او روزي کي ورته وسعت، بسط او پراخوالی ورکوي او چا ته ئې چي خوښه وي ورته تنګوي ئې، "رزق ئې ورته محدود کړي" يقيناً چي الله په هر څه ښه پوه دئ، "په دې ښه پوهيږي چي د انسان خير او مصلحت په څه کي دئ، دا پرېکړه د الهي علم له مخي کېږي، که چا ته پراخ رزق ورکوي، عليم الله په دې پوهېږي چي خير په همدې کي دئ او که په چا ئې محدودوي او د رزق له محدوديت او تنګوالي سره ئې مخامخ کوي، دا هم د عليم الله فيصله ده، حتماً په دې کي يو مصلحت مضمر دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

.`Ë Ú ô§ $iïÎ $Šô'ù ä$B ä$J¡ 9$šÆ Ë A“R `B Oßø™ ûÍ!r

bqè=É)÷ètƒ Ÿw öNèdçŽsYò2 & ö@/ 4 ¬! ß‰ôJptø:$# È@è% 4 ª! $# £`ä9qà)u‹9 $ygÏ?öqtB Ï‰÷èt/

ÇÏÌÈ العنکبوت:۶۳

که هغوی وپوښتې چي له آسمانه اوبه چا نازلي کړې چي زمکه له خپل مرگ نه وروسته بیا پرې راژوندۍ کوي؟ حتماً به ووایي چي الله، ووایه چي ستاینې ټولي الله لره دي خو د دوی ډېری نه پوهیږي.

آیا څوک دې پوښتني ته له دې پرته بل ځواب موندلی شي؟ پرته له دې چي اعتراف وکړي چي دا کار الله تعالی کوي، له آسمانه اوبه نازلوي او مړه زمکه پرې ژوندۍ کوي، بل څه ځواب لري؟

عزت او ذلت د الله په اختیار کي دئ:

لکه چي زموږ د مرگ او ژوند پرېکړه د الله تعالی له لوري کېږي او په همدې خاطر باید په خپل مرگ او ژوند یوازي له الله تعالی نه ووېرېږو او لکه څنگه چي زموږ د رزق او روزي اختیار د الله تعالی په لاس کي دئ او په همدې خاطر باید په خپل رزق او روزي یوازې له الله تعالی ووېرېږو، همدا راز د انسان د عزت او ذلت پرېکړه هم یوازي د الله تعالی له لوري کېږي، د همدې لپاره باید عزت د ده په خوا کي ولټوو او په خپل عزت هم صرف له الله تعالی نه ووېرېږو.

قرآن په دې اړه فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

الحج: ١٨

نه گورې چي الله ته ټول هغه څه سجده کوي چي په آسمانونو او زمکي کي دي، لمر، سپوږمۍ، ستوري، غرونه، وني، حيوانات او له خلکو نه ډېر ئې، او په ډېرو ئې عذاب محقق شوی، او الله چي د چا سپکاوی او اهانت وکړي نو هغه هيڅ عزت ورکوونکی نه لري، "هيڅوک اکرام او عزت نشي ورکولی"، يقيناً الله چي څه وغواړي هغه کوي.

هو؛ د زمکي او آسمانونو هر څه الله تعالی ته منقاد دي، هر څه به د هغه چا ملاتړ کوي چي خپل رب ته مطيع وي، هر څه به ئې درناوی کوي، او که هغه له خپل رب نه مخ واړوي، الله تعالی به ئې سپک او ذليل کړي، داسي څوک به ونه مومي چي ده ته عزت ورکړي؟ په خپلو سترگو گورو چي ډېر ځله، يوه معمولي خبره، د يوه داسي انسان چي په قوم کي ډېر منلی، مخور او با عزته وي، داسي سپک کړي او عزت ئې داسي ختم کړي چي هر څوک ورته په سپکه سترگه گوري، هيڅوک د ده په څنگ کي ودريدو ته تيار نه وي، يقيناً الله تعالی چي څوک سپک او ذليل کړي، په دنيا کي به داسي څوک پيدا نه کړي چي هغه ته عزت ورکړي، په ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالم کي به داسي څوک او څه ونه مومي چي له سپکاوي ئې وژغوري او عزت ورپه برخه کړي.

š• ùB¼$á Í\?r â$±@ `B š• ùB¼$ ’Îsè Å ùB¼$ 7Î »B O¢9$Ê@è

4?ã 7Rĵ ǫö, $8ï‰Šĵ â$±@ `B ÁÉêr â$±@ `B “Ëêr â$±@ `ßB

ÇËÈ Ö ïÏ‰ $Ó« È@ä آل عمران:۲۶

ووايه: اې باري ربه! د واکمنۍ واکداره! دا ته يې چي چا ته وغواړې واکمني ورکوې او له چا نه چي وغواړې د واکمنۍ "جامه" بېرته باسې، چي چا ته وغواړې عزت ورکوې او چي څوک وغواړې سپکوې ئې، ښېګڼه ټوله ستا په لاس کي ده، بې شکه چي ته په هر څه قادر يې.

ته د ملک مالک يې، دلته ستا حکم نافذ دئ، هر څه ستا په اراده ترسره کېږي، دا ته يې چي چا ته وغواړې اقتدار ورکوې، چي څوک وغواړې د اقتدار تخت او تاج ئې نسکوروې، له سپکاوي او ذلت سره ئې مخامخ کوې، چي چاته وغواړې عزت ورکوې، چي څوک وغواړي سپکوې ئې، ښېګڼي ټولي ستا په لاس کي دي، ستا په هري پرېکړي کي خير مضمر دئ، ته په هر کار قدير او توانا يې.

د منافقانو په باب چي له الله نه پرته د بل چا په څنګ کي عزت لټوي، او ځي د کافرانو په څنګ کي ودرېږي په دې طمعه هلته به عزت تر لاسه کړي، فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

šc qãGợ& ûüŽBs3ÌÎ$ËrB `B ä$Ÿ9«& ûïÍỳ»3ØÎ$brãÏ, Ff ûïŸ%©$

ÇÌÈ $èŠÏd ⸺ o"èÏÎ$bîù o"èÏÎ$Ïd%Ÿå النساء: ۱۳۹

همغو ته چي له مؤمنانو نه پرته کافران په دوستۍ نیسي، آیا د دوی خوا ته عزت لټوي؟ نو عزت خو ټول الله لره دئ.

دا منافقین له کافرانو سره دوستي کوي، گمان او انتظار ئې دا دئ چي د کافرانو تر څنګ به عزت تر لاسه کړي، په دې نه پوهېږي چي په منافقت او دښمن ته په تسلیمېدو سره خپل موجود عزت او اعتبار هم له لاسه ورکوي، په دې نه پوهېږي چي د عزت پر ېکړه الله تعالی کوي، عزت له ایمان نه پرته له بلي لاري نه شي ترلاسه کېدی، یوازي د الله مؤمن او صالح بنده د واقعي عزت خاوند دئ، منافق د هر چا له نظره سپک، ذلیل او بې اعتباره وي، هرڅوک ئې یوه بې اعتباره وسله ګڼي، هیڅوک د یوه مطمئن دوست په سترګه ورته نه ګوري.

له دې آیت نه معلومېږي چي له کافرانو سره دوستي او ملګرتیا د نفاق نښه ده، منافق د عزت په طمع دا کار کوي او هغه وخت ئې کوي چي دښمن ورته قوي او مسلمانان ورته ضعیف معلوم شي.

هسي دا منافقین غولېدلي چي د کافرانو په ملګرتیا کي عزت لټوي، د هغوی څنګ ته درومي، له هغوی سره معاهدې کوي، هغوی د اولیاوو او دوستانو په توګه نیسي، په دې طمعه چي د هغوی په څنګ کي به عزت تر لاسه کړي، خو یقیناً چي عزت صرف الله سره دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا راز فرمايي:

Ü Íö $Dî3 $‰èÁ ƒ ïøÎ $è‹Ïd ä•ë $ Tù ô“è $‰ƒ ìãb‰. `B

Ò#‹ ã ÑÇ Ñ $«Å¡ $brãä3ôƒ `ƒÏ%©!$ ¼çãù ƒ &Î Á $@Jè $‰r

ÇÊÈ âqç ƒ qèd 7Í»rékéS Br ‰Ó ƒÏ%© فاطر:١٠

څوک چې عزت غواړي (په دې دي پوه وي چې) يقيناً عزت ټول د الله دئ، د هغه لوري ته پاکي کلمې لوړي درومي او صالح عمل لوړوي او هغه کسان چې (د عزت لاس ته راوړلو لپاره) له بدو نه د تدبير په توګه کار اخلي (سيئات د مکر او تدبير په توګه کاروي) دوی ته شديد عذاب دئ او د دغو کسانو بد مکر تباه کېدونکي دئ.

دلته د عزت دوه عوامل په ګوته کوي:

١- پاک قول چې د الله تعالی لوري ته د لوړېدو مجال ترلاسه کوي.

٢- او صالح عمل چې الله تعالی رفعت او لوړوالی ورکوي.

يعني: يا ښه افکار، نېکه او غوره عقيده د دې باعث کېږي چې انسان عزت تر لاسه کړي او يا صالح عمل، ځکه الله جل شأنه دا دواړه اوچتوي، پاکي خبرې د الله په لوري اوچتې درومي، او دا صالح عمل دی چې الله ورته رفعت او اوچت والی ورکوي. وَ الَّذِينَ يَمْكُرُونَ السيِّئَاتِ: او هغه چې له سيئاتو نه د تدبير او مکر په توګه کار اخلي، مکر پټ تدبير ته وايي، يعني دوی له بدو عملونو نه د مکر په توګه استفاده کوي او له دې لاري غواړي

(c) ketabton.com: The Digital Library
عزت تر لاسه کړي، لهُمْ عَذَابٌ شدِيدٌ وَ مَکرُ أُولَئک هُوَ يبورُ : د دوی د تمنا او طمعي برعکس دوی ته شديد الهي عذاب په انتظار کي دئ او د دغو کسانو همدا بد مکر په خپله تباه کېدونکی او بې نتيجې پاته کېدونکی دئ، الله جل شأنه به هيڅ نتيجه پرې مرتب نه کړي.

دلته عزت ته د رسېدلو دوه لارې په ګوته شوي:

يوه هغه چي عزت ته د رسېدو لپاره له سيئاتو نه د تدبير په توګه کار اخيستل کېږي، ناروا تدبيرونه د داسي وسيلې په توګه کارول کېږي چي خاوند ئې عزت ته ورسوي، له حرامو لارو رزق او روزي تر لاسه کوي او په حرام مال او دولت ترلاسه شوی نوم او په ټولني کي خپل کاذب اعتبار حقيقي عزت ګڼي، ظالمو حکامو ته به سرټيټ کړي، هڅه به ئې دا وي د غوړه مالۍ له لاري حکامو او د اقتدار خاوندانو ته ځان نږدې کړي او له دې لاري عزت تر لاسه کړي، له نورو ناروا او ناجائزو لارو عزت ته د رسېدو هڅه کوي، خو الله تعالی د دوی په اړه فرمايي چي د دوی د هڅو پايله عزت نه بلکي شديد الهي عذاب دئ، دا مکر او تدبير به ئې شنډ او بې نتيجې پاته شي او هيڅکله به له دې لاري خپلو موخو ته ونه رسېږي.

او بله ئې د صالح عمل، غوره کلام او نېکي عقيدې له لارې الله تعالی ته نږدېوالی او عزت تر لاسه کول دي، الله تعالی د دې ضامن دئ چي څوک دا لار غوره کړي عزت او درناوی به ورپه برخه کوي.

په دې ترتيب تاسو وليدل چي قرآن خپل مخاطب ته بلنه ورکوي چي يوازي له الله تعالی وېره ولري، هم په خپل مرګ او ژوند، هم په خپل رزق

(c) ketabton.com: The Digital Library

او روزي او هم په عزت او درناوي، دا هغه شیان دي چي انسان ته تر هر څه زیات ارزښت لري، پرې وېرېږي، ډېر ځله ئې وېره له هغه چا وي چي نه ئې ورکولی شي او نه ئې ترې اخیستلی شي، د دې پر ځای چي په دې اړه ئې وېره یوازي د دغو شیانو له حقیقي مالک او هغه ذات څخه وي چي په ده ئې پېرزو کړي، برعکس له هغه څه پرې وېرېږي چي نه ئې ده ته ورکړي او نه ئې له ده اخیستی شي، په دې توګه ئې د ماسوی الله وېره او خوف زړه ته لار پیدا کړي، خو تا د قرآن په ګڼ شمېر آیتونو کي ولیدل چي درته وایي: له خپل هغه رب نه ووېرېږه چي د آسمانونو او د زمکي پالونکی او ساتونکی دئ، رحمت ئې بې انتهاء او بې پایه دئ، هغه د دې عالم مالک او حاکم دئ، دلته د هغه اراده نافذه ده، هر څه د هغه په وړاندي محکوم دي، په دې خاطر به ته نه په خپل مرګ او ژوند له الله تعالی پرته له بل چا وېره لرې، نه په خپل رزق او روزي او نه په خپل عزت او کرامت.

په الله باندي توکل

په الله باندي د ایمان بله غوښتنه دا ده چي انسان به په الله توکل کوي، خو باید پوه شو چي د توکل معنی څه ده؟ په الله تعالی باندي توکل یعني څه؟ آیا د توکل دا تعبیر سم دئ چي له کار نه لاس واخلو، په کارونو کي تدبیر او احتیاط پرېږدو او هر څه الله تعالی ته حواله کړو؟ متأسفانه ځیني خلک توکل په همدې معنی نیسي، هغه د تدبیر او احتیاط منافي ګڼي، ځیني لټي، بې احتیاطي، بې تدبیري، بې اعتنایي، تساهل، د مسئولیت عدم

(c) ketabton.com: The Digital Library

احساس او خپلو وجائبو او مسئولیتونو ته اهتمام نه کول د توکل په نامه یادوي، په داسي حال کي چي دا د توکل ډېر ناسم او غلط تعبیر دئ.

که تاسو قرآن ته مراجعه وکړئ دې ته به متوجه شئ چي د قرآن له نظره توکل د عمل کوونکو صفت دئ، قرآن توکل د یوه مؤمن عامل او با ایمانه عمل کوونکی انسان خصوصیت او صفت ګڼي، توکل دې ته وایي چي ته د احکامو او وجائبو د تعمیل لپاره اوچت شې او د دې لپاره ملا وتړې چي خپل مسئولیتونه تر سره کړې ، خو د نتائجو په اړه ډاډه او مطمئن وې، د دې پروا نه لرې چي په دې باندي به څه نتائج مرتب کېږي، له دې ناحیې ډاډه او مطمئن یې چي الله تعالی ستا هلي ځلي نه ضایع کوي، د خپلو کړو وړو نتائج الله تعالی ته حواله کوې ، الله جل شأنه د وکیل په توګه نیسې او له نتائجو نه په دې خاطر مطمئن او ډاډه یې چي الله ستا وکیل دئ، هغه د هیڅ بنده اجر نه ضایع کوي، دې ته توکل وایي.

دا توکل نه دئ چي ته تدبیر، احتیاط او دقت پرېږدې او ووایې چي ما پر الله توکل کړی!! پیغمبر علیه السلام تر ټولو ستر متوکل وو، خو هغه په جنګ کي زره اغوسته، چي کله به جنګ ستر او شدید وو نو دوه زرې به ئې اغوستې، پهره دار ئې درلود، هغه به په جنګ کي ټول امنیتي تدابیر نیول، صفوف به ئې منظم کول، هر چاته به ئې خپله موضع ښودله، له کوم لوري به چي د دښمن د حملې احتمال وو، هلته به ئې فوځ ځای په ځای کولو، ټول امنیتي تدابیر به ئې نیول، له دې وروسته به ئې پر الله توکل او بروسه کوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

توکل دې ته وايي چې ته خپله وجيبه او مسئوليت ترسره کوې، له نتائجو ډاډه او مطمئن يې، هغه الله تعالی ته حواله کوې او الله جل شأنه د وکيل په توګه نيسې.

لکه چې قرآن فرمايي:

ÇÎÈ bqè@q÷ ÑÍ 4ãr ‡rç ¹ `ƒÏ%©!$ÇÎÈ û,‡Î=Ïè»yèø9$# ãô_r& Nè ...

العنکبوت: ۵۸-۵۹

د عمل کوونکو اجر ډېر غوره دئ، هغه عمل کوونکي چې صبر ئې وکړ او په خپل رب توکل کوي.

دا نېک اجر او غوره بدله به هغه څوک تر لاسه کوي چې په نيمايي لاره کي بې حوصلې او بې صبره نشي، شکوه او شکايت و نه کړي، کله چې له ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي نادم او پښېمانه نشي، شکوه او شکايت ونه کړي، بلکي صبر کوي، او هغه چې له نتائجو نه هم ډاډه او مطمئن وي، نتائج الله ته حواله کوي او په الله توکل کوي. ګورئ چې توکل د عامل صفت دئ، د بې عمله صفت نه دئ، خو ځيني متوکل هغه بې عمله کس ګڼي چي عمل نه کوي، خپل مسئوليت نه ترسره کوي، خپل وجائب نه ادا کوي او صرف په خوله وايي چې په الله مي توکل دئ.

توکل داسي وګڼئ: الله تعالی مسلمانان په دې مکلف کړي چې که د دښمن شمېر تر دوی دوه ځله زيات وي، مقابله به ئې کوي، دښمن ته به شا نه اړوي او له ميدانه به نه تښتي، که ته د دغه الهي حکم مطابق د يوه داسي ځواکمن دښمن مخي ته ودرېږې او مقابلې ته ئې ملا تړې چې ستا

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه برابره دئ، د نښتي د پايلو په اړه هيڅ انديښنه نه لرې، نتايج خپل رب ته حواله کوې او په ډاډه او مطمئن زړه د دښمن مقابله کوې، دې ته توکل وايي. ته څکه د داسي دښمن مقابلې ته ملا تړې چي د الله تعالی په دې وينا دي باور دئ چي فرمايي: که څه هم د کافرانو شمېر، ستاسو په نسبت لس چنده وي، تاسو به غالب ياست، ته په دې باور لرې، د لس چنده لښکر سره مخامخ يې، د هغه مقابله کوې او له خپلي کاميابۍ او فتحې نه ډاډه او مطمئن يې، د توکل حقيقي معنی همدا ده. يعني توکل د بې عملو صفت نه دئ؛ بلکي د عمل کوونکو صفت دئ.

د احد په جنگ کي، ځينو کسانو غوښتل چي بې زړه توب وکړي، په هغو کي جبن، وېره او بې همتي راپيدا شوه، د پيغمبر عليه السلام او د مسلمانانو لښکر ئې يوازي پرېښود او بېرته په شا وگرځېدل، په ځينو نورو کي د دوی په شا تگ تشويش راپيدا کړ، غوښتل ئې هغوی هم بې زړه توب وکړي، قرآن په دې اړه فرمايي:

«I $ ’ ?ãr $Kä̈ïr ª ! $r Ẍ ±ø? b& Nà6 YÌ È$Gÿí$Ô M£d ô]

ÇÊËÈ bqãZÏB÷sßJø9$# È@©.uqtGù=sù آل عمران:۱۲۲

کله چي ستاسو دوو قبيلو د بې زړه توب قصد وکړ، په داسي حال کي چي الله ئې ولي او مرستندوی وو او مؤمنان خو بايد پر الله توکل وکړي.

دا همغه دوه قبيلې، بنو حارثه او بنو سلمه دي چي د ابی بن سلول او د ده د ملگرو له ستنېدو وروسته نږدې وه بې همتي وکړي او له جگړي په شا شي. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی په اړه ویل شوي چي بې همتي ورته مناسبه نه وه، د چا چي الله مولا او مل وي؛ ولي به بې همتي کوي، له مؤمنانو سره خو دا ښايي چي تل او په هر حالت کي ئې پر خپل خدای توکل او بروسه وي او د دښمن له زور ځواک نه ونه وېرېږي.

گورئ چي دلته هم په ډېر تأکید او پرېکنده توگه ویل شوي چي د ایمان یوه تقاضا دا ده چي مؤمن به پر خپل رب توکل کوي، د ایمان له هر مدعي نه د ایمان غوښتنه دا ده چي پر الله به توکل او بروسه کوي.

همدا راز فرمايي:

«I $ ’ ?ãr $Z99ö qB qè $Z9 ª! $ =FŸ2 $B žw Î $Z;‹Å ãƒ `9 ©@è

ÇÎÈ šc qè=Å2uqGuŠù ù $#ù ž2 qGŠù

التوبه: ۵۱

(ورته) ووایه: له هغه څه پرته چي الله راته لیکلي هیڅ مصیبت نه رارسي، هغه مو مولا دئ، او مؤمنان باید پر الله توکل وکړي.

یعني د کافرانو د گواښونو په وړاندي به ستا ځواب دا وي: ©9`

$Z9 ª! $ =FŸ2 $B žw Î $Z;‹Å ãƒ: له هغه څه پرته چي الله تعالی راته لیکلي او مخکي ئې راته مقدر کړي، بل هیڅ مصیبت نه رارسېږي، دا ستا د عقیدې او ایمان یوه برخه ده چي باور وکړې هیڅ مصیبت نه دررسېږي؛ مگر هغه چي تا الله تعالی تا ته له مخکي نه مقدر کړي. دوهمه برخه ئې دا ده چي ته به پدې خبرې باور لرې چي الله ستا مولا دئ، هغه به تا یوازي نه پرېږدي، هغه به ستا هلي ځلي نه ضایع کوي، تا به د دښمن په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندي په ميدان کي يوازي نه پرېږدي. او درېيمه خبره دا ده چي مؤمنان بايد پر الله توکل وکړي. وَ عَلى اللّهِ فَلْيَتَوَكلِ الْمُؤْمِنُونَ .

زموږ بروسه او اعتماد په الله دئ، دا ځکه چي موږ ايمان لرو او د ايمان تقاضا دا ده چي انسان به په الله بروسه کوي.

د دې مبارک آيت مهمي لارښووني دا دي:

- د الله تعالی له اذن نه پرته هيڅا ته کوم مصيبت نه رسېږي.
- انسان ته يوازي هغه مصيبتوررسېږي چي له مخکي نه هغه ته مقدر او د ده په تقدير پاڼې کي ليکل شوی.
- دا مقدرات نه بدلېږي.
- او دا چي الله زموږ مولا او چاره گر دئ، موږ به يوازې نه پرېږدي، په هره پرېکړه او فيصله کي ئې زموږ لپاره خير مضمر دئ، دا ځکه چي الله زموږ مولا دئ او هر څه د هغه په اراده کېږي، که په موقتي توگه له ماتې سره مخامخ کېږو، زموږ خير په همدې کي مضمر دئ او که فتح او غلبه را په برخه کړي خير په همدې کي دئ، دا ځکه چي الله زموږ مولا دئ.
- او دا چي د ايمان خاوندان بايد پر الله تعالی باندي توکل وکړي، له نتائجو نه مطمئن وي، کار به الله ته حواله کوي او له دې نه به ډاډه وي چي الله جل شأنه به په هغه باندي نېک نتائج مرتب کوي.

د مائدې په سوره کي دې مطلب ته داسي اشاره شوې:

ãlĨõã {qèã $$JĨõã ª! $Nèt ¨šc qè$/† ûïïŸ$`Ï ÈËX ã ' A$%

(c) ketabton.com: The Digital Library

bÎ {þè®qGù «ï $’?ãr bqç7Î î N3Rî ù nqßJçÜz Š #Œî ù šU $6øB$

ÇËÌÈ ûüÏZÏB÷sB Oçÿä — المائده: ۲۳

له هغو چي وېرېدل، دوو سړيو ئې چي الله پرې پېرزوينه کړې وه، وويل: له دروازې پرې ورننوځئ، نو کله هم چي ورننوتئ تاسو به بريالي وئ او که مؤمنان وئ نو پر الله بايد توکل وکړئ.

موسی عليه السلام څه کسان يوه ښار ته د معلومات راغونډولو لپاره لېږلي وو چي وګوري هلته د دښمن حالت څنګه دئ، هغوی ئې پوه کړي وو چي کوم احوال تر لاسه کړئ نو خلکو ته به ئې نه واياست، خاص ما ته به ئې رارسوئ. دوی چي راوګرځېدل، ځينو ئې په قوم کي وېره او خوف راپيدا کاوو او ويل ئې چي دښمن قوي دئ او مقابله ئې ممکنه نه ده، خو د دوی له جملې نه دوو کسانو قوم ته ډاډ ورکاوو او حملې ته ئې هڅول.

له دغه قوم نه چي له دښمنه ئې وېره درلوده، دوو ئې چي الله تعالی پرې پېرزوينه کړې وه او د وېري په ځای ئې زړونه له ډاډ او اطمئنانه ډک وو، قوم ته ويل: په دښمن له دروازو داخل شئ، ستاسو له ننوتلو سره سم به دښمن ماتې خوري او تاسو به غالب او فاتح وئ، دوی د بريا، فتحې او د ډاډ او اطمئنان خبره وکړه او وئې ويل: Oçÿä bÎ {þè®qGù «ï $’?ãr

ûüÏZÏB÷sB : که په رښتيا تاسو ايمان لرئ نو پر الله توکل وکړئ؛ که د ايمان په دعوی کي رښتيني يئ نو ځان الله ته وسپارئ، په الله توکل وکړئ، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن برید وکړئ او له نتائجو ئې مطمئن او ډاډه اوسئ، گورئ چي د ایمان خاوندان همدا خبره کوي چي باید مؤمن انسان پر الله بروسه او اعتماد وکړي.

همدا راز فرمایي:

Lâä bÎ #(þèq? Ïøèù «! $$ LâäB#ä Lâä bÎ Qò)»f Ó›qã A$%r

ÇÑÍÈ ûüÏJÎó B يونس:۸۴

او موسی وویل: اې زما قومه! که تاسو پر الله ایمان راوړی وي، نو په هغه توکل وکړئ که رښتیا د الله اوامرو ته منقاد یاست "که مسلم یاست او ایمان لرئ نو په الله توکل وکړی"

گورئ چي دلته هم قرآن عظیم الشأن فرمایي چي په الله باندي توکل د ایمان غوښتنه او تقاضا ده.

ډاډه او مطمئن زړه

په الله باندي دایمان یوه بله تقاضا او غوښتنه دا ده چي د الله ذکر او د هغه یادونه باید د انسان د اطئمنان باعث شي او اضطراب او پرېشاني ئې ختمه شي، تر سخت نه په سخت حالت کي هم کله چي د الله نوم اخیستل کېږي، باید همدا د انسان د ډاډ او اطمئنان باعث شي او د هغه تشویش او پریشاني رفع شي.

قرآن عظیم الشأن موږ ته همدا ښیي چي څوک په الله ایمان لري،

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا ایمان به په سختو حالاتو کي د دې باعث شي چي هغه ډاډه او مطمئن وي، برعکس هغه چي په الله ایمان نه لري، تل به مضطرب او پرېشانه وي، حیران به وي او وېرې او خوف به نیولی وي. په دې باب ګڼ شمېر آیتونه راغلي، لکه چي فرمايي:

ûÈJÕ? « $Ìò2 ÉÎ Ÿ& « $ÌøÉÎ Oßqè ûÈÕ?r (qãB#ä ûïÏ%©$

ÇËÑÈ Ü qà)ù$ الرعد:۲۸

هغه چي ایمان ئې راوړی او د الله په ذکر سره ئې زړونه مطمئن کېږي، خبر دار چي د الله په ذکر او یادولو سره زړونه مطمئن کېږي

یعني هغه چي ایمان لري، د الله د نوم په اخیستلو سره، د الله په ذکر سره او چي کله الله ور په یاد شي، په دې سره ئې زړونه مطمئن شي. دا ځکه چي کله شیطان درته وسوسې تلقین کړي او خوف دي په زړه کي راپیدا کړي، خو چي کله ته دې خبري ته متوجه شې چي ستا مرګ ژوند د الله په اختیار کي دئ او دلته هر څه د الله په اراده ترسره کېږي، هغه لکه چي ستا پیدا کوونکی دئ همدا راز ستا پالونکی او ساتونکی هم دئ، د هغه رحمت او پېرزوینه بې انتهاء ده او هغه د دې ملک مالک دئ، په دې زمکه کي د هغه اراده حاکمه او نافذه ده او هر څه د ده ارادې ته منقاد دي، دا اعتقاد او دا ایمان پخپله د دې باعث شي چي ته ډاډه او مطمئن وې او متیقن وې چي له تصادفي حوادثو او پېښو سره نه مخامخ کېږې، بلکي دلته چي هر څه کېږي د یوه مالک الملک الله په اراده کېږي، په دې خاطر، ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطمئن او ډاډه وي.

د الفتح په سورې کې راغلي:

ì B $Ÿ%Jƒ Î (yŠ#Š÷•Ï ûÜïŽBs÷•Ï tûüÏZÏB÷sßJø9$# É>qè=è% ’Î pºY‹Å3¡¡9$# tAt“Rr& ü“Ï%©!$# uqèd

$¸J‹Î=tã ª!$# šc%x.ur 4 ÇÚö‘F{$#ur ÏNºuq»yJ¡¡9$# ߊqãZã_ ¬!ur 3 öNÍkÈJ»yJƒÎ)

الفتح:۴ ÇÍÈ $VJŠÅ3ym

دی هغه ذات دئ چي د مؤمنانو په زړونو کي ئې سکينه نازله کړه، چي ايمان ئې په نور ايمان ورزيات کړي او د آسمانونو او زمکي ټولي لښکري د الله دي او الله باحکمته پوه ذات دئ.

په دې مبارک آيت کي، د هغه حالت په اړه بحث شوی چي پيغمبر عليه السلام له څوارلس سوه ملګرو سره د عمرې او طواف په نيت له مدينې نه خوځېږي، دښمن د هغه مخه نيسي، په سخت خطرناک سفر وتلی، بی له وسلې او بې له جنګې تياري نه د دښمن تر تسلط او سيطری لاندي منطقې ته ننوتی، دښمن د مقابلي اراده لري، په همدغه خطرناک سفر کي دی او ياران ئې ډاډه او مطمئن ول، دا هغه ډاډ او اطمئنان وو چي الله جل شأنه د دوی په برخه کړی وو، په دې توګه ئې د دوی ايمان ته قوت او ځلا ورکړې وه، هغوی مطمئن او ډاډه وو او په الله جل شأنه ئې بروسه او اعتماد وو.

ګورئ چي څوک ايمان لري نو الله جل شأنه په داسي سخت حالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي د هغه په زړه کي اطمئنان او ډاډ راپیدا کوي او د هغه اضطراب او پرېشاني ختموي.

همدا مطلب د توبې د سورې په ۲۶ او۴۰ آیتونو کي داسي بیان شوی:

A“®r šú üŽBsG3%$ ’?ãr ¾ÏÎqß‘ 4?ã ¼çG^‹Å™ ª! $A“®& $ê

âÌ“_ š• Ï Œr (rãÿ. šú ï½G$ >×ãr $dr•? óO©#Šqã_

ÇÈ ûïÍÿ»3%$ التوبة: ۲۶

بیا الله په خپل پیغمبر او مؤمنانو باندي سکینه نازله کړه او هغه لښکرې ئې راولېږلې چي تاسي نه لیدې او کافران ئې تعذیب کړل او دا د کافرانو سزا ده.

د حنین په جګړه کي چي د مسلمانانو شمېر هومره وو چي دوی ئې په تعجب او حیرت کي غورځولی وو، خو ناڅاپي د حنین په منطقه کي د خپل شمېر په نسبت له تقریباً څلورمي برخي دښمن سره مخامخ کېږي، د دوی شمېر تر دولس زره نه اضافه وو او د دښمن فوځ تقریباً څلور زره کسان وو، خو د دوی له ناڅاپي حملې نه دومره پرېشانه شول چي پیغمبر علیه السلام ئې په میدان کي یوازي پرېښود، زمکي ځای نه ورکولو، قرآن عظیم الشأن د دوی د پرېشانۍ په اړه فرمایي: زمکه له خپلي پراخۍ سره سره په تاسو تنګه شوه، دا د الله تعالی پراخه زمکه په تاسو تنګه شوه، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټېکي او د پناه ځای مو نه موندلو او پیغمبر علیه السلام مو په میدان کي یوازي پرېښود. خو د دې نه وروسته قرآن عظیم الشأن فرمایي چي بیا مو په پیغمبر علیه السلام او په مؤمنانو باندي سکینه نازله کړه. په لومړیو شېبو کي مضطرب او پرېشانه دي، زمکه ورته ځای نه ورکوي، د ټېکي او د امن پناه ځای نه مومي، خو په دې پسي متصل د دوی په زړونو کي سکون، ډاډ او اطمئنان راپیدا کېږي. دا هم د ایمان یوه علامه ده، الله په سختو حالاتو کي د ایمان په وجه د انسان په زړه کي ډاډ، اطمئنان او سکون راپیدا کوي.

همدا مطلب په څلوېښتم ۴۰ آیت کي په دې الفاظو راغلی:

š† Î$0 (rãÿŸ2 ûïÏ%©!$# çm_y_t÷zr& øŒÎ) ª!$# çnu|Átΰ ô‰s)sù çnrçŽÝÁZs? žwÎ)

©!$# χÎ) ÷btø“ósn@ Ÿw ¾ÏmÎ7Ås»|ÁÏ9 ãAqà)tƒ øŒÎ) Í‘$tóø9$# †Îû $yJèd øŒÎ) Èû÷üoYøO$#

$dƒÏ‰r&uρ Ïμø‹n=tã …çmtGoΨŠÅ6y™ ª!$# tΑt“Rr'sù ($uΖyètΒ

š† Ïϑ≈«øè3$# èπyϑÎ=x.uρ 4’n?ø¡9$# (#ρãxx. šúïÏ%©!$# sπyϑÎ=Ÿ2 Ÿ≅yèy_uρ

ÇÍÉÈ ÒΟŠÅ3ym ͓tã ª!$#uρ 3 $u‹ù=ãèø9$#

که تاسو د پیغمبر مرسته و نه کړئ، یقینا الله د هغه مرسته وکړه، کله چي کافرانو هغه په داسي حال کي د (خپل ملک نه) اخراج کړ چي هغه یو له دوو کسانو څخه وو، کله چي دواړه په هغه غارکي ول، هغه مهال چي خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګري ته ئې مکرر ویل: غمجن کېږه مه، یقیناً چي الله له موږ سره دئ، نو الله خپله سکینه پرې نازله کړه او په هغو لښکرو ئې د ده مرسته وکړه چي نه مو لیدل، د کافرانو شعار ئې ټیټ کړ، او الهي کلمه خو لوړه ده، او الله باحکمته عزتمن دئ.

دا مبارک آیت د ضعف او کمزورۍ هغه حالت انځور کړی چي د مکې کفارو پیغمبر علیه السلام له خپله ملکه وتلو ته اړ کړ، په داسي حالت کي ووتلو چي د دوو کسانو دوهم کس وو، مجبور وو یوه غار ته پناه یوسي، ټول قوم د ده د نیولو او وژلو لپاره وتلی، توري ئې له تېکو ایستلې، ابوجهل د دې اعلان کړی چي که هر چا پیغمبر علیه السلام ونیولو یا ئې ووژلو سل اوښان به هغه ته انعام ورکوي، د مکي مکرمې ټولي لاري نیول شوې.

دا خو څه کوئ چي دوی دوه کسان وو، ټول قوم ئې په خلاف وتلی او هغه ئې له خپل ملک نه اخراج کړی، او دې ته مجبور شوی چي غار ته پناه یوسي، بلکي په همدې حالت کي هم د ده دا دوهم ملګری، د دې په ځای چي د ده د ډاډ او اطمئنان باعث شي، برعکس ده ورته اطمئنان ورکاوو، یعني هغه هم پرېشانه او مشوش دئ. که د سنګر ملګری مطمئن او ډاډه وي دا د انسان د اطمئنان باعث کېږي، خو ګورئ چي حالت داسي دی چي ملګري ئې د ده ډاډګېرني او اطمئنان ته ضرورت لري، هغه ته وایي: لا تحْزَنْ إِنَّ اللّهَ معنی: مه غمجن کېږه، الله له موږ سره دئ، ګورئ چي په دغسي سخت حالت کي پیغمبر علیه السلام مطمئن او ډاډه دئ او په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کامل یقین لري چي الله له هغه سره دئ. د همدې اطمئنان او ډاډ د اظهار نه پس الله تعالی مزید سکینه پرې نازله کړه او په غیبي لښکرو سره ئې د ده مرسته وکړه: فَأَنزَلَ اللّهُ سکینَتَهُ عَلَیْهِ یعني کله چي ده اطمئنان وښود او په دې خبرې ئې خپل ډاډ څرګند کړ چي الله له ده سره دئ او خپل ملګري ته ئې هم اطمئنان ورکړ، د دې اطمئنان او ډاډ له څرګندولو الله خپله سکینه پرې نازله کړه، الفاظ داسي دي چي ښیي دا سکینه او اطمئنان د هغي مخکنۍ وینا نتیجه وه، چي خپل ملګري ته ئې وویل: لا تحْزَنْ إِنَّ اللّهَ معنا : مه غمجن کېږه یقیناً چي الله له موږ سره دئ او د همدې وینا په سبب الله جل شأنه په داسي لښکرو سره تأیید کړ او د هغه مرسته ئې وکړه چي تاسو نه لیدل، دا فتحه او غلبه او د ملائکو راتګ د دې خبرې نتیجه وه چي پیغمبر علیه السلام خپل ملګري ته وویل: مطمئن او سېږه چي الله له موږ سره دئ. وَ جَعَلَ کلِمَةَ الّذِینَ کفَرُوا السفْلی: او د کافرانو کلمه ئې نسکوره او راټیټه کړه وَ کلِمَةُ اللّهِ هِیَ الْعُلْیَا : او د الله کلمه همدا اوچته ده، وَ اللّهُ عَزِیزٌ حَکِیمٌ : او الله عزیز حکیم ذات دئ. الله غالب او با حکمته دئ، هغه په دې قادر او توانا دئ چي مؤمنانو ته فتح او غلبه ورکړي،د کافرانو مکر شنډ کړي، توطئې ئې خنثی کړي او پرې نږدي چي هغوی خپل هدف ته ورسېږي او هغه حکیم دئ، په دې ښه پوهېږي چي په څه ترتیب او له کومي لاري پیغمبر علیه السلام او مؤمنانو ته فتح او غلبه ورکړي او کافران له ماتې او هزیمت سره مخامخ کړي، هم غالب دئ او هم حکیم، عزیز دئ، تاسو ته پر هر څواکمن دښمن بری درکولی شي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکیم دئ پوهېږي چي څنګه دښمن په خپلو هڅو کي ناکام کړي او پرې نږدي چي خپل هدف ته ورسېږي.

د آل عمران د سورې په ۱۷۳ آیت کي هم دې مطلب ته اشاره شوې، هلته چي الله جل شأنه فرمايي:

Nèdö±z $ù Nä9 (qãK_ $% ¨ $Z9$#bÎ) â $Z9$#Ng9 A$% ûïÏ%$#

ÇÊÐÌÈ @‹Å2 q9$#NèkÏr ª! $Z9óm (q9$%r $Z JƒÎ) Nèd Š#“ù

هغه "مؤمنان" چي خلکو ورته وويل: يقيناً چي ډېر خلک "ستاسو دښمنان" درته راغونډ شوي "لښکري ئې ستاسو په خلاف راغونډي کړې دي" نو له دوی نه ووېرېږئ! نو "دې خبرې" د دوی ايمان لازيات کړ، او وئې ويل: الله موږ ته کافي دئ او هغه غوره وکيل دئ.

ګورئ، د دې په ځای چي د دښمن دا تبليغات چي ويل ئې د مسلمانانو په خلاف فوځونه او لښکري را غونډ شوي، د دوی په زړونو کي وېره او خوف راولاړ کړي، برعکس دا د دوی د ايمان د مزيد تقويې باعث ګرځي او وايي: حَسبُنَا اللّهُ وَ نِعۡمَ الۡوَكِيلُ : الله موږ ته کافي دئ او هغه غوره وکيل دئ. هغوی مطمئن او ډاډه دي، د دښمن له فوځونو او لښکرو نه وېره نه ساتي، د دې په ځای چي د فوځونو راغونډېدل د دوی په زړونو کي وېره او خوف راپيدا کړي، برعکس د هغوی ايمان تقويه کېږي، په الله ئې اعتماد اضافه کېږي، الله ته ئې هيلي زياتېږي، په سختو حالاتو کي د هغوی اړيکي له خپل رب سره مزيد مضبوطي شي، او همدا د دوی د ايمان د تقويې باعث

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي.

همدا مطلب د آل عمران سورې په بل آيت کې داسې راغلی:

NãZß pyí$Û Ó´ ó/ UèbqZB& Éó%$ï‰è/ .`ß Nãøæ A“R& ßè

£ß Ès$Žöî «! $ šc qZŸ/ Nåþ ÿR& Nåkd& %6 pyí$Ûr

•Þ{ $b Ì @è ãó« `ß Ì•Þ{ $`ß $Y9©@d šc qèà/ ÿ Sg» f $

b%. ö9 bqèà/ š• 9 br߉ãŸ $B NÍÅ ÿR& ÿ Î bqãà + ¼ã

–Ž99 Nãï qã ’Î ä ö©@è $Y9 d $Zïè $B ãó« Ì•Þ{ $`ß $Y9

’Î $B ª!$ ’íF ö ïr Nèg Å $Ÿ ÖB 4 Î @)$ Nè æ =ä ûïï%$

Ñ#‹Î Øš îæ ª!$r Nãï qè ’Î $B È Å Jär Nà2 írß

ÇÊÎÍÈ írß•Á 9$

آل عمران: ۱۵۴

بيا يې له دې غمونو نه وروسته پرتاسو د پرکالي په بڼه کې هغه ډاډينه نازله کړه چې ستاسو پر يوې ډلي به غوړېدله او بله ډله بيا داسې وه چې خپلو ځانونو په اندېښنه کې غورځولي وو، د الله په اړه يې د جاهليت د دور ناروا گمانونه کول، ويل يې: د دې کار څه زموږ په برخه دي؟ ورته ووايه: کار خو ټول الله لره دئ، دوی په خپلو زړونو کې هغه څه پټوي چې تا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځې نه څرګندوي، وايي: كه د دې كار څه زموږ په برخه وی نو دلته به نه وژل كېدو، ورته ووايه: كه په خپلو كورونو كي هم وئ نو هغه كسان به هرومرو د خپلي مړيني ځای ته راوتلي وو چي وژنه ځې مقرر شوې وه او ترڅو ستاسو د سينو خبري وآزمويي او ستاسو د زړونو شته عيار كړي او الله د زړونو په شته وو ښه پوه دئ.

ګورئ چي دلته دوه داسي ډلي سره مقايسه شوې چي له ورته خطر سره مخامخ دي، د جګړي سخت حالت او د دښمن له لوري د لوی بريد وېره، خو يوه ډله دومره ډاډه او مطمئنه ده چي پرمښکی پرې راځي، له خوب نه مخكي چي كوم حالت پر انسان راځي، پر دوی همدا حالت راتلو، او دا همغه امن، سكون او ډاډينه وه چي الله تعالی پر دوی نازلوله، خو د دې په مقابل كي بله ډله داسي وه چي دې غم او انديښني مصروف كړي وو چي له دې خطره به څنګه ځان ژغوري، څه چاره به كوي، پرېشان او مضطرب وو، دا هغه مهال وو چي د احد د جګړي په دوران كي، د مسلمانانو د لښكر په ليكو كي د سخت اضطراب او پرېشانۍ حالت راپيدا شو، د دښمن د برلاسي او د مجاهدينو د ماتې آثار او نښي راڅرګندي شوې، په دې وخت كي مسلمانان په څو ډلو ووېشل شول، قرآن عظيم الشأن د ځينو حالت داسي بيانوي چي د ډېر ډاډ او اطمينان په وجه د خوب حالت وربانديي راځي، تاسو پوهېږئ چي انسان ته يوازي هغه وخت خوب ورځي چي په بشپړه توګه ډاډه او مطمئن وي، يو معمولي تشويش د دې باعث شي چي له انسانه خوب وتښتي، هغه مهال خوب پرې راځي چي ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

تشویشونه ئې رفع شي او کاملا ډاډه او مطمئن شي، د جنګ په دوران کې چې په چا خوب راځي، د دې معنی دا ده چې له هغه سره په همدې حالت کې هیڅ تشویش او اندېښنه نشته.

که الله تعالی په سخت حالت کې د واقعي مؤمنانو زړونه په ډاډ او اطمئنان خړوبوي، آن تر حده چې په دوی باندې پرمښکی راځي، په مقابل کې ئې بله ډله د ایمان د ضعف په وجه په سخت حالت کې په داسې وېرې او تشویش اخته وي چې د خپلو نفسونو غم او اندېښنې مصروف کړي وي او د الله تعالی او د هغه د وعدو په اړه د جاهلیت د دورګمانونه کوي، له خپل انتخاب او له مسلمانانو سره له ملګرتیا پښېمانه وي او وایي: هَل لَّنَا مِنَ الأَمْرِ مِن شَيْءٍ چې له دې خبرې نه د دوی مراد یا دا وي چې آیا له دې کاره موږ ته کومه ګټه متصوره ده؟ آیا له داسې کارونو نه څه نتیجه تر لاسه کولی شو؟ موږ ته به څه په لاس راشي؟ دا خو یو بې نتیجې کار دی!! او یا ئې مراد دا دئ چې د دې کار د ادارې او لارښوونې په اړه موږ څه اختیار او واک نه لرو، مسئولیت ئې د هغه چا په غاړه دئ چې د جنګ سوق او اداره ئې په لاس کې ده، دا کار زموږ په مشوره ونشو، زموږ معقولو وړاندیزونو ته اعتناء ونه شوه، نو ځکه له دې ماتې سره مخامخ شوو، که قیادت او مشري زموږ په لاس کې وی، که زموږ رایه منل شوې وی، نو له دې ماتې سره به نه مخامخ کېدو!!

هو؛ دا منافقین دي چې د ماتې نه وروسته د خپلو نفسونو فکر حیران کړي وي او په دې اندېښنه کې وي چې څنګه ځان وژغوري، څه وکړي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی ته صدمه و نه رسېږي او له خطر نه ځنګه خوندي پاته شي، د الله جل شأنه او د ده وعدو په اړه ډول ډول ناحقه جاهلانه ګمانونه کوي، قرآن موږ ته لارښوونه کوي چي د منافقينو د دغو تبليغاتو په ځواب کي بايد ووايو: إِنَّ الأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ: يقيناً چي کار ټول الله لره دئ، ټول کارونه د ده په اختيار کي دئ، فيصلې دی صادروي، په کارونو باندي نتائج دی مرتب کوي، اختيارات له ده سره دي، د چارو پايلي دی ټاکي او هر کار د ده په اراده ترسره کېږي. قرآن فرمايي چي د منافقينو دا خبري له هغو افکارو او عزايمو نشأت کوي چي دوی ئې په خپلو سينو کي پټ ساتي او له څرګندولو ئې ډډه کوي: يُخْفُونَ فِى أَنفُسِهِم مَّا لا يُبْدُونَ لَكَ: په خپلو سينو کي هغه څه پټوي چي نه غواړي تا ته ئې څرګند کړي، که څه هم خبري په دې انداز کوي چي ګواکي د نتايجو په اړه تشويش لري او وايي آيا په دې کار مو څه نتيجه مرتب کېدی شي؟ موږ هم په دې کي څه برخه لرو؟ خو د دوی په سينو کي ډېری خبري داسي دي چي څرګندول ئې نه غواړي، يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الأَمْرِ شَىْءٌ مَّا قُتِلْنَا هَهُنَا : وايي: که له دې کار نه موږ ته څه برخه وای نو دلته به نه وژل کېدو، که رښتيا دا وعدې حق وی چي الله جل شأنه به زموږ مرسته کوي، موږ به فاتح او غالب يو او دښمن به ماتې خوري، نو ولي به موږ دلته له ماتې سره مخامخ کېدو او ولي به وژل کېدو، که چېري د دې کار اداره زموږ په لاس کي وی او قيادت او مشري زموږ په اختيار کي وی، دلته به زموږ کسان وژل کېدل!!

ډېر کسان داسي وي چي د ماتې او هزيمتونو پر مهال د قيادت په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلاف همدا راز تبليغات کوي، هغه جاه طلب عناصر چي د قيادت لاس ته راوړلو لپاره مترصد وي او غواړي له هر فرصت نه په استفادې سره موجود قيادت وټکوي او په صف کي د هغه اعتبار تضعيف کړي، د ماتو په دوران کي همدا تبليغات کوي: که کار زموږ په لاس کي وی، که زموږ رايه منل شوې وی، که موږ ته موقع راکړ شوې وی، که قيادت او رهبري زموږ په لاس کي وی، نقشه او پلان موږ وضع کړی وی، نو دلته به له ماتې سره نه مخامخ کېدو!! تل د هزيمتونو په دوران کي ځيني کسان دغسي منافقانه مواقف غوره کوي. ښايي له دې مشکل سره د هري جبهې هر قوماندان مخامخ شوی وي چي د ده د جبهې هغه غرضي او جاه طلب کسان چي غواړي د ده ځای ونيسي، دې ناروا مقصد ته رسېدو لپاره هغه موقع تر ټولو غوره فرصت ګڼي چي جبهه په موقتي ډول له ماتې او کړاوونو سره مخامخ شوې او تلفات ئې ليدلي وي، دلته ده چي دغه منافق عناصر، د قيادت وړی، چي غواړي ثابته کړي دا جنګونه په روان شکل کي بې فائدې دي، تر څو چي د قواوو ترمنځ توازن نه وي راغلی، د عسکري او فوځي وسائلو له ناحيې مو پر خپل دښمن برلاسي او تفوق نه وي حاصل کړی، بايد له دښمن سره د ټکر او تصادم لاره غوره نه کړو، دوی له دغو ماتو نه د موجود مجاهد قيادت په ضد استفاده کوي او دا تبليغات کوي چي که قيادت زموږ په لاس کي وی، زموږ رايه منل شوې وی، زموږ مشورو ته مو غوږ ايښی وی، او قيادت د دغو موجوده کسانو په اختيار کي نه وی نو دلته به زموږ کسان وژل کېدل، قرآن د دوی په ځواب کي فرمايي: قُل لَّوۡ كُنتُمۡ

(c) ketabton.com: The Digital Library

فی بُیُوتِکُمۡ لَبرزَ الّذِینَ کُتِب عَلَیۡهِمُ الۡقَتۡلُ إلی مَضاجِعِهِم : ورته ووایه! که څه هم تاسو په خپلو کورونو کي وی "یعني ستاسو رأیه منل شوې وی، جنګ نه وی شوی او تاسو له خپلي رأیي سره سم په خپلو کورونو کي پاته شوي وی" حتماً به هغه کسان چي د دوی په اړه د مرګ فیصله شوې، خپل مضجع او مقتل ته وتلي وو، د چا په اړه چي د مرګ فیصله شوې وه، هغه به خامخا په خپلو قدمونو هغه ځای ته تلل، په کوم کي چي باید په اړخ پرېوتي وای او د روح امانت ئې الله ته تسلیم کړی وی. وروسته فرمایي: دا حالت خو الله تعالی د دې لپاره راولي چي: وَ لِیَبۡتَلیَ اللّهُ مَا فی صدُورِکمۡ وَ لِیُمَحِّص مَا فی قُلُوبِکُمۡ وَ اللّهُ عَلِیمُ بِذَاتِ الصدُورِ : تر څو الله هغه څه وآزمویي چي ستاسو په سینو کي دی او هغه څه ښه عیار کړي چي ستاسو په زړونو کي دی او الله په هغه څه چي په سینو کي دئ ښه پوه دئ.

یعني تاسو چي د دې ادعا کوئ چي ایمان لرو، اخلاص لرو، په الله مو توکل او اعتماد دئ، الله جل شأنه به دا خبرې د جنګ په میدان کي وآزمویي، دا به معلومه کړي چي آیا په رښتیا تاسو په الله توکل او اعتماد لرئ، او په دې خبرې باور لرئ چي د مرګ او ژوند پرېکړه د الله تعالی له لوري کیږي؟ دا پټ اسرار، لدې نه پرته په بل صورت کي نه معلومیږي چي د جنګ داسي صحنې رانشي چي د دښمن شمېر تر تا زیات وي، د هغه مواضع په ظاهر کي ستا له سنګر نه مستحکمي او ټینګي برېښیي، تر څو چي داسي حالت رامخته نشي، د دې خبرو حقیقت نه معلومیږي.

دې ته به مو حتماً پام وي چي دلته په یوه مورد کي (سینې) ته او په بل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مورد کي (زړه) ته اشاره شوې، او ویل شوي: هغه څه وآزمویي چې ستاسو په سینو کي دي او هغه څه چې په زړونو کي دي هغه عیار کړي او رشد ورکړي، باید وګورو له دې نه مراد څه دئ، په زړونو کي څه دي او په سینو کي څه؟

د منافق افکار، تصورات او عقاید تل له شک او شبهې سره توأم وي او د زړه تل ته له نفوذه عاجز، په سینه کي پټ وي، خو زړه ته لار نشي موندلی، دا ایمان دئ چې د زړه سلول سلول ته نفوذ کوي او انسان ته ډاډ او اطمینان وربخښي، د الله جل شأنه په اړه د منافقینو ناسالم اعتقاد او د دوی غلط تصورات، د دې موجب شي چې هغوی د جګړې په دوران کي مذبذب او متردد وي او عدم اطمینان، وېرې او اضطراب احاطه کړي وي، خو د مؤمنانو په زړونو کي چې کوم اخلاص دئ، په الله کلک اعتقاد او ایمان دئ، د جهاد په نتیجه کي به الله دې ته وده ورکوي، دا به کاملاً عیاروي او کمال ته به ئې رسوي. ګورئ چې جنګ له یوې خوا د دې باعث شي چې د منافقینو حقیقت بربنډ شي، له بلي خوا د مؤمنانو د ایمان د تقویې او د هغوی د مزیدي تربیې او رشد باعث شي. همدا د جنګ صحنې او د ماتې او هزیمت حالت دئ چې له یوه پلوه د هغه چا ایمان ته قوت او ځلا وربخښي او له الله تعالی سره ئې تعلق او رابطه ټینګوي چې په زړه کي ئې ایمان وي، خو له بله پلوه د منافقینو حقیقت څرګندوي، په دغسي حالت کي د دوی نفاق بربنډ او هر چا ته واضح او څرګند شي، هغه څه چې دوی په خپلو زړونو کي پټ ساتلی هغه بربنډ شي. د دې آزمویني او امتحان

(c) ketabton.com: The Digital Library

معنی دا نه ده چې الله جل شأنه غواړي د دوی په حقیقت پوه شي؛ بلکې غواړي چې خلکو ته ئې څرګند او بربنډ کړي، الله جل شأنه علیم دئ، څه چې خلک په خپلو سینو کې پټ ساتي هغه پرې پوه دئ، وَ اللّٰهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصدُورِ.

د احزاب په سوره کې دا مطلب په دې الفاظو توضیح شوی:

ª!$ $R‰ãr $B #‹»d (q䩽% >#“ômR$ bqãZÏB÷sßJø9$# #ä‘ $©9r

$Vŷîó @r $ZY»J†Î) wÎ) öNèdŠ#–$Br ¼ã&è!qß™‘r ª!$ -‰|¹ r ¼ã&è!qß™‘r

ÇËËÈ الاحزاب:۲۲

او کله چې مؤمنانو لښکرې ولیدلې وئې ویل: دا همغه څه دي چې الله او پیغمبر ئې له موږ سره ژمنه کړې وه، او الله او د هغه پیغمبر په خپله وعده کې رښتینی دئ، او زیات ئې نه کړ مګر د دوی ایمان.

په دې مبارک آیت کې د احزابو جنګ ته اشاره شوې، هغه مهال ته چې د مسلمانانو په خلاف ټول دښمنان راغونډ شوي وو، مدینه محاصره وه، د عربو په تاریخ کې دومره ستر لښکر د چا په خلاف نه وو وتلی، مسلمانان د دې ستر لښکر د مخامخ مقابلې توان نه لري، مجبور شوي چې د مدینې منورې شا و خوا خندق وکیني، خو کله چې مؤمنان ګوري چې د دوی په خلاف ټول دښمنان په مدینې باندې د پرېکنده ستر برید لپاره راغونډ شوي، راشئ وګورو چې د دې حالت په لیدو او له دغه ستر لښکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره د مخامخېدو په دوران کي د دوی حالت څنګه او وینا ئې څه وه؟ قرآن موږ ته د دوی حالت داسي انځور کړی: د لښکر په لیدو سره هغوی وویل: دا همغه څه دي چي الله تعالی ئې له موږ سره وعده کړې وه، دا وعده چي پر دوی به فتحه او غلبه راکوي، ډاډه او مطمئن دي چي د الله تعالی دا وعده رښتونې ده، د دې په ځای چي د ستر لښکر راغونډېدل په دوی کي وېره او خوف راولاړ کړي، د دوی په زړونو کي شک او ریب راپیدا کړي، د دوی د اضطراب او پرېشانۍ باعث شي، برعکس مطمئن دي چي الله او د هغه پیغمبر، په خپلو وعدو کي رښتوني دي، دا همغه د الله تعالی رښتونې وعده ده چي له موږ سره ئې کړې ده، حتماً به موږ ته په دوی باندي فتحه او غلبه راکوي، که د دښمنانو راغونډېدا په دوی کي څه زیات کړی وي نو هغه د دوی ایمان او پوخ باور په الله تعالی او د ده په وعدو وو نه بل څه: وَ مَا زَادَهُمْ إِلا إِيمَاناً وَ تَسلِيماً : په دوی کي ئې بل څه زیات نه کړ مګر ایمان او د الله تعالی په وړاندي انقیاد ئې، یعني دغه حالت باعث شو چي په الله جل شأنه باندي د دوی اعتماد او باور مزید مضبوط، اړیکي ئې له خپل رب سره لازیاتي ټینګي شي، او د الله تعالی د اوامرو په وړاندي ئې انقیاد او تسلیمي لازیاته شي، ګورئ چي په سختو حالاتو کي، د اضطراب او پرېشانۍ په وخت کي، د دې په ځای چي د مؤمنانو په زړونو کي خوف، وېره، جبن او پرېشاني راپیدا شي، برعکس د هغوی ایمان تقویه کېږي، داسي حالات په دوی کي نه راپیدا کوي مګر د ایمان ټینګوالی او د انقیاد زیاتوالی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې ترتیب تاسو ګورئ چي په دغسي سختو حالاتو کي به د ایمان په وجه د انسان په زړه کي اطمینان او ډاډ راپیدا کېږي او د عدم ایمان په وجه به انسان مضطرب او پرېشانه وي.

اطاعت

په الله باندي د ایمان بله تقاضا دا ده چي انسان به د خپل رب اوامرو ته غاړه ږدي، د الله تعالی دین ته به منقاد وي، اطاعت او منښه به کوي. په عملي توګه د الهي احکامو اطاعت او منښه د ایمان تقاضا ده، کله چي انسان په دې پوه شي چي دا د الله حکم دئ بیا به له څه ځنډ او تأخیر نه پرته، فوري اقدام کوي او د حکم د عملي کولو لپاره به ملاتړي، ټوله هڅه به ئې دا وي چي د حکم مطابق عمل وکړي.

دا مطلب د قرآن عظیم الشأن په متعددو آیتونو کي بیان شوی، د النساء په سوره کي په دې اړه داسي لولو:

ẅ Sĕôǧ÷/ • f © $Jšï 8qßJÅs ãá4m šc qăßs}ãẅ 7 Îhr Ẍù

ÇÏÎÈ $VJŠîó @ #qßJÏk¡ ç Mø‹ŸÒ % $£JÏiB % [` •m öNÎhÅ¡àR& þ’Îû (#r߉Ågs†

النساء:۶۵

نو نه، ستا په رب قسم چي تر هغه ئې ایمان نه دئ راوړی چي تا په خپلمنځیو شخړو کي حکم ونه ګرځوي، بیا ستا د پرېکړي په اړه په خپلو زړونو کي تنګوالی ونه مومي او په بشپړه توګه تسلیم نه شي.

ای پیغمبره! ترڅو چي تا په خپلو شخړو کي حکم ونه نیسي او بیا ستا په

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ېکړې راضي نه شي او په خپلو زړونو کي هيڅ حرج احساس نه کړي او عملاً انقياد ونکړي، مؤمنان نه شي بلل کېدی او د ايمان ادعا ئې نه شي قبلېدی. له دې آيت نه په ډېر وضاحت سره معلومېږي چي د ايمان د قبلېدو لاندي شرايط دي:

- شخړې او منازعات شريعت ته محول کول.
- د اسلام په هري پرېکړې رضايت.
- او هر حکم ته ئې عملاً غاړه ايښودل.

دا آيت موږ ته وايي: تر هغه د چا ايمان اعتبار نه لري چي په خپلو شخړو او مشاجرو کي پيغمبر عليه السلام او هغه دين چي د ده په لاس لېږل شوی د حکم په توګه ونه مني، د خپلو مشاجرو د حل و فصل لپاره هغه ته رجوع ونه کړي، پيغمبر عليه السلام د حکم او قاضي په حيث ونه مني، په فيصلې او پرېکړې راضي او قانع نه وي، د پرېکړې په اړه په خپل زړه کي څه حرج او تنګوالی احساس نه کړي، او تر څو چي عملاً غاړه ورته کښېنږدي او عمل پرې ونه کړي.

د انسان ايمان هغه مهال اعتبار لري چي دا درې شرايط تأمين شي: په ټولو شخړو، مشاجراتو او منازعاتو کي هغه دين د حَکَم په توګه منل او هغه ته رجوع کول چي پيغمبر عليه السلام راوړی، د دين په فيصلې رضايت او قناعت، د دين له هيڅ پرېکړې به په خپل زړه کي څه حرج او تنګي نه احساسوي، که دين دا فيصله کړې وه چي د هغه لاس قطع شي، په دې فيصله به راضي وي، که د ده د رجم فيصله ئې کړې وه، په دې به

(c) ketabton.com: The Digital Library

قانع او راضي وي، او درېيم دا چي هغه به عملاً منقاد وي، د دين پرېکړو ته به تسليم وي او دا فيصلې به مني، يعني دين ته د حکميت لپاره رجوع، په فيصلې باندي رضايت او قناعت او هغه ته عملاً انقياد، دا هغه درې شرطونه دي چي له دې پرته د چا د ايمان دعوی نه منل کېږي.

د دې آيت الفاظ ډېر پرېکنده، قاطع او واضح دي، الله جل شأنه په ټول تأکيد سره فرمايي: اې پيغمبره! ستا په رب دي قسم وي چي تر هغه ئې ايمان نه دئ راوړی، ايمان ئې مقبول نه دئ او الله تعالی د دوی ايمان ته اعتبار نه ورکوي، تر هغه چي همدا درې شرطونه تأمين نه شي.

همدا راز فرمايي:

bqã¦ b& #•B& ÿãèq!S‘r ª! $Ó Ó% #Ç Ê þ pZB$õ Ÿr 9B$÷ Ü b%. $Br

W÷ Ê @|Ê ô‰s)sù ¼ã&s!q߉‘r ©!$# ÄÈ ÷ètƒ `Br 3 öNÏd̍ øBr& ô`ÏB äouŽzσø:$# ãNßgs9

ÇÌÏÈ $Y7ÎB

الاحزاب: ۳۶

با ايمان نارينه او مؤمني ښځي ته دا نه ښايي چي کله الله او د هغه پيغمبر، د کوم کار فيصله وکړي "کوم حکم صادرکړي"، بيا دي دوی لره په خپل کار کي څه اختيار وي، "د دوی نه بيا اختيار سلب شي، بيا به له ځنډ او تأخير نه پرته اطاعت او مننه کوي، بيا هغوی ته هيڅ اختيار نه دی پاته، بيا به عملاً منقاد وي" او چا چي له الله او د هغه له پيغمبر نه عصيان او سرغړاوی وکړ، يقيناً چي په څرګنده توګه لاروركی شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعني كله چي يوه مؤمن انسان ته دا خبره معلومه شي چي د يوه كار په اړه د الله تعالى او د هغه د پيغمبر حكم څه دئ، له دې وروسته هغه د څه ويلو او له پرېكړي نه مخالفت اختيار نه لري، بيا به كاملاً منقاد وي او حكم ته به غاړه ږدي، دا مطلب حجرات په سوره كي په دې الفاظو راغلى:

(qà?$r ¾ïÎqß‘r « $Ä ‰ƒ û‹t/ (qãÏd)è? Ÿw (qãZtB#ä tûïÏ%©!$# $pkš‰r'¯»tƒ

ÇÊÈ ÒOŠÎ=tæ ìì‹Ïÿxœ ©!$# ¨bÎ) ©!$#

الحجرات: ١

اې د ايمان خاوندانو! د الله او د هغه د پيغمبر په وړاندي مخكي مخكي مه كېږئ او له الله نه ووېرېږئ، يقيناً چي الله ښه پوه اورېدونكى دئ.

بايد وګورو چي د الله تعالى او د ده د پيغمبر په وړاندي د مخكي مخكي كېدلو معنى څه ده؟ او په دې سره موږ له څه كولو منعه شوي يو؟ د دې معنى دا ده چي كه ته د كومي قضيې او كار په اړه مخكي له دې چي د الله او د هغه د پيغمبر حكم ځان ته معلوم كړې، مخكي له دې چي درته معلومه شي په دې اړه الهي حكم څه دئ، قضاوت يا تبصره كوې يا كوم عملي اقدام كوې، دا د الله او د هغه د رسول په وړاندي تقدم او مخكي مخكي كېدل دي. ستا د ايمان غوښتنه دا ده چي لومړى به ځان پوهوې چي په دې اړه د الله تعالى او د ده د پيغمبر امر څه دى او دين څه هدايت وركوي، تر دې وروسته به اقدام كوې، بيا به د څه ويلو او كولو او تحليل او تبصرې اراده كوې، ته به د يوه مطيع بنده په څېر عمل كوې، هغه چي اقتداء كوي او له ځان نه مقتدا او امام نه جوړوي، مخكي مخكي نه ځي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکي د يوه مطيع او منقاد بنده په توګه اطاعت کوي او د پيغمبر په پل درومي. که تا د کوم کار په اړه مخکي له دې نه چي وپوهيږې د الله او د هغه د پيغمبر حکم او فيصله په دې اړه څه ده، کومه تبصره وکړه، يا دي کوم اقدام وکړ، تا تقدم کړی، دا تقدم هم په خبرو کي دئ او هم په عمل کي، ځکه د آيت په پای کي راغلي چي الله جل شأنه اورېدونکی عليم ذات دئ. ستاسو په هغو خبرو هم پوهېږي او اوري ئې چي په هغو کي مو د الله او پيغمبر په وړاندي تقدم کړی او ستاسو په هغو کارونو هم پوه دئ چي هغه مو د الله او د هغه د پيغمبر په امر نه، بلکي له خپله طرفه، په خپله خوښه او د خپل تصميم په بنا تر سره کړی، مخکي له دې نه چي وګورئ د الله او د پيغمبر حکم ئې په دې اړه څه دئ؟

همدا راز راځي چي:

(#þèÜ7ê ïÿr Aqß‰9$# (qãè‹Ûr &r ©!$# (qãè‹Û& (#þqãZtB#ä úïÏ%©!$# $pkš‰r'¯»tƒ

ÇÌÌÈ ö/ä3=»yJôã& محمد:۳۳

اې د ايمان خاوندانو! د الله اطاعت وکړئ او د پيغمبر اطاعت وکړئ، او خپل عملونه مه باطلوئ.

د دې آيت معنی دا ده چي کوم عمل د الله او د هغه د پيغمبر د اطاعت له مخي نه وي، هغه عمل د الله په وړاندي باطل دئ، هر څه چي کوې بايد په دې اساس او له دې احساس سره ئې وکړې چي په دې سره د الله او د الله د پيغمبر اطاعت کوې، يعني کوم عمل چي د الله او د پيغمبر د اطاعت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په بنا نه وي هغه باطل دی او د الله تعالی په وړاندي هیڅ ارزښت او اعتبار نه لري.

دې مطلب ته د النور په سوره کي په دې الفاظو سره اشاره شوې:

/ãé‹Ï ¾ÏÎqß‘r «!$ ’<Î) (þqãã߉ #ŒÎ) ûüÏZÏB÷sßJø9$# Aöqs% b%x. $yJ¯RÎ)

ÇÎÊÈ bqßsÎ=øÿßJø9$# ãNèd 7 Í´¯»s9'ré&r $uZ÷èsÛr&r $uZ÷èÏÿx™ (#qä9qà)tƒ br& öNæhuZ÷t/

النور: ۵۱

یقیناً کله چي مؤمنان د الله او د ده د رسول لوري ته د دې لپاره وبلل شي چي د دوی تر منځ پرېکړه وکړي، نو د دوی وینا له دې پرته بل څه نه وي چي وايي: وامو ورېده او اطاعت مو وکړ، او همدا ډله بريالي دي.

یعني د واقعي مؤمنانو قول او وینا په هغه وخت کي چي د الله او پیغمبر لوري ته په دې خاطر وبللی شي چي د دوی په منازعاتو او مشاجراتو کي حکم وکړي داسي وي: سمعنا وَ أطعْنَايوازي دغه خلک به فلاح او بریا تر لاسه کوي.

وروسته فرمایي:

brãÍ¬!$yÿø9$# ãNèd 7 Í´¯»s9'ré'sù çm ø)−Gtƒr ©!$# · ô±s†r ¼ã&s!qß™u‘r ©!$# ÆìÏÜãƒ `Br

ÇÎËÈ

النور: ۵۲

او چا چي د الله او د هغه د پیغمبر اطاعت وکړ او ترې ووېرېدو، نو همدغه کسان بريالي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګورئ چي له الله تعالی نه وېره او تقوی درلودل او د الله او د هغه د پیغمبر اطاعت، د کامیابۍ او بري عوامل دي.

دوستي او دښمني د الله لپاره

په الله باندي د ایمان بله تقاضا دا ده چي د انسان مینه او دوستي به هم د الله لپاره وي او دښمني، کرکه او بغض به ئې هم د الله لپاره وي. یعني الحب في الله و البغض في الله: محبت د الله تعالی لپاره او د الله په لار کي او دښمني، بغض، کرکه او عداوت د الله په لار کي او د الله لپاره، دا مطلب هم د قرآن عظیم الشأن د ګڼ شمېر آیتونو په ترڅ کي ، د ایمان د غوښتنې او تقاضا په توګه معرفي شوی، لکه چي راځي:

Š$m ôB šc rŠ‡qãàÅ y $Üö«Â r « $ Î šc qã‡s?$ Yo % ÅB ž

‡ ö©g q‡z Î ‡ « Nèdä$Y/ ‡ « Nèdä$/#ä (qç Ÿ2 öq r ¼ã qß ‘r ©$

ç‡B 9 rã Nè‰ƒ r ` » J ƒ M$Š Íîqè ’ Î = Ÿ2 7 Í»9 ré Nåž•Ï±ã

š_ Â ‘ $g‹Ï ûïÏ$ Î » z ãg‡R { $ $kJ B ` B “ Ì ‚ B M»Z _ ö Nåè Å6ãr

Nè « $ > “Ïm b Î w‡ « $ Ü “Ïm 7 Í»9 ré ç‡ã (qÊ ‘r Nå‡ã ª ! $

ÇËËÈ bqß s î ø ß $

المجادله: ۲۲

هغه قوم چي په الله او په آخرت ئې ایمان وي هیڅکله داسي ونه مومې چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له هغه چا سره دوستي وکړي چي له الله او د هغه له پیغمبر سره ئې دښمني کړې وي، که څه هم دا د دوی پلرونه وي، زامن ئې وي، وروڼه ئې وي او خپلوان ئې وي، همدغه کسان دي چي الله د دوی په زړونو کي ایمان ثبت کړی او په خپله روح (غیبي فیض) سره ئې د دوی مرسته کړې، هغوی به داسي جنتونو ته داخل کړي چي (د ونو او بنګلو" لاندي ئې نهرونه بهېږي، په هغه کي تلپاته، الله له دوی راضي شوی او دوی له الله راضي شوي، همدغه کسان د الله حزب دئ، "د الله د حزب غړي دي" یقیناً د الله حزب بریالی دئ

دلته د الله د حزب د غړو خصوصیات او مواصفات ښودل شوي چي دا دي: له هغه چا سره دوستي نه کوي چي د الله او د هغه له پیغمبر سره ئې دښمني کړې وي که څه هم هغه د دوی پلرونه وي، زامن ئې وي، وروڼه ئې وي او خپلوان ئې وي.

د المائدې په سوره کي راځي چي:

Ðø `« !$ >“Ìm bÎû (q2B#ä ûïÏ%©!$ ¼ã&qß‘r ©!$ Aq…` Br

ÇÎÏÈ bqç7Î=»óø9$#

المائده: ۵۶

او څوک چي له الله او د ده له پیغمبر او مؤمنانو سره دوستي کوي نو بې شکه چي همدا د الله حزب غالب دئ.

دلته د الله تعالی مؤمنو بندګانو ته د حزب الله نوم ورکړی شوی، او ویل شوي: د الله تعالی حزب له هغو کسانو جوړ شوی چي دوستي ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازي له الله تعالی، د ده له پیغمبر او مؤمنانو سره وي، دا حزب فاتح او غالب دئ او الله تعالی ئې د غلبې ذمه وار.

د التوبة په سوره کي همدا مطلب په دې الفاظو راغلی:

šc râÛÿ ‹Ù è/ ãŠÏ÷ ‹Ûã è/ ãM»Ÿ Ïs÷Ò$r bqãÏs÷Ò$r

šc qêã÷r ¨4ÿÁ9$šc qßŠÉã÷r ì3Z9$ÇÃã bqãz/r Åš rãèJ$

©$bÎ ª! $ãgqã•™ 7Í»9ré ã qß‘r ©$šc qãŠÜãr ¨4."9$

ÇÊÈ ÒŠÅm ƒ/Ía ã التوبه: ۷۱

باایمانه نارینه او ښځې، ځیني ئې د ځینو نورو دوستان دي، په معروف امر کوي، له منکر نه ممانعت کوي، لمونځ قائموي، زکات ورکوي او د الله او د هغه د پیغمبر اطاعت کوي، همدا کسان دي چي ډېر ژر به الله په دوی رحم وکړي، یقیناً چي الله باحکمته عزتمن دئ.

دا آیت موږ ته لارښوونه کوي چي د مؤمنانو ترمنځ به تل د دوستۍ او ولایت، د یو بل نه د دفاع او حمایت او د یوه بل مرستي ته د راوړاندي کېدلو تعلق وي.

قرآن فرمایي چي هره انساني ډله د خاصو اخلاقي او فکري مواصفاتو پر بنسټ جوړېږي، لکه څنګه چي د مؤمنانو ترمنځ به د دوستۍ او مینې اړیکي وي، همدا راز به د منافقینو د ټولګي ترمنځ خاص روابط وي، منافقین به د یو بل په څنګ کي وګورئ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

šc rãÃû Ù è/ .`Ï Oßà Ò è/ àM»)ÿ »ŸÜ$ bqà)ÿ »ZÜ$

{qÝ Nåì‰ šc qàÒ î)/r Å rã–J$Çã šc ä]/r ì 6 ZÜ$

ÇÏÈ šc qàÅ ÿ»$Ñè ûüÉÿ »ŸÜ$žc Î NåÅ^ù ©$

منافقین ځیني د ځینو نورو له ډلې څخه دي، د منکر سپارښتنه کوي، له ښېګڼو نه مخنیوی کوي، خپل لاسونه (د خیر له کار او د مال له انفاق نه) بندوي، دوی خدای هېر کړی او خدای دوی هېر کړي، یقیناً چې منافقین فاسقان دي.

ګورئ چې د منافقینو تر منځ د دوستۍ اړیکې نشته، هسې د یوې ډلې غړي دي، نفاق او منافقت سره یوځای کړي دي، د دوی ترمنځ د ولایت هغه رابطه نشته چې د مؤمنانو ترمنځ وي، دا ځکه چې منافق یو غرضي انسان وي، هغه له هیچا سره داسې اړیکې نه ساتي چې په اخلاص او صداقت ولاړې وي، د خپل ملګري مرسته وکړي، حمایت ته ئې راوړاندې شي او د ده په خاطر کوم خطر ومني، که څه هم هغوی د یوه صف او ټولګي غړي دي خود هغوی ترمنځ د ولایت او دوستۍ رابطه نه وي.

همدا راز کافران هم ځیني د ځینو نورو اولیاء دي:

الانفال:۷۳ ... ÇÙ è/ àŠÏ‰ NåÕ è/ {rãÿ. ûüï%$

او کافران ځیني د ځینو نورو اولیاء دي.

همداراز قرآن فرمایي چې ظالمان هم ځیني د ځینو نورو دوستان دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د هغوی مرسته کوي، یوازې د منافقینو ترمنځ د دوستۍ او و لایت رابطه نشته، د یو بل په څنګ کي وي، د یوه صف او د یوې ډلي غړي وي خو د هغوی ترمنځ دوستي نشته او یو د بل اولیاء نه دي.

قرآن عظیم الشأن فرمایي:

Ó9r ßãZË (r%g»_ ûïŸ%Ç$ª! $Ä=è÷ $ô9r (qäŽÏêb‹ ÓÉÏÅm Q‹

ª! $# ßZf‹Ïr ûüïZBsßJø9$#Wr ¾Ï&Î!qß™‘ Ÿwr «! $# ÈbrßŠ `ÏB (râä Ï‚Gs?

ÇÊÏÈ šc qè=yJ÷ès? $JÎ/ 7Î6yz　　　التوبه: ۱۶

آیا ګمان مو کړی چي همداسي به پرېښودی شئ، حال دا چي تراوسه الله ستاسو هغه کسان نه دي معلوم کړي چي جهاد ئې کړی او له الله او د ده له رسول او مؤمنانو نه پرته ئې د اسرارو بل محرم ځانته نه دی غوره کړی. او الله ستاسو له کړو وړو ښه خبر دئ.

تر څو چي الله جل شأنه د مؤمنانو په ډلي کي دغه کسان نه وي تفکیک کړي، مجاهدین ئې نه وي معلوم کړي او هغه ئې نه وي بېل کړي چي له الله تعالی، د هغه له پیغمبر او له مؤمنانو نه پرته بل څوک د پټ دوست په توګه نه نیسي، ګمان مه کوئ چي الله جل شأنه به تاسو همدغسي خپلي مخي ته پرېږدي او له ابتلاءاتو او آزموینو سره به مو مخامخ نه کړي!!

پیغمبر علیه السلام فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

عن أبي هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لا تدخلون الجنة حتى تؤمنوا ولا تؤمنوا حتى تحابوا أولا أدلكم على شيء إذا فعلتموه تحاببتم؟ أفشوا السلام بينكم. رواه مسلم

له ابوهريره رضى الله عنه روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: جنت ته به داخل نه شئ تر څو ايمان را نه وړئ او ايمان به مو و نه منل شي تر څو له يوه بل سره مينه او محبت و نه لرئ، آيا داسي څه دروښيم چي په کولو سره به ئې په تاسو کي مينه او محبت راپيدا کېږي؟ په خپلو منځونو کي سلام خور او عام کړئ.

يعني الله جل شأنه به ستاسو ايمان په هغه صورت کي قبلوي چي په خپلو منځونو کي مو مينه او محبت وي، چي همدا د ايمان تقاضا ده او د همدې په وجه به جنت ته ځئ.

ابوهريره رضى الله عنه روايت کوي چي رسول الله صلىالله عليه وسلم وفرمايل:

عن أبي هريرة: عن النبي صلى الله عليه وسلم أن رجلا زار أخا له في قرية أخرى فأرصد الله له على مدرجته ملكا فلما أتى عليه قال أين تريد ؟ قال أريد أخا لي في هذه القرية قال هل لک عليه من نعمة تربها ؟ قال لا غير أني أحببته في الله عز وجل قال فإني رسول الله إليک بأن الله قد أحبک كما أحببته فيه. رواه مسلم

يو کس د خپل داسي ورور ليدو ته ولاړ چي د الله لپاره ئې له هغه سره وروري وه او په بل کلي کي اوسېدو، نو الله د ده د ورتلو په لار کي يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرشته ولېږله، کله چې هلته ورسېدو ورته وئې ویل: چېرې د تلو اراده لرې؟ وئې ویل: په دې کلي کې مې د خپل یوه ورور د "لیدو" اراده کړې "فرشتې " وویل: آیا له هغه کس سره دې کوم نعمت "لکه مال ، زمکه ، او بل څه" دی چې پالنه ئې کوې؟ وئې ویل: نه "هیڅ څه مو ترمنځ نشته" مګر دا چې زه د الله لپاره له هغه سره مینه لرم، فرشتې ورته وویل: زه د الله استازی یم، چې ستا په لوري "له دې زېري سره راغلی یم چې" یقیناً الله جل شأنه له تا سره داسې مینه ساتي لکه په تا چې د ده لپاره هغه کس ګران دئ.

په بل حدیث کې راځي:

ان رسول الله صلى الله عليه وسلم خرج على حلقة من أصحابه فقال ما أجلسكم قالوا جلسنا نذكر الله عز وجل ونحمده على ما هدانا للإسلام ومن علينا بک قال آلله ما أجلسكم الا ذلک قالوا آلله ما أجلسنا الا ذلک قال أما اني لم استحلفكم تهمة لكم وانه أتاني جبريل عليه السلام فأخبرني ان الله عز وجل يباهي بكم الملائكة.

رسول الله صلی الله علیه وسلم د خپلو یارانو په یوې حلقې او ډلې راووت او وئې ویل: څه شي سره یو ځای کښېنولي یاست؟ وئې ویل: ناست یو الله یادوو او د ده شکر ادا کوو چې موږ یې د اسلام په لوري هدایت کړو او په موږ ئې پېرزوینه وکړه، وئې فرمایل: آیا واقعاً همدا د الله ذکر او خاطر سره راغونډ او یوځای کښېنولي یئ؟ وئې ویل: په الله قسم چې موږ نه یو کښېنولي مګر همدې شي، وئې فرمایل: ما د دې لپاره قسم درنکړ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسو ته کوم تهمت (راجع کوم) خو ما ته جبرئیل راغی او دا خبر ئې راکړ چې یقیناً الله د فرشتو په وړاندې په تاسو فخر کوي.

همدا راز فرمايي:

الرجل على دين خليله فلينظر احدكم من يخالل.

هر سړی د خپل دوست په دین وي، نو ستاسو هر یو دې وګوري چې له چا سره دوستي کوي.

همدا راز د هغو کسانو د اوچت او لوړ مقام په اړه فرمايي چې د الله لپاره يو له بل سره مينه ساتي:

عن أبي زرعة بن عمرو بن جرير أن عمر بن الخطاب قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم "إن من عباد الله لأناسا ما هم بأنبياء ولا شهداء يغبطهم الأنبياء والشهداء يوم القيامة بمكانتهم من الله تعالى" قالوا يارسول الله تخبرنا من هم؟ قال: "هم قوم تحابوا بروح الله، على غير أرحام بينهم ولا أموال يتعاطونها فو الله إن وجوههم لنور وإنهم على نور لا يخافون إذا خاف الناس ولا يحزنون إذا حزن الناس وقرأ هذه الآية: ألا إن أولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون.

یقیناً چې د الله له بندګانو نه ځیني داسي دي چې که څه هم نه انبیاء دي او نه شهداء، خو د قیامت په ورځ به حتی انبیاء او شهداء پدوی غبطه کوي، د هغه مقام او منزلت په وجه چې د الله په خوا کي به ئې لري. صحابه وو وویل: یا رسول الله! موږ پوه کړه چې دوی څوک دي؟ وئې فرمایل: دا هغه ډله ده چې په الهي فیض او پېرزویني سره ئې یوه له بل سره مینه ساتله،

(c) ketabton.com: The Digital Library
پر ته لدې چې د دوی ترمنځ د خپلوۍ اړیکي وي او پر ته له دې چې د دوی ترمنځ د مال د راکړې ورکړې معامله وي "یوازي په الله ایمان په خپلو منځونو کي سره نږدې کړي او له یوه بل سره مینه لري" په الله قسم چې د دوی مخونه به د نور په شان وي او دوی به په نور او رڼا وي، کله چې خلک وېرې اخستي وي دوی به نه وېرېږي او کله چې خلک غمجن شي دوی به نه غمجن کېږي او بیائې دا آیت تلاوت کړ: پوه شه چې یقیناً د الله دوستان داسي دي چې نه پر دوی خوف او وېره شته او نه به دوی غمجن شي.

په حدیث قدسي کي راځي چې الله جل شأنه فرمایي:

وجبت محبتي للمتحابين في و المتجالسين في و المتزاورين في و المتباذلين في. رواه احمد

زما محبت هغه چا لره واجب او لازم شو چې په خپلو منځونو کي زما لپاره مینه او محبت ساتي او زما لپاره په خپلو منځونو کي سره کښیني او زما لپاره یو د بل زیارت او لیدلو کتلو ته درومي او زما په خاطر یو د بل لپاره بذل کوي، قرباني ورکوي او خپل مال لګوي.

یعني د چا چې دا څلور صفات وي د هغوی لپاره زما محبت واجب شوی دئ، زه به له هغه چا سره مینه او محبت ساتم چې: زما لپاره خپلو منځونو کي مینه ساتي، خپلو منځونو کي ناسته ولاړه لري، یو د بل زیارت او لیدلو ته ځي او زما په خاطر په خپلو منځونو کي مالونه لګوي، هدیه او تحفه ورکوي او یو خپل مال بل ته ورکوي. د چا تر منځ چې همدغه تعلقات وي الله جل شأنه خپل محبت هغوی لره لازم کړی، الله جل شأنه دی موږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

له همدې ډلې څخه وګرځوې.

سُبْحَانَکَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِکَ، أشهد أن لاَ إِلٰهَ إِلاَّ أَنْتَ
أَسْتَغْفِرُکَ وَأَتُوبُ إِلَيْکَ

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library